

K 9

P. VIRGILII MARONIS
GEORGICON^{2. W. f.}
LIB. IV.

ILLUSTRABAT, EXPLICABAT, EMENDABAT,

GILBERTUS WAKEFIELD, A.B.

ET COLL. JESU APUD CANTAB. NUPER SOCIUS.

Quæ tibi, quæ tali reddam pro carmine dona?
Nam neque me tantum venientis fibilus Austri,
Nec percussa juvant fluctu tam littora, nec quæ
Saxosâs inter decurrunt flumina valles.

CANTABRIGIÆ,

TYPIS ACADEMICIS EXCUDEBAT J. ARCHDEACON,

Ubi veneunt apud J. & J. MERRILL; Londini apud J. DRIGHTON,
No. 274. Holborn; et J. FLETCHER, Oxon.

MDCCLXXXVIII.

9



L E C T O R I S.

ANTEQUAM, Lector, ad politissimi poëtæ politissimum poëma te dimittam, et ipsi et tibi æquum facturus videor, si paucis præmonuero, quibus præsidii instructus ad hoc opus accesserim. Vellem, ne nimia à me expectes: nullos enim libros MSS. nullas editiones vetustiores, sed solas *Masvicii* et *Emmenesii*, et aliam, cujus ætas non liquet, pertractare contigit, et, si aliquid de his rebus in operis decursu prolatum fuerit, penes alios fides esto. Sine amicis, ad quos dubius confugerem; sine copiâ librorum, qui viribus meis opes subministrarent; ad hoc utique munus exsequendum meo unius ingenio, quod sentio quàm sit exiguum, confusus, strenuè accingebar. Itaque candidum de conatibus meis iudicium feras; et, si in profanis tibi videbor aliquis, spondere ausim me Sacris operam magis frugiferam dedisse. Vale interim: et, si hæc tibi arriserint — si perpetui angores corporis, quibus cruciatus sum, et insomnia perpetua, quæ me macerat, crudeles suos impetus aliquandò tandem velint remittere; tuum erit et doctiora et utiliora efflagitare.

————— φαντι δ' ἐμμεν
τὸτ' ἀναροτατον,
καλα γινωσκοντ' ἀναγκα
ἐκτὸς εἶχειν ποδα.

Dabam Nottinghamiæ XIX. Cal. Sept.
MDCCLXXXVII.

P. V I R.



LIBRARY

OF THE

UNITED STATES

DEPARTMENT OF

THE INTERIOR

WASHINGTON

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

P. VIRGILII MARONIS
G E O R G I C O N.

LIBER I.

QUID faciat lætas segetes ; quo fidere terram
Vertere, Mæcenas ; ulmisque adungere vites,

Ver. 2. Ulmisque adungere. Hæc elisio conjunctionis *que*, quâ *Virgilius* tantoperè delectatur, et quæ in medio *quarti* pedis potissimum solet fieri, an plus dignitatis aut suavitatis in poesim suam importaverit, nequeo decernere. Illi certissimè defunt aures, cui non contigit hanc elegantiam percipere : quam tamèn et *Ennius*, et numerosissimus *Lucretius* ante nostrum feliciter assecuti sunt. Si verò fuerint, quibus hæc parva videbuntur, secum velim ii reputent, an id, utcunque tandèm minutum sit, pro parvo haberi debeat, quod commendando inseruiat artifice, in re omnium suavissimâ longè suavissimo. Nequè enim comparisonem suam aliundè meliùs instituere potuit *Horatius*, ille optimus elegantiarum arbiter :

*Das aliquid famæ, quæ CARMINE GRATIOR aurem
Occupat humanam ?*

Suas delicias sibi quisque habeat :

Μη μοι γὰρ Πέλοπος, μη μοι Χρῆισοιο τάλαντα
Εἶν' εἶν' —

Musarum verò colloquio frui, et earum voces in imas animæ medullas demittere, concedatur.

A

Con-

Conveniat; quæ cura boum, qui cultus habendo
Sit pecori; apibus quanta experientia parcis;

V. 4. Sit pecori; apibus —. Miseret me in primis illorum, quibus omne rei metricæ iudicium in digitorum extremitatibus situm est; quique *hiatum*, si Dīs placet, huiusce versūs interponendo τῷ atque consarcire volunt:

Sit pecori; ATQUE apibus —

Fugit eos scilicet vis *pausæ* in *cæsura*, quæ non solum eò volet, ut brevem syllabam producat; sed etiam vocalium concurrentium elisioni subvenit: quarum rerum cum plurima sint in *Marone* exempla vel pueris notissima, nihil prætereà monendum ducimus, nisi hoc præcipuè locum habere in *primâ syllaba pedis tertii*, atque etiam interdum fieri extrâ cæsuram; ut in *Æn.* i. 413.

— *parcis*. — Ut erumpat à me vera vox, hoc epitheton *parcis* nunquam mihi placuit, nec est *Virgilio* familiare. Prætereà vox præcedens — *experientia* — adeò satis indicat apes *indolem*, ut *parcis* jam frigidior veniat; nec satis decet exordii simplicitatem. Mallem equidem refingere:

— *apibus* QUANTA *experientia* PARVIS:

et hæc est apta satis rei institutæ commendatio, quòd animal tam *parvum* sapientiam *tantam* manifestet. Neque aliter ipse noster:

Admiranda tibi LEVIUM spectacula RERUM: Geo. iv. i.

— *si PARVA licet componere MAGNIS: v. 176.*

— *regem PARVOSQUE Quirites: v. 201.*

Ita *Theocritus*: ———— ὅτι γε ΤΥΤΘΟΝ

Θηρίον ἐντὶ μελισσᾷ, καὶ ἄλλα τραυμάτα ποιεῖ: *Id. xix.*

neque aliter in mellito carmine *Anacreon*, quod ex nostrâ mente emendatius lectoris oculo subjiciemus:

Ἔως ποτ' ἐν ῥόδῳσι
Κοιμώμενην μελίτταν
Οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρωθὴ
Τὸν δακτύλον· ΠΛΑΓΕΙΣΔΕ,
“Τὰς χεῖρας!” ὠλοῦξε.
Δραμὼν ΤΕ καὶ πετασθεὶς
Πρὸς τὴν καλὴν Κυθρην,
Ὡλῶλα, μᾶτερ, εἶπεν·
Ὡλῶλα, καὶ ποθήσκα.

Hinc

Hinc canere incipiam. Vos, ô clarissima mundi
Lumina, labentem cœlo quæ ducitis annum: 5

ΟΦΙς μ' ἐτυψε ΜΙΚΡΟΣ
Πτερωτῶ, ὃν καλῶσι
Μελιτταν οἱ γεωργοί.
Ἀδ' εἶπεν· Εἰ το κεντρον
Πονοι το τας μελιττας,
Οσον, δοκεις, ΠΟΝΕΙΣ ΑΝ,
Ερως, ὅσας συ βαλλεις;

Sic elegans scriptor *Achilles Tatius* habet p. 77. Ed. An. 1640.
ΠΑΗΓΑΣ μελιτταν. Bene *Sirachides*: ΜΙΚΡΑ ἐν πτεροῖς ΜΕΛΙΤΤΑ,
καὶ ἀρχὴ γλυκασμάτων ὁ κεντρῶν αὐτῆς: xi. 3.

Et hoc quidē nomine sæpius laudatur virtus. Hinc *Quintilianus*: *Confert admirationi multum etiā infirmitas, ut cum idem Tydea PARVUM, sed bellatorem dicit fuisse*: iii. 7. — Notum est illud *Lucretianum*:

PARVOLA, pumilio, χαρτων ια, tota merum sal.

huc etiā refer *Geo.* iv. 83.

INGENTES animos ANGUSTO in pectore versant.

V. 6. Quæ ducitis annum: — Itā pleniùs distingue post *an-*
num: *clarissima* enim *mundi lumina* sunt, certo certius, *Sol* et
Luna; adeo ut omnium illi videantur esse insulsissimi, qui *Libe-*
rum et *Cererem* esse velint. Quasi verò *Solis* et *Lunæ*, cum sint
tanti in rebus rusticis momenti; cum sint potentes *dierum*,
mensum, et *annorum*, totièsque in seqq. memorentur, oblivisci
potuisset noster! Itā porrò *Varro de re rusticā*, qui L. i. C. i. pri-
mum invocatur *Jovem* et *Tellurem*, secundò, *Solem* et *Lunam*:
deindè, *Cererem* et *Liberum*.

Optimè *Lucretius* in eleganti loco *solem* facit *dominum* et *rec-*
torem anni:

Quinetiā, multis SOLIS redeuntibus ANNIS,
Annulus in digito subtertenuntur habendo: i. 312.

ad quem frustra est *T. Faber*, qui hæc commentus est. “Mihi
autē māmimè placeat, si legatur:

— multis OLIM redeuntibus annis: —

“idque, ut venustius est, itā et elegantiores homines probatu-
ros satis confido.”

Has venustates nos quidem illi minimè invidemus, quibus in
memoriam venit illud *Lucretii* in alio loco —

Liber, et alma Ceres; vestro si munere tellus
 Chaoniam pingui glandem mutavit aristâ,
 Poculâque inventis Acheloïa miscuit uvis:
 Et vos agrestum præsencia numina Fauni, 10
 Ferte simul Faunîque pedem Dryadésque puellæ;
 Munera vestra cano. Túque ô, cui prima frementem
 Fudit equum magno tellus percussâ tridenti,
 Neptune: et cultor nemorum, cui pingua Cæa
 Ter centum nivei tondent dumeta juvenci: 15
 Ipse nemus linquens patrium, saltúsque Lycæi,
 Pan ovium custos, tua si tibi Mænala curæ,
 Adsis, ô Tegeæ, favens: oleæque Minerva
 Inventrix; uncîque puer monstrator aratri;
 Et teneram ab radice ferens, Sylvane, cupressum: 20
 Dîque Deæque omnes, studium quibus arva tueri;
 Quîque novas alitis non ullo semine fruges,

— *per cælum SOLIS volventia* LUSTRA: V. 929.

cujus vestigiis, ut sempèr, insistit *Virgilius*:

Interea magnum SOL circumvolvitur ANNUM: Æn. iii. 284.

Hæc insupèr invocatio, à *vos O!* ad *cano* — tantâ nititur majestate carminis, ut nihil suprà.

V. 10. Præsencia numina. Ità *præsentes divos*: Ecl. i. quem vocis usum ipse et *Horatius* à *Græcis* exceperunt.

————— ὃ γὰρ ἀν καλῶς

Υπηγετοίμην τῷ ΠΑΡΟΝΤΙ ΔΑΙΜΟΝΙ: Soph. El. 1318.

V. 12. Munera vestra cano — *Munera* in hoc loco non id vult (si rectè judico) quod omnes arbitrantur — *dona* — *beneficia*; sed potius *officia* — *regna* — *provincias* — in quibus *versamini*, et quibus *præestis*. Cognato sensu dixit *Lucretius* — *mænera militiai*; et *Flaccus* — *munera nœniæ* — *munus poetæ* — et alia de hoc genere cuivis nota.

V. 19. Puer monstrator aratri: — qui mihi videtur esse *Osiris*: quanta autèm ille commoda in communem vitam importaverit, et ejus præcipuè in *agricolas* beneficia, enarrat *Diodorus Siculus*, L. i. et canit *Tibullus* in carmine cultissimo, L. i. El. 7.

Quique

Quique satis largum cœlo demittitis imbrem.

Tuque adeò, quem mox quæ sint habitura Deorum
Concilia, incertum est; urbesne invisere, Cæsar, 25
Terrarumque velis curam; et te maximus orbis
Auctorem frugum, tempestatumque potentem
Accipiat, cingens maternâ tempora myrto:
An Deus immensi venias maris, ac tua nautæ
Numina sola colant; tibi serviat ultima Thule, 30
Téque sibi generum Tethys emat omnibus undis:
Anne novum tardis fidus te mensibus addas,
Quà locus Erigonen inter, Chelâsque sequentes
Panditur: ipse tibi jam brachia contrahit ardens

V. 32. Tardis mensibus. — Satis multa in hunc locum interpretes, si satis benè. Novimus autem à *philosophiæ naturalis mathematicis principiis*, quæ excogitavit ille vir, cui

Terra nil vidit simile aut secundum,

mensēs lunares hybernos æstivis esse longiores: terrâ enim per hyemem in perihelio versatâ, vis gravitatis lunæ ad terram tum magis diminuitur, quàm in æstate; undè orbita lunaris amplior evadit: ideoque tempus periodicum lunæ augetur in sesquiplicatâ ratione distantiae, et in ratione inversâ subduplicatâ vis gravitatis.

Rem compertam habuerunt veteres, dum intereâ lateret causa: quam exposuisse in oratione, quæ teneras auriculas Musarum fortassè radat, mihi ignoscant critici. Vide Thuc. vi. 21.

Tardi igitur *mensēs* sunt *æstivi mensēs*, hoc nomine donati, quòd *tardè veniant*, quoniam illis moram injiciant *mensēs brumæ longiores*. — Hæc est vera loci interpretatio: cui tamèn, ut verum fatear, licet ipse commentus sim, dare manus ægrè potuissem, utpote nimiam subtilitatem præ se ferenti, nisi mihi fautor ipse astaret *Maro*:

Quid tantum Oceano properent se tingere soles

Hiberni, vel quæ TARDIS mora NOCTIBUS obstat: Geo. ii. 481.

i. e. cur hiemis dies tam breves sint; et æstatis tam longi, ut noctis adventum remorentur.

“TARDE VENIENTIBUS; et æstivis dixisse videtur, ne bis
“unum tempus significaret.” *Servius. ibid.*

Scorpius, et cœli iusta plus parte reliquit. 35
 Quicquid eris (nam te nec sperent Tartara regem,
 Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido:
 Quamvis Elysios miretur Græcia campos,
 Nec repetita sequi curet Proserpina matrem)
 Da facilem cursum, atque audacibus annue cœptis; 40
 Ignarósque viæ mecum miseratus agrestes,
 Ingredere, et votis jam nunc assuesce vocari.

Vere novo gelidus canis cùm montibus humor
 Liquitur, et Zephyro putris se gleba resolvit;
 Depresso incipiat jam tum mihi taurus aratro 45
 Ingemere, et sulco attritus splendescere vomer.
 Illa seges demùm votis respondet avari
 Agricolaë, bis quæ solem, bis frigora, sensit:
 Illius immensæ ruperunt horrea messes.

At prius ignotum ferro quàm scindimus æquor, 50
 Ventos et varium cœli prædiscere morem
 Cura sit, ac patrios cultusque habitusque locorum;
 Et quid quæque ferat regio, et quid quæque recuset.
 Hic segetes, illic veniunt felicius uvæ:

V. 35. Reliquit. — Quidam legunt *relinquit*, sed nostra lectio longè elegantior, utpote rem *factam* sine morâ, et *Scorpii* promptius officium, felicius repræsentans: cujus venustatis non pauca in seqq. exempla dabit noster. Tota quidè locutio est in rarissimis, nec aliter explicanda, nisi à scopo loci, et mente manifestissimâ scriptoris. Ità igitur intelligo: *Scorpios reliquit* — i. e. recessit — *tibi à parte cœli*, “quæ erat *plus iustâ* magna, “et amplior quàm debuerat occupare.” — Hoc etiàm vidit non pessimus interpretum *Taubmannus*.

V. 44. Zephyro putris. De ordine verborum in hoc loco sibi lector caveat; *Martynus* enim, qui elegantias *Virgilianas* ne per somnium quidè degustaverat, ità reddidit: “*And the CRUMBLING EARTH is unbound by the Zephyrs:*” neque meliùs alii. Ità quidè debuit: *And the Earth unbinds itself mouldering before the Breeze*. Harum proprietatum nescius, præcipuas elegantias *Maronis* et *Horatii*, qui se potissimùm ad imitationem *Græcorum* contulerunt, nunquàm non pessum dabit.

GEORGICA. LIB. I.

7

Arborei foetus alibi, atque injussa virescunt 55
Gramina. Nónne vides, croceos ut Tmolus odores,
India mittit ebur, molles sua thura Sabæi?
At Chalybes nudi ferrum, virosáque Pontus
Castorea, Eliadum palmas Epirus equarum.
Continuò has leges æternaque fœdera certis 60
Imposuit naturâ locis, quo tempore primùm
Deucalion vacuum lapides jactavit in orbem;
Undè homines nati, durum genus. Ergò age, terræ
Pingue solum primis extemplò à mensibus anni
Fortes invertant tauri; glebásque jacentes 65
Pulverulenta coquat maturis solibus æstas.
At si non fuerit tellus fœcunda, sub ipsum
Arcturum tenui sat erit suspendere sulco:
Illíc, officiant lætis ne frugibus herbæ:
Híc, sterilem exiguus ne deferat humor arenam. 70
Alternis idem tonfas cessare novales,
Et segnem patiére situ durescere campum.

V. 58. At Chalybes — Multò commodiùs legas et distin-
guas, eodem spiritu:

UT Chalybes nudi ferrum, virosaque Pontus
Castorea, Eliadum palmas Epiros equarum?

V. 71. Alternis. — Hanc rem cum solitâ suâ dignitate tangit
Pindarus:

καρποφοροῖς
αἰσιν· ὡς τ' AMEIBOMENAI,
τοκα μὲν ὦν βίον ἀνδρες—
—σιν ἐπηετανον πεδίων ἐδοσαν·
τοκα δ' αὐτ' ἀναπαυσάμεναι, σθενε-
μαρψαν. Nem. vi. 16.

Qui locus est in elegantissimis. Rectè autèm lego — ὦν πεδίων.
SUI soli: ità Sophocles:

Εἰ ζῶν Ἀχιλλεύς τῶν ὀπλῶν τῶν ὦν περὶ
Κρίνειν ἐμελλε καρτεῖ αἰσείας τινι,
Οὐκ ἂν τις αὐτ' ἐμαρψεν ἀλλ' αὐτ' ἐμυ. Aj. 445.

ubi tamèn malletm κρατῶ cum Scholiaste, ut exulet anapæstus de

Aut ibi flava seres mutato fidere farra,
Unde priùs lætum filiquâ quassante legumen,

quarto loco, quem in sedibus paribus non amat musa tragica, quamvis interea minimè respuat, ut permultis exemplis possem ostendere, reclamante magno Toupio, et multis aliis. Purior est in hac re Sophocles.

Revertamur autem ad locum *Pindari*, et à voce ἀμειβομεναι, quâ nihil potest esse venustius, insignem *Euripidis* locum illustremus,

Μυριαδας δ' αγαθων
ἑτερας ἑτεραις METAMEIBOMENA,
πολις ἀδ' ἐπ' ακροισ
εσακ' αρηίοις σεφανοισιν : Phæn. 837.

ad quem locum nihil viderunt aut *Barneſius* aut Schol. — Vox μεταμειβομενα scilicet est pulchra admodum, et reddi debet — *suis viribus ex uno gradu in alterum ascendens* — quæ interpretatio veram vim *mediæ vocis* videtur exhibere. Nec multò aliter *Euripides* infra: v. 1186.

Κλιμακῶ AMEIBΩΝ ξεστ' ἐνηλατων βαθρα.

vide etiàm 278. — Sed adhuc magis ad rem *Theocritus*:

— — — — — ἐγὼ δὲ νιν ὡς ἐνοησα
Ἀρτι θυρας ὑπὲρ ἔδον AMEIBOMENON ποδι κρηω : ii. 104.

Porro vox σεφανῶ in loco *Euripidis* malè accipitur: idem enim hic valet atque σεφανη, σεφανωμα, vel σεφανωσις — *alicujus rei, potissimum verò ædificii fastigium*: quod etiàm vidit *Musgravius*. Ità *Pindarus* apertissimè quamvis hic sensus *Lexicographos* fugisse videatur:

Τον παῖς ὁ Λατρες ευρυμεδωντε Ποσειδων,
Ιλιω μελλοντες ἐπὶ ΣΤΕΦΑΝΩΝ
τευξαι, καλῆσαντο συνερπον
τειχεῶ : Ol. viii. 41.

ubi observet nasutus lector usum elegantissimum *mediæ vocis* —
ἐκαλῆσαντο — SIBI advocaverunt

Sed et hinc corrigendus est *Sophocles*:

Πατερ ταλαιπωρ' Οιδίπε, πυργοι μιν, οἱ
Πολιν σεγυσιν, ὡς ἀπ' ομματων προσω : Æd. Col. 14.

ubi vox σεγυσιν nihil commune habet cum *longinquo urbis prospectu* et *imagine in oculos impressâ*. Lege igitur ΣΤΕΦΟΥΣΙ, quod propria luce se commendat. Σεγυσι fortassè fuit τε σεφουσι glossa, quod faciet magis credibile *Maronis* nostri locus:

Aut

Aut tenues foetus viciæ, tristisque lupini 75
Sustuleris fragiles calamos, sylvâmq; sonantem.

Objiciunt equites sese ad divortia nota
Hinc atque hinc, omnemque aditum custode CORONANT:
Æn. ix. 379.

Ità dixit *Homerus* et alii κρηδεμνα πολεως: et *Hesiodus*: ΕΥΣΤΕ-
ΦΑΝΩι ενι Θηβη: Theog. 978. Hùc etiàm facit fragmentum
Archilochi:

— Ηδε δ', ως ονυ ραχης,
εστηκεν υλης αγριας ΕΠΙΣΤΕΦΗΣ.

Similem correctionem mihi videtur et *Callimachus* flagitare.
Ità lubentèr legerem:

Κειναι μεν πυργοισι ΠΕΡΙΣΤΕΦΕΕΣΣΙΝ ερυμναι
Δηλ' Απολλωνι. H. Del. 23.

ipse habet in eodem carmine, v. 93.

Παρησον νιφοεντα ΠΕΡΙΣΤΕΦΕΙ εννεα κυκλοις.

His lucem offundet *Suidas*: Περιγεφανωσαντων, κυκλωσαντων· περιγε-
φανωσαντων τοις οπλοις το τευχ': et locus in Hom. Hym. Ap. 410.
qui ad hunc modum accuratiùs interpungi debet:

Παρ δε Λακωνιδα γαιαν, ΑΛΙΣΤΕΦΑΝΟΝ πτολιεθρον
Ιξον, και χωρον τερψιμβροτε ηελιοιο,
Ταιναρον: —

i. e. "præter-navigantes terram Laconicam, venerunt Tæna-
rum, urbem mare coronantem, et regionem solis." Idem
enim erat nomen et urbi et regioni.

Errorem contrarium mihi deprehendisse videor in Epig. An-
thol. vol. i. p. 234. *Brunckii*; viri, dubito, an magis candidi,
an eruditi magis: hoc saltèm non dubium, quin ad bonas litte-
ras promovendas sit unus vivorum natus:

Μη φθειρευ, ωνθρωπε, περιπλανιον βιον ιλκων,
Αλλην εξ αλλης εις χθον' αλινδομεν.
Μη φθειρευ· κενεν σε περιγεψαιτο καλη,
Ην θαλποι μικρον πυρ ανακαιομενον.

quæ sunt suavissima: mallet tamen —

— ΠΕΔΙΝΗ σε ΠΕΡΙΣΚΕΨΑΙΤΟ καλη —
v. Anth. ii. p. 130. Ep. 8. ver. 2.

neque alitèr *D. Paulus*: Εχοντες δε διατροφας και ΣΚΕΠΑΣΜΑΤΑ,
Urit

Urit enim lini campum seges, urit avenæ:
 Urunt Lethæo perfusa papavera somno.
 Sed tamen alternis facilis labor: arida tantum
 Ne saturare fimo pingui pudeat sola; neve 80
 Effœtos cinerem immundum jactare per agros.
 Sic quoque mutatis requiescunt fœtibus arva,
 Nec nulla interea est inaratæ gratia terræ.
 Sæpe etiam steriles incendere profuit agros,
 Atque levem stipulam crepitantibus urere flammis. 85
 Sive inde occultas vires et pabula terræ
 Pingua concipiunt; sive illis omne per ignem
 Excoquitur vitium, atque exudat inutilis humor;

τῆτοις ἀρκεσθῆσθαι: 1 Tim. vi. 8. — quod potes intelligere vel de *vestibus* vel *domibus*, sed commodius de posteriore, ut ipse judico; cui consentit. Long. Past. p. 42. Ed. Moll. Ἐδεῖ δὲ μόνον ἀρετῆς, καὶ οἰνῆς, καὶ ΣΤΕΓΗΣ. Sed de his satis.

V. 73. "In Romano codice *mutato* SEMINE legitur: *Pierius*." Quæ lectio omninò admittenda est, cum recepta sit planè nihili atque supervacanea: Sic infra *mutatis fœtibus*.

V. 79. Transpositione infelici laborat hic locus; sed ne multis et lectorem et meipsum morer, suo ordine versus collocabo, qui loci rationem benè perpendenti propriâ luce, nî fallor, commendabitur:

Urunt Lethæo perfusa papavera somno:
 Sic quoque mutatis requiescunt fœtibus arva.
 Sed tamen alternis facilis labor: arida tantum
 Ne saturare fimo pingui pudeat sola; neve
 Effœtos cinerem immundum jactare per agros.
 Nec nulla interea est inaratæ gratia terræ.

Sic quoque mutatis: i. e. hâc ratione, ETIAM mutatis fœtibus, arva quodammodò requiescunt.

V. 88. Exsudat. — "Novè locutus est: nam non ipse *humor*, sed *terra* desudat; undè *exsudat* pro *exsudatur* accipimus." Servius. — Atqui, O! bone, *exsudat* pro *exsudatur* nec Dî nec homines, ferre possunt, ut sæpius in harum observationum decursu à nobis demonstrabitur. Si enim ita se res haberet, illicò actum est de linguarum proprietatibus, quotquot sunt, atque elegantiss. Meâ quidè sententiâ (quod tamèn nollem nimis confidenter proponere) quamvis verbum simplex
 Seu

Seu plures calor ille vias, et cæca relaxat
 Spiramenta, novas veniat quæ succus in herbas; 90
 Seu durat magis, et venas astringit hiantes;
 Ne tenues pluviae, rapidive potentia solis
 Acrior, aut Boreæ penetrabile frigus adurat.

Multum adeò, rastris glebas qui frangit inertes,
 Vimineasque trahit crates, juvat arva; neq; illum 95
 Flava Ceres alto nequicquam spectat Olympo:
 Et qui, profcisso quæ suscitât æquore terga,
 Rursus in obliquum verso perrumpit aratro:
 Exercetque frequens tellurem, atque imperat arvis.

Humida solstitia atque hyemes orate serenas, 100
 Agricolaë: hyberno lætissima pulvere farra,
 Lætus ager. Nullo tantum se Mysia cultu

sudat neutre potest accipi, compositum *exsudat* non potest. Vox igitur alia quærenda est, quæ in hoc incommodum non cadit: ea est *exundat*, quam libenter *Virgilio* restituerem, si modò eruditi mecum de hóc re judicabunt. Eadem quoque ratio est verbi *spumo*: rectè itaque dicit noster neutre — *spumat vindemia*; sed active — *undam DESPUMAT aheni*. Pari modo *D. Marcus*: ἀφρίζει — et ἐκυλιστο ἀφρίζων: C. ix. et quidè rectè: *D.* autè *Judas* in loco longè elegantissimo aliam insistit viam: Κυματα ἀγρία θαλάσσης ΕΠΙΦΡΙΖΟΝΤΑ τὰς ἑαυτῶν Αἰσχύνας. Quod tamèn mihi scrupulum injicere fateor, *Moschus*, Id. v. videtur neutre uti etiàm ἐπαφρίζω, quam vocem, opinor, frustra alibi quæsieris:

Ἀλλ' ὅταν ἀχρησὶ πολλοῦ βυθῷ, ἀδὲ θαλάσσει
 Κυρτοῦ ΕΠΙΦΡΙΖΗ.

Apud *Tryphiodorum* quidè legimus:

Εἰλαπινὴ τ' ἐπιδημιῶν, καὶ ἀμνηχανῶ ὕβρις,
 ὕβρις ἐλαφρίζουσα μέθην λυσηνοῦ οἴνου: 440.

in quo loco labes est fœdissima, levi tamèn manu abstergenda: reponè omninò — ΕΠΙΦΡΙΖΟΥΣΑ; et tum locus hic ad sacri scriptoris elegantiam proximè accedet.

Hic insupèr *Virgilii* locus à v. 86. ad v. 94. exemplo sit ejus perspicuitatis atque venustatis, quâ callebat vir summus tractare res jejunas, et à poetici cultûs gratiâ remotissimè sejunctas.

V. 100. Pro *orate*, vetustius exemplar penes me habet — *optate*; quæ lectio videtur melior, et *Servii* fuisse.

Jactat,

Jaſtat, et ipſa ſuas mirantur Gargara meſſes.

Quid dicam, jaſto qui ſemine cominùs arva
Inſequitur, cumuloſque ruit malè pinguis arenæ? 105
Deindè ſatis fluvium inducit, rivòſque ſequentes?
Et, cùm exuſtus ager morientibus æſtuat herbis,
Ecce, ſupercilio clivoſi tramitis undam
Elicit: illa cadens raucum per levia murmur
Saxa ciet, ſcatebrìſque arentia temperat arva. 110

Quid, qui, ne gravidis procumbat culmus ariſtis,
Luxuriem ſegetum tenerâ depaſcit in herbâ,
Cùm primùm ſulcos æquant fata? quíque paludis
Collectum humorem bibulâ deducit arenâ?
Præſertim incertis ſi menſibus amnis abundans 115
Exit, et obducto latè tenet omnia limo;
Unde cavæ tepido ſudant humore lacunæ. [bores

Nec tamen (hæc cùm ſint hominumquæ boúmque la-
Verſando terram experti) nihil improbus anſer,
Strymoniaëque grues, et amaris intuba fibris, 120
Officiunt, aut umbra nocet. Pater ipſe colendi
Haud facilem eſſe viam voluit, primùſque per artem
Movit agros, curis acuens mortalia corda;
Nec torpere gravi paſſus ſua regna veterno.

V. 107. Vide an non, ope leviffimæ mutationis, magis δεικ-
τικώς et eleganter decurreret hic locus.

UT cum exuſtus ager morientibus æſtuat herbis,
Ecce! ſupercilio clivoſi tramitis undam
Elicit: v. ſuprà, v. 56,

Et huic ſuaviſſimæ deſcriptioni alia eſt apud Longum non ab-
ſimilis, quam hìc emendatiorem proponam: Τοῖστον οὐτὰ τοῦ
παραδείσου ὁ Λαμὼν εὐεραπευε, τὰ ξηρὰ ἀποτεμνὼν, τὰ κλημάτα ἀναλαμ-
βάνων (exfuſcitans)· ὕδωρ ἐπαχέτευσε ΠΗΓΗΤΙΝΟΣ, ἣν εὕρεν Δαφνίς, ἐς
τὰ ἀνθῆ: p. 106. Ed. Moll.

V. 121. Huiuſce loci ea eſt venuſtas, ut jure dubitari poſſit,
an *Philopho*, an *Poetæ*, palma deferenda ſit: hic enim in
utroque genere præſtantiffimum ſe dat *Maro*. Certè, ſi verita-
tem exornet ea, quâ nihil poteſt eſſe dulcius, locutio; veritatis
dignitas non minùs inſignit locutionem.

Ante

Ante Jovem nulli subigebant arva coloni: 125
 Nec signare quidem, aut partiri limite campum
 Fas erat: in medium quærebant; ipsaque tellus
 Omnia liberiùs, nullo poscente, ferebat.
 Ille malum virus serpentibus addidit atris,
 Prædarique lupos jussit, pontumque moveri, 130
 Mellaque decussit foliis, ignemque removit,
 Et passim rivis currentia vina repressit:
 Ut varias usus meditando extunderet artes
 Paulatim, et sulcis frumenti quæreret herbam,
 Et filicis venis abstrusum excuderet ignem. 135

Tunc alnos primùm fluvii sensere cavatas:
 Navita tum stellis numeros et nomina fecit,
 Pleiadas, Hyadas, claramque Lycaonis Arcton.

V. 126. Reponi debet — NE *signare quidem* — secundum Romanum codicem; ut benè contendit etià Bentleius, criticorum longè acutissimus doctissimusque, ad Hor. Sat. ii. 3. 262.

V. 127. Ipsa — “*Ultrò — spontè suâ: Servius.* Et ita sæpè, ad Græcorum morem; ut Theocritus in loco levitèr emendando atque explicando:

Πολλαὶ ται Γ' οἶες ποτὶ τῷ λιβὸν ἄτται ἀπηνθον
 Χλωρὰς ἐκ βοτάνας· ὁ δὲ τὰν Γαλαττεῖαν ἀειδῶν
 Αὐτῷ ἐπ' αἶον⊕ κατετάκετο φυκιοεσσας
 Εξ αἵας, ἐχθισὸν ἐχὼν ὑποκαρδίον ἔλκε⊕,
 Κυπρί⊕ ἐκ μεγάλας τοῖς ἥπατι παῖξε βελεμνον: χί.

ταιγ' οἶες — *oves scilicèt*: quæ et elegans est correctio, et versui minùs concinno sublevat. Et αὐτῷ est pro αὐτῆς — *ibi* — ἐπὶ τοπῆς — *constantèr manens in eâdem parte littoris*: et versum ultimum redde: — *quod illi in jecur infixerat telum à magnâ Venere.*

V. 130. Moveri. “*Ventis scilicèt*:” Servius. Malè et imperitè: *moveri* idem est atque *se movere*, et est *vox media Latīnorum*; de quâ nos plenius et ex professo ad L. ii. v. 290.

V. 135. Alii UT *filicis*, alii ET *filicis*. Mallem — UT *varias* — UT *sulcis* — ET *filicis*: sed hæc non sunt tanti.

V. 138. Stellis numeros et nomina. Quod plenius dixit de JEHOVA vates Hebræus: Ο ΑΡΙΘΜΩΝ πληθὴ ΑΣΤΡΩΝ, καὶ πασιν αὐτοῖς ΟΝΟΜΑΤΑ καλῶν: Psalm cxlvi. 4.

Quæ in animum mihi revocant Euripidis locum:

Tum

Tum laqueis captare feras, et fallere visco
 Inventum; et magnos canibus circumdare saltus. 140
 Atque alius latum fundâ jam verberat amnem
 Alta petens, pelagóque alius trahit humida lina.
 Tum ferri rigor; atque argutæ lamina ferræ;
 (Nam primi cuneis scindebant fissile lignum)
 Tum variæ venere artes. Labor omnia vincit 145
 Improbis, et duris urgens in rebus egestas.

Prima Ceres ferro mortales vertere terram
 Instituit: cùm jam glandes atque arbuta sacrae
 Deficerent sylvæ, et victum Dodona negaret.
 Mox et frumentis labor additus: ut mala culmos 150
 Effet rubigo, segnisque horreret in arvis
 Carduus. Intereunt segetes; subit aspera sylva,

Και τῷδε, τῆς τε κακῆς αὖ
 Γινῶναι, καὶ τῆς ἀγαθῆς
 Ἴσον, ἅτ' ἐν νεφελαισὶν ἀστέρων
 Ναυταῖς ΑΡΙΘΜΟΣ πελεῖ: Herc. Fur. 667.

Nihil quidē caufantur critici: sed nemo fani modò iudicii
 hæc poterit concoquere. Quid enim nautæ proderit stellas
numerare, si *distinguere* nequeat? et quomodò *stellas* viderit, si
nubibus cœlum obducatur? Æquo igitur animo debent accipi
 conjecturæ nostræ.

Και τῷδε, τῆς τε κακῆς αὖ
 Γινῶναι, καὶ τῆς ἀγαθῆς
 Ἴσον ἩΝ, ΑΝΝΕΦΑΛΩΝ ΑΤ' ἀστέρων
 Ναυταῖς ΟΡΙΣΜΟΣ πελεῖ.

V. 150. His et seqq. ad amussim respondent hæc *Theocriti*,
 si modò rectè accipiantur;

Τοιγαρτοὶ πρὸ θυρῶν μὲν ΑΠΟ ΣΠΟΡῶ ἀσκαλὰ πάντα: X. 14.

i. e. "itâ me amor totum habet, ut res alias omnes penitus
 "neglexerim; ideòque omne genus infelices herbæ usque ad
 "ostium, jam inde à semente, ubique dominantur." Quibus
 nihil planius esse potest, aut magis ad rem. Frustrâ igitur cru-
 ciatur *Whartonus*, et de difficultatibus queritur: frustrâ etiâ
Reiskius *Toupinusque* nobis commendant ἀπο σποδῶ; cui longum,
 ut mihi videtur, vale dicendum est.

Lap-

Lappæque, tribulique; intérque nitentia culta
 Infelix lolium et steriles dominantur avenæ.
 Quòd nisi et assiduis terram infectabere rastris, 155
 Et sonitu terrebis aves, et ruris opaci
 Falce premes umbras, votisque vocaveris imbrem;
 Heu! magnum alterius frustra spectabis acervum,
 Concussâque famem in sylvis solabere quercu.

Dicendum et quæ sint duris agrestibus arma, 160
 Queis sine nec potuère feri, nec surgere messes.
 Vomis, et inflexi primùm grave robur aratri,
 Tardâque Eleusinæ matris volventia plaustra,
 Tribulâque, traheæque, et iniquo pondere rastri:
 Virgea prætereà Celei vilisque supellex, 165
 Arbuteæ crates, et mystica vannus Iacchi.
 Omnia quæ multò antè memor provisa repones,
 Si te digna manet divini gloria ruris.
 Continuò in sylvis magnâ vi flexa domatur
 In burim, et curvi formam accipit ulmus aratri. 170

V. 162. Grave robur aratri. Non, ut mihi videtur, *grave* LIGNUM aratri, sed VALIDÆ VIRES aratri: ut dixit *Lucretius* — ROBUR saxi, et ROBUR ferri.

V. 168. Si te —. Enimverò et ipse versus est tantùm non divinus, summâ delectatione et aures et animum permulcens. *Virgilium* illustrabit *Theocritus*, qui et vicissim illustratibur; præsertim si medica manus illi adhibeatur, prout meritus est:

Αγκία καὶ Ποταμοί, ΘΕΙΟΝ γένος, αἱ τὶ Μειάλας
 Πη ποχ' ὁ στυγίτας προσφίλες ἀσσι μελῶ,
 Βοσκοῖτ' ἐκ ψυχᾶς τὰς ἀμνίδας· ἣν δὲ ΠΟΤΕΝΘΗ
 Δαφνὶς ΑΓΩΝ δαμάλας, μῆδεν ἐλάσσειν ἐχοί. viii.

vide etiam Geo. ii. 474. Ecl. ii. 60.

Nostra autem emendatio carminis hujusce mellitissimi ποτινθη pro ποκ' ενθη, et facilis est et simplex. Benè etiam pro ἐχων repositimus αγων, tum propter ἐχοί in eodem versu, quod infectum; tum quod sit in ἀμαρτωλο —

————— κῆν τὶ Μειάλας
 Τῇδ ΑΓΑΤΟΙ.

Huic

Huic à stirpe pedes temo protentus in octo,
 Binæ aures, duplici aptantur dentalia dorso.
 Cæditur et tilia antè jugo levis, altâque fagus,
 Stivâque, quæ currus à tergo torqueat imos:
 Et suspensa focis explorat robora fumus. 175

Possū multa tibi veterum præcepta referre,
 Nî refugis, tenuésque piget cognoscere curas.
 Area cum primis ingenti æquanda cylindro,
 Et vertenda manu, et cretâ solidanda tenaci;
 Ne subeant herbæ, neu pulvere victa fatiscat: 180
 Tum variæ illudunt pestes: sæpe exiguus mus
 Sub terris posuitque domos, atque horrea fecit:
 Aut oculis capti fodere cubilia talpæ:
 Inventusque cavis bufo, et quæ plurima terræ
 Monstra ferunt: populâtque ingentem farris acervum
 Curculio, atque inopi metuens formica senectæ. 186

Contemplator itēm, cū se nux plurima sylvis
 Induet in florem, et ramos curvabit olentes:
 Si superant foetus, paritèr frumenta sequentur,
 Magnâque cum magno veniet tritura calore. 190

V. 177. Tenuēs curas. — Hoc ideò dicit, ut æquiori animo lector accipiat horum præceptorum jejunitatem. Sed nec *Fabiana* laus *Homeri* de *Virgilio* non pari jure prædicari poterit. “Hunc nemo in magnis sublimitate, in parvis proprietate superavit.”

V. 179. Quibus otium est *Servium* consulere, (cui describendo, cum bonâ lectoris veniâ, supersedere volumus; propter infirmam enim valetudinem nobismetipsis parcere atque non lentè festinare cogimur) statim ii intelligent quo morbo laboret hic locus. Nos quidē bellis istis figuris, quæ in venustates volunt vertere, si Dîs placet, quicquid scabri est et absurdi et depravati in scriptoribus, parū delectamur. Pro *vertenda* reponendum esse arbitramur *versanda*: i. e. “eæ partes areæ sunt ipsâ manu *tractandæ* complanandæque, quas ob magnitudinem suam non potuit attingere cylindrus.”

V. 190. Magnaque cum magno. Hæc dictionum repetitio et venusta est et nostro in deliciis. Sic *Æn.* x. 842.

— INGENTEM atque INGENTI vulnere victum.

At

At si luxuriâ foliorum exuberat umbra,
Nequicquam pingues paleâ teret area culmos.

Semina vidi equidè multos medicare ferentes,
Et nitro priùs, et nigrâ perfundere amurcâ,
Grandior ut fœtus filiquis fallacibus esset. 195

Et quamvis igni exiguo properata maderent,
Vidi lecta diù, et multo spectata labore,
Degenerare tamèn; nî vis humana quotannis
Maxima quæque manu legeret: sic omnia fatis
In pejus ruere, ac retrò sublapsa referri. 200

quod ab *Homero* omnium elegantiarum fonte profluxit:

Κεῖτο μέγας μεγαλωσι: Π. Π. 776.

Hinc malis auspiciis sollicitat *Johannes Heskin* hunc locum
Bionis, qui omninò rectè se habet:

Κεῖται καλῶ Ἀδωνίς ἐπ' ὤρεσι, μῆρον ὀδοντι
ΛΕΥΚΩ: ΛΕΥΚΟΝ ὀδοντι τυπῆς.

Vide *Hef. Scut. H. 388.* Hoc tamèn *idyllium Bionis* paulò in-
frà mihi videtur vitio turpari, quod operæ pretium est eluere:

Ἀγρίον ἀγρίον ἔλκῃ ἔχει κατὰ μῆρον Ἀδωνίς·
Μεῖζον δ' ἂν Κυθερῆα ΦΕΡΕΙ ποτικαγῆδιον ἔλκῃ.

Inelegans est το φερει· quid si ΤΡΕΦΕΙ?

At regina gravi jamdudùm saucia curâ
VULNUS ALIT *venis.* Et ità *Soph. Phil. 807.*

V. 200. Ruere. — Pro *ruere* reponendum cenſeo *fluere*; quæ
vox etiàm seqq. magis congruit. Ità ad rem *Lucretius*, quem
meritò *sublimem* vocat *Naso*:

————— *minui rem quamque videmus,*
Et quasi longinquo FLUERE omnia cernimus ævo: ii. 67.
——— *in partem pejorem LIQUITUR ætas:* ib. 1131.

Ità etiàm ipse noster:

Ex illo FLUERE ac retrò sublapsa referri
Res Danaûm: *Æn. ii. 169.*

Quinetiàm locus *Demosthenis*, longè vexatissimus, in *Orat. cont.*
Leptin. p. 287. Ed. Lutet. in eâdem figurâ versatur; qui mihi
videtur ad hunc modum expediendus:

B

Non

Non alitèr quàm qui adverso vix flumine lembum
Remigiis subigit; si brachia fortè remisit,
Atque illum in præceps pronò rapit alveus amni.

Præterea tam sunt Arcturi sidera nobis
Hædorúmque dies fervandi, et lucidus anguis; 205
Quàm quibus in patriam ventosa per æquora vectis
Pontus et ostriferi fauces tentantur Abydi.

Libra die somnìque pares ubi fecerit horas,
Et medium luci atque umbris jam dividit orbem;
Exercete, viri, tauros; ferite hordea campis, 210
Usque sub extremum brumæ intractabilis imbrem.
Nec non et lini segetem et cereale papaver

Οὐ γὰρ ἂν μετεπινύπτε τα πρᾶγματα ἐπ' ἀμφοτέρω, εἰ μὴ τῆς μὲν ἐν κινδύνῳ καθέστηκotas καὶ πρᾶξεις χρῆσται, καὶ νομοὶ καὶ ἀνδρες χρῆστοι, καὶ πάντα ἐξήτασμενα, ἐπὶ το βελτίον προηγέ· τοῖς δὲ ἐν πάσῃ καθέσθαι ΔΟΚΟΥΣΙΝ εὐδαιμονία ταῦτα ἀμελόμενα, πάντα ὕπνῳ κατὰ μικρὸν.

Ubi habes nominativum absolutè positum; quo nihil frequentius apud *Atticos*, et præcipuè *Thucydidem*; quod fraudi fuisset indoctis librariis non est incredibile.

V. 203. Atque. — Olim opinabar το *atque* in hoc loco planè abundare, sed somniabam: somniabant etiàm *Aulus Gellius*, *Servius*, et multi alii. Sed attende, lector; nihil enim salebrofi in se habet constructio, quæ quidè m facilis est et aperta: “Res humanæ non alitèr retrò feruntur, quàm lembus, si remex brachia remiserit, ATQUE si alveus pronò amni rapiat lembum.” Quid potest esse planius?

V. 211. Per *extremum* hìc certissimè intelligenda est prior pars *brumæ*: serendum scilicèt, dum tempestas patitur, neque jam imbres brumales perpetuò decidunt: ut à seqq. apertissimè patet. Atque ut noster dixit — *bruma intractabilis*, ità *Longinus* de *Subl.* Sect. ix. νύξ ἀπορῶ — i. e. νύξ ἀμηχανῶ — *nox intractabilis* — in quâ nempè nihil agi potest: sed ipsa loci totius verba proponantur, sunt enim elegantia. Νύξ ΑΠΟΡΩΣ αὐτῷ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐπέχει μάχην· ἐνθα δὲ ὁ Αἰας ΑΜΗΧΑΝΩΝ, Ζεὺ πατέρ — κ.τ.λ. Ità χειμᾶ ΔΥΣΕΡΓΟΝ. *Bion.* Id. vi. Neque prætereundus est *Hesiodus*:

Μὴ σὲ κακῶ ΧΕΙΜΩΝΟΣ ΑΜΗΧΑΝΗ καταμαρψῇ: ii. 114.

Nec *Hesychius*. Αποροὶς, ἀμηχανοὶς. Απορῶμενοι, πεινομενοι, ἀπορῶντες, ἀμηχανῶντες. Sic enim hæc sunt conjungenda: v. D. Joh. xiii. 22, 2 Cor. iv. 8. Οὐτε θύοντα τοῖς θεοῖς ΑΜΗΧΑΝΩΜΕΝΟΝ, Tempus

Tempus humo tegere, et jamdudum incumbere aratris:
 Dum sicca tellure licet, dum nubila pendent.
 Vere fabis satio: tum te quoque, medica, putres 215
 Accipiunt sulci; et milio venit annua cura:
 Candidus auratis aperit cum cornibus annum
 Taurus, et averso cedens canis occidit astro.

At si triticeam in messem robustaque farra
 Exercebis humum, solisque instabis aristas: 220
 Antè tibi Eoæ Atlantides abscondantur,
 Gnosiaque ardentis decedat stella coronæ;
 Debita quam sulcis committas semina, quamque
 Invitæ properes anni spem credere terræ.
 Multi ante occasum Maiæ cœpère; sed illos 225
 Expectata seges vanis elusit aristas.

Si verò viciamque seres, vilémque faselum,
 Nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis;
 Haud obscura cadens mittet tibi signa Bootes:
 Incipe, et ad medias sementem extende pruinas. 230

Idcirco certis dimensum partibus orbem
 Per duodena regit mundi sol aureus astra.
 Quinque tenent cœlum zonæ; quarum una corusco
 Semper sole rubens, et torrida semper ab igni:

ὅτε μαντικὴν χρωμένον. Xen. Mem. i. 4. 2. ità enim scribendus iste locus.

Hinc porrò ea lectio *νύξ ἀπειρεστος*, quam protulit *Manutius*, et laudat *Toupius*, fidentèr atque etià furcà ejicienda est, ut receptà multò minùs elegans, reique accommodata.

V. 217. Candidus — De hoc loco, qui tot opinionibus interpretum ortum dedit (quibus ad trutinam vocandis, ut mihi saltè videtur, non operæ pretium est immorari) consulatur, si tanti fuerit, *Macrobius* Somn. Scip. i. 18.

Et ordo est: “Candidus — i. e. *fulgens* auratis cornibus” — quod puduisset admonere, nisi turpissimè errassent *Martynus* et alii; dignissimi sanè, qui truantur in eum locum, ubi, ut ait comicus, *vivos homines mortui incursant boves*.

V. 234. Torrida ab igni. — Elegantèr: ità — *tumida* ex irâ: *Æn.* vi. 407. et ità intellige *Geo.* iv. 403. *fessus* ab undis. Similitèr *Theocritus*: *ὀπτενόμενον ἐξ ἀφροδίας*: vii. 55. et Try-

Quam circum extremæ dextrâ lævâque trahuntur, 235
 Cœruleâ glacie concretæ atque imbris atris.
 Has inter mediâmq̃ue, duæ mortalibus ægris
 Munere concessæ Divûm, et via secta per ambas,
 Obliquus quâ se signorum verteret ordo.
 Mundus ut ad Scythiam Riphæâsque arduus arces 240
 Confurgit; premitur Libyæ devexus in Austros.
 Hic vertex nobis semper sublimis; at illum

phiodorus in loco non invenuto, sed qui medicinæ egeat. Sic ipse quidè̃m medebat:

Αἱ δ' ἀπο Θερμῶνδοντ' ἀρηιφιλοιο γυναῖκες,
 Κοπτομεναι ΠΕΡΙΚΥΚΛΟΝ ἀθλητ' ομφακα μαζῶ,
 ΠΑΡΘΕΝΟΝ ὠδύροντο δαΐφρονι Πενθεσιλειαν·
 Ἡτε πολυξείνοιο ΜΟΘΟΝ πολεμοιο μόλυσσα,
 Θηλειῆς ΑΠΙΟ χεῖρ' ἀπὲς κεδάσεν νεφ' ἀνδρῶν
 Νηας ἐς ἀγχιάλης: V. 32.

Atque hic nobis se offert *Callimachi* emendandi occasio:

Αἱ πρῶται δοῦα τοῖα καὶ ἀμφ' ὤμοισι φαρετρας
 Ἰοδόκῃς ἐφορησαν· ἀστυλῶτοι δὲ φιν ὤμοι
 Δεξιτέροι, καὶ γυμν' αἱ παρὲς φαίνεται μαζῶ. H. Dian. 212.

VOX *αστυλῶτοι* cùm manifestè vitiosa sit, *Τουπίος* sibi et aliis visus est felicissimè emendâsse reponendo *αστυλῶτοι*: quæ quidè̃m emendatio, utpotè figurâ duriori, mihi neutiquàm arridet: v. illum ad Suid. iii. 233. et Theoc. 399. Judicet lector —

— an magè sit nostrum penetrabile telum:

———— ΑΚΩΛΥΤΟΙ δὲ φιν ὤμοι
 Δεξιτέροι.

Verùm enimverò opus est aleæ periculosa plenum contendere cum viro, ut mihi videtur, post *Bentleium* in his rebus acutissimo: nemo autè̃m debet vitio vertere, absint modò contumelia et arrogantia.

V. 235. Trahuntur: i. e. *se trahunt vel extendunt*; in significatione *vocis mediæ*, ut *extenditur*. Æn. vi. 423. x. 407.

V. 239. Se verteret. Quod per *activam vocem* cum *pronome* hic expressit, per *mediam* maluit Æn. ii. 250. VERTITUR *interea cælum*.

V. 241. Ità in *αποδοσει* omittitur, ut sæpiùs: vera enim constructio est: *Mundus UT confurgit, ITA premitur*. Hæc omis-

Sub

Sub pedibus Styx atra videt, manésque profundī.
 Maximus hīc flexu sinuoso elabitur anguis
 Circūm, perque duas in morem fluminis Arctos; 245
 Arctos, Oceani metuentes æquore tingi.
 Illic, ut perhibent, aut intempesta filet nox
 Semp̄r, et obtentā densantur nocte tenebræ;
 Aut redit à nobis Aurora, diēmque reducit:
 Nōsque ubi primus equis oriens afflavit anhelis, 250

sio fraudi fuit interpretibus ad pulcherrimum pulcherrimi poematij locum:

Ὡς μοι καὶ τεκτῶν μεγ' ἀπεχθεται, ὅστις ἐρευνῇ
 Ἴσον ὄρευσ κορυφᾷ τελεσσαι δομον Ωρομεδοντῶ.
 Καὶ Μοισαν ὀρνίχες, ὅσοι ποτὶ Χιον αἰοῖδον
 Ἀντία κοκκυζόντες ἐτώσια μοχθίζοντι: Theoc. vii. 45.

i. e. ὡς τεκτῶν — ΟΥΤΩ καὶ ὀρνίχες.

Atque hinc felicissimè, nī fallor, restituo miserè depravatum *Homeri* locum; qui quanto est poetarum maximus, tanto majoris æstimari debet quævis illius emendatio.

Οἱ δ' ἀστὴρ εἰσι μετ' ἀστράσι νυκτὶ ἀμολγῶ
 Ἑσπερῶ, ὃς καλλιστὶ ἐν ἑρᾷ ἰσταται ἀστὴρ.
 ΦΩΣ αἰχμῆς ἀπελαμπ' εὐηκε, ἦν ἀρ' Ἀχιλλεύς
 Πάλλεν δεξιτέρῃ: Il. X. 317.

Sed nec adhuc sanus est αἰοῖδ' Χιῶ: quid enim? futilis est omninò et sine suâ vi το AP' — lege potiùs:

————— ἦν ΑΠ' ΑΧΙΛΛΕΥΣ
 Πάλλεν ΔΕΞΙΤΕΡΗΣ. ———

Alterum hujusce rei exemplum videas in Epig. Antip. Sid. 8. Ed. *Brunck*.

V. 246. Tingi: i. e. *se tingere*: voce mediâ. Aliud Maluit ii. 481.

V. 249. Aut redit —. Hanc opinionem amplectitur *Æn.* ii. 250. *ruit Oceano nox*: i. e. *nox venit ab Oceano*. Atque hinc, opinor, rectè intelligendum *Meleagri* epigramma:

ΝΥΞ ἱερῇ, καὶ Λυχνε, συνιστορας ὅτινας ἀλλῆς
 Ορκοῖς ἀλλ' ὕμεας εἰλομεθ' ἀμφοτεροί.
 Χῶ μὲν ἐμε γερξέειν, κείνον δ' ἐγὼ ὅποτε λειψέειν
 Ὀμοσαμένη· κοινὴν δ' εἶχετε μαρτυρίην.
 Νυν δ' ὁ μὲν ΟΡΚΙΑ φησὶν ἐν ὕδατι κείνα φερεσθαι.
 Λυχνε, συ δ' ἐν κόλποις αὐτοῦ ὄρας ἑτέρων.

Illic fera rubens accendit lumina Vesper.

Hinc tempestates dubio prædiscere cælo
Possumus; hinc messisque diem, tempusque ferendi:
Et quando infidum remis impellere marmor
Conveniat; quandò armatas deducere classes, 255
Aut tempestivam sylvis evertere pinum.

Nec frustrà signorum obitus speculamur et ortus,
Temporibusque parem diversis quatuor annum.

Frigidus agricolam si quandò continet imber;
Multa, forent quæ mox cælo properanda sereno, 260
Maturare datur. Durum procudit arator

Vomeris obtusi dentem: cavat arbore lintres:
Aut pecori signum, aut numeros impressit acervis.

Exacuunt alii vallos, furcâsque bicornes,
Atque Amerina parant lentæ retinacula viti 265

Nunc facilis rubeâ texatur fiscina virgâ:
Nunc torrete igni fruges, nunc frangite saxo.

Quippè etiâ festis quædam exercere diebus
Fas et jura sinunt: rivos deducere nulla
Religio vetuit, segeti prætere sepe, 270

Insidias avibus moliri, incendere vepres,
Balantùmque gregem fluvio mersare salubri.

Sæpè oleo tardi costas agitator aselli
Villibus aut onerat pomis: lapidemque revertens
Incusum, aut atræ massam picis urbe reportat. 275

Ipsa dies alios alio dedit ordine Luna
Felices operum. Quintam fuge: pallidus Orcus
Eumenidesque fatæ. Tum partu Terria nefando

et notet lector *Anglicanus* phrasim nostræ similem: *στινας αλλας
αλλ' ιμεας* — *no other BUT you*. Et nostra sanè lingua ità sæpissimè respondet *Græca*, suprâ omnes, quas novi, alias, vel antiquas vel hodiernas.

V. 251. Illic. — Repone omninò *illis*:

*Nosque ubi primus equis oriens afflavit anhelis,
ILLIS fera rubens accendit lumina vesper.*

Cœúmque

Cœlūmque, Iapetūmque creat, fœvūmque Typhoeä,
Et conjuratos cœlum rescindere fratres. 280

Ter sunt conatī imponere Pelio Ossiam
Scilicet, atque Ossæ frondosum involvere Olympum:
Ter Pater extructos disjecit fulmine montes.
Septima post decimam felix et ponere vitem,
Et prensos domitare boves, et licia telæ 285
Addere: nona fugæ melior, contraria furtis.

Multa adeò gelidâ meliùs se nocte dedêre;
Aut cūm sole novo terras irrorat Eous.
Noctē leves stipulæ meliùs, nocte arida prata
Tondentur: noctes lentus non deficit humor. 290
Et quidam feros hyberni ad luminis ignes
Pervigilat, ferróque faces inspicat acuto.

V. 283. Quotiescunque noster majori cum dignitate rem aliquam vult depingere, periodum solet claudere uno versu ab aliis sejuncto, ut in hoc loco: quod et habet multum gratiæ et majestatis, et pleniùs aures implet. Hoc equidē contentus submonuisse; (quod fortassè *Maronis* amatoribus non erit ingratum, et sæpissimè occurrit) exemplis congerendis non immorabor.

V. 288. Hic versus certissimè mendosus est: non enim benè conveniunt *sole novo* et *Eous*, tum quòd, ut apud omnes poetas, *ros* cadat *ante* ortum solem; tum quòd *Eous* veniat solis prænuncius, et in nullâ sit ratione, cum se sol ipse ostenderit: v. infra 290. Ecl. viii. 15. Geo. ii. 202. iii. 337, &c. Quantum ipse valeam discernere, restitui debet — *Aut cum MANE novo* —

Ità noster Geo. iii. 324.

LUCIFERI PRIMO CUM SIDERE *frigida rura*
Carpamus; dum MANE NOVUM, dum gramina canent,
Et ROS in tenerâ pecori gratissimus herbâ.

Reddit *Martynus*: "When the Morning bedews the Earth "at Sun-rising." Quasi scilicèt hoc fieret *alio* quovis tempore! Mirum est tam facilè sibi placere potuisse viros doctos, atque etiàm per somnium tantas absurditates effutiisse.

V. 292. Faces. — E *pinu* scilicèt vel simili quovis ligno factas, ut et apud *Græcos*: undè *Menander*:

Intereà, longum cantu solata laborem,
 Arguto conjux percurrit pectine telas :
 Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem, 295
 Et foliis undam trepidi despumat aheni.

Ο φανῶ ἐς μεσῶ ὕδατῶ ἔτοσι·

Δει τ' ὕχῃ σθῆν, ἀλλὰ ποδῆν αὐτοῖ. Ανεψ.

Ità, *Bentleio* referente, extat apud *Athenæum*. Reponit *Casau-*
bonus ad Athenæum :

Δει τ' ὕχῃ σθῆν αὐτοῖ, ἀλλὰ γέ σποδῆν·

quod plus uno nomine damnat, et meritò, *Bentleius*. Ipse cor-
 rigit :

Δει τ' ὕχῃ σθῆν, ἀλλ' ἀποσθῆν αὐτοῖ·

eleganter : sed mallet pro ἀποσθῆν reponere, ἀποδῆν — abji-
 cere — minori literarum differentiâ : vocem quidem *lexicis* ig-
 notam, sed non *Euripidi*, quem sectatus est *Menander* : v. *Herc.*
Fur. 1207.

V. 295. Humorem. — “Hypermetrus versus est : undè et
 “sequens à vocali inchoat :” *Servius*. — Hoc tam in *Lyricis*
 quàm *Heroicis* (scio quid dicam) verissimum lector inveniet.
 Neque tam fidentèr de hâc re, utpote notissimâ, pronunciarem
 nisi quidam vir, eximiâ sanè doctrinâ mihiq̃ue amicissimus, hoc
 per sermonem strenuè pernegâsset. Duas tantùm exceptiones
 novi, quæ nihil negotiî nobis dabunt : plures verò aut ille aut
 aliùs quispiam è probis auctoribus mihi, si potest, proferat.

————— Quin protenus OMNIA
 Perlegerent oculis : *Æn.* vi. 33.

SERVIVS legit — *omnem*, quod ferri neutiquàm potest : neque
ia per *Synizesin*, ut vult *Pierius*, coalescet ; quæ in his vocali-
 bus locum non habet. Porro infelicior est ille criticus, cum
 affirmet in hypermetris versibus, non opus esse, ut qui subse-
 quitur à vocali incipiat, et ad *Ecl.* vi. 30. provocet :

Nec tantum Rhodope mirantur et Ismarus ORPHEA :
 atque ad *Æn.* i. 726.

—— dependent lychni laquearibus AUREIS :

quis enim nescit hæc vocalia *ea*, et *ei* facillimè coalescere ?
Ορφεα, *Ορφη* — et in ipso *Virgilio* —

ORPHEI Calliopea, Lino formosus Apollo : Ecl. iv. 57.

At

At rubicunda Ceres medio succiditur æstu,
 Et medio tostas æstu terit area fruges.
 Nudus ara, fere nudus: hyems ignava colono.
 Frigoribus parto agricolæ plerumque fruuntur, 300

atque id genus *μυρία*, quæ nihil omninò ad rem faciunt. —
 Enimverò in *Æneidos* loco primùm allato legendum est, si me
 satis audies, OMNE — *opus* scilicet: ità enim in vers. 31.

————— *tu quoque magnam*

Partem OPERE IN TANTO, sineret dolor, Icare, haberes.

Alterum; quod contrà me stat, exemplum est in Hor. Sat. ii.
 2. 22.

——— *pinguem vitiis albumque, nec OSTREA,*
NEC scarus, aut poterit peregrina juvare lagois.

ubi, quamvis *Græco* more, *vocales* possent coalescere, ut suprà
Orphea, et *meum*, *Deum*, &c. perpetuò apud comicos; mal-
 lem tamèn reponere *AUT scarus*: sed suum lectori iudicium re-
 linquimus. Vide nos ii. 137.

V. 296. Quidam legunt *tepidi*: quæ lectio nihil aut probi aut
 novi confert ad loci sensum: v. *Æn.* viii. 22.

V. 300. Neque alitèr *Bion.* vi. 5.

Η και χειμα δυσεργον; επει και χειματι πολλοι
 Θαλπομενοι δελγονται αεργη τε και οκνη.

ubi secum reputet lector an non pro *θαλπομενοι* meliùs staret *ΤΕΡ-
 ΠΟΜΕΝΟΙ*, i. e. *ΛÆΤΙ*, ut noster: at nullus dubito quò *οκνη* er-
 ror sit pro *ΟΛΒΩ*: quod etiàm expressit *Maro* per vocem *PARTO*.

——— *ιμειροντες αι πολυ πληνον ΟΛΒΩ*: *Bion* v. 12.

Neque non hùc faciunt *Hesiodi* quædam Op. et Di. ii. 111. Ed.
 Cant. quæ prolixiora dabo propter loci obscuritatem, et elegan-
 tiam:

Παρ δ' ἴθι χαλκῆον θῶκον, καὶ ἐπαλεῖα λείσχην
 Ὡρῇ χειμερῇ, ὅποτε κρύψῃ ἀνέρας εἰργον
 Ἰσχάνει· ἐνθα κ' ἀοκνῇ ἀνὴρ μέγα οἶκον οφείλει·
 Μὴ σε κακὰ χειμῶν ἀμνηχανὴ καταμαρψῇ
 Σὺν πεινῇ· λεπτὴ δὲ παχὺν ποδὰ χεῖρι πιεζοῖς.
 Πολλὰ δ' αἰεργῇ ἀνὴρ, κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
 Χρηζὼν βιοτοῖο, κακὰ προσελεξάτο θυμῷ.
 Ἐλπίς δ' ἔκ ἀγαθῇ κεχρημένον ἀνδρὰ κομίζει,
 Ἡμενον ἐν λείσχη, τῷ μὴ βίῃ ἀρχίῃ στή.
 Δεικνύει δὲ δμῶεσσι, θέρους ἐτι μέσση εὐντῇ·
 Οὐκ αἰεὶ θέρῃ ἐσσηται· Ποιεῖσθε καλίας.

Mu.

Mutuâque inter se læti convivia curant :
Invitat genialis hyems, curâsque resolvit.

De παριδι ᾿. Heskinò libentèr assentior, qui hunc locum ad *Bionem* citat, et reddit *præteri* — *vita* : hoc enim efflagitat poetæ mens et propositum. Quid autèm de επαλεα statuendum est ? voce, opinor, et scriptoribus paritèr et *Lexicographis* ignotâ. Multo tamèn minùs tolerari potest επ'αλεα, ut quædam editt. habent, iratis, quotquot sunt, *Musis* et *Apollinibus*. Mihi quidèm legendum videtur Κ'ΑΠΑΛΕΥΕΟ, vel Χ'ΥΠΑΛΕΥΕΟ λεσχην. Apud nostrum, ut omittam alios, ad finem hujusce poematis invenimus —

— δεινὸν δὲ βροτῶν ΥΠΑΛΕΥΕΟ φημην.

Ενθα porrò, in vers. 3^{to}, est — *quandò* — *quo tempore* : ΕΝΘΑ, το τε ΧΡΟΝΙΚΟΝ, καὶ ἐκ τοῦ : Hesych. et statim mihi in animum venit notissimus *Homeri* locus :

ΕΝΘ' αὖ Τυδείδῃ Διομήδεϊ — κ.τ.λ.

ubi Schol. ΤΟΤΕ δὴ ἐπιρρημα χρονικόν. Et quibus modis tunc temporis *vir sedulus domum augere poterit*, nos docebit ipse *Maro*, Geo. i. 261—268.

Mallem etiàm legere — Ενθα Γ' ακύνθη ανη — καὶ enim minimè videtur loco convenire.

Κακα προσελεξατο θυμῳ — est in primis elegans — *de multis non eventuris, nisi in suum malum, cum suo animo colloquitur*.

Κομιζει — est — *alit* — *nutrit* — *lactat* : ut quidam *Latinorum* : LACTARE, et falsâ spe PRODUCERE. Κομισαι, ΘΡΕΨΑΙ, ΑΝΑΓΑΓΕΙΝ — Hesych. quæ mirè conveniunt. Atque hinc mihi videtur ille *Lexicographus* in προσαγομενον, αγαπησαντα — corrigendus, reponendo ΑΠΑΘΗΣΑΝΤΑ. Similiter *Euripides* :

Ελπις μ' αει ΠΡΟΣΗΓΕ — *Androm.* 27.

Alium verò locum esse in eâdem fabulâ, qui fortassè pro receptâ *Hesychii* lectione stare quibusdam videatur, non dissimulabo :

Καὶ ταῦτα δρωσα, τῇ ῥετῇ ΠΡΟΣΗΓΟΜΗΝ
Ποσιν —

quod sanè venustissimum — *ad me allexi*, sed meæ conjecturæ, ut opinor, nihil obstat.

De λεσχη insupèr, quam hic bis usus est *Hesiodus*, ait *Hesychius* : Ο δημοσιον τοπον, ἐν ᾧ διετρεχον οἱ πτωχοι.

Ποιεισθε καλιας — VOBISMETIPSIS FACITE *nidos* : quæ genuina est *mediæ vocis* vis. — Atque hæc ideò longiùs produximus, ut
Ce

Ceu pressæ cùm jam portum tetigêre carinæ,
 Puppibus et læti nautæ imposuêre coronas. 304
 Sed tamèn et quernas glandes tum stringere tempus,
 Et lauri baccas, oleámque, cruentáque myrta:
 Tunc gruibus pedicas et retia ponere cervis,
 Auritólque sequi lepores: tum figere damas,
 Stupea torquentem Balaris verbera fundæ;
 Cùm nix alta jacet, glaciem cùm flumina trudent. 310

Quid tempestates autumnî et sidera dicam?
 Atque, ubi jam breviorque dies et mollior æstas,
 Quæ vigilanda viris? vel cùm ruit imbriferum ver;
 Spicea jam campis cùm messis inhorruit, et cùm
 Frumenta in viridi stipulâ lactentia turgent? 315
 Sæpè ego, cùm flavis messorum induceret arvis
 Agricola et fragili jam stringeret hordea culmo,
 Omnia ventorum concurrere prælia vidi,
 Quæ gravidam latè segetem ab radicibus imis
 Sublimè expulsam eruerent: ita turbine nigro 320
 Ferret hyems culmúmque levem, stipulasque volantes.
 Sæpe etiam immensum cœlo venit agmen aquarum,
 Et fœdam glomerant tempestatem imbribus atris
 Collectæ ex alto nubes: ruit arduus æther,

videant juvenes, quot et quales elegantiarum thesauros illis aperiet *Græcæ* linguæ vehemens studium.

V. 315. lactentia. — Hâc metaphorâ felicissimè est usus *Lycophron*:

Αἰ, Αἰ· γενάζω καὶ σὸν ΕΥΤΛΑΓΟΝ θαλῶ,
 Ω σκυμνε. V. 307.

V. 320. ita. — “JUST AS a black Whirlwind would carry away” — *Martynus*. Ridiculum! quasi jam comparisonem institueret poeta, neque in descriptione pergeret! Sed hæc interpretatio vel pueris, opinor, nares contrahet: ideòque desino.

V. 324. collectæ ex alto. — Interpretes satis multas nobis comminiscuntur horum verborum explicationes; sed nemo, meâ quidèm sententiâ, veritatem affecutus est. *Ex alto* intelligo equidèm velle — “nubes collectas ab ultimâ extremitate et ab omni parte cœli in unum locum” — “à profunditate, ubicunque

Et

Et pluviâ ingenti fata læta, boúmque labores 325
 Diluit: implentur fossæ, et cava flumina crescunt
 Cum sonitu, fervetque fretis spirantibus æquor.
 Ipse pater, mediâ nimborum in nocte, coruscâ
 Fulmina molitur dextrâ: quo maxima motu
 Terra tremit; fugêre feræ; et mortalia corda 330
 Per gentes humilis stravit pavor: ille flagranti
 Aut Atho, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo
 Dejicit: ingeminant Austri, et densissimus imber:
 Nunc nemora ingenti vento, nunc litora plangit.
 Hoc metuens, cœli menses et sidera serva: 335
 Frigida Saturni sese quò stella receptet;

pateat, ætheris." Neque alia esse videtur mens hujusce locutionis et alibi apud nostrum:

*Suspecti tibi sint imbres; namque urget AB ALTO
 Arboribusque satisque notus pecorique sinister: v. 443.*

i. e. Notus longè petitus, irruensque magnâ vi.

*Flæctus ut, in medio cœpit cum, albescere ponto,
 LONGIUS EX ALTOQUE sinum trahit: Geo. iii. 237.*

V. 326. Benè dixit *cava*, ut ostendat *altitudinem riparum*, et *diluvii magnitudinem*.

V. 334. plangit:—i. e. *verberat Jupiter: ut Horatius: trementes VERBERE ripas*. Ità certissimè legendum. Habet *Lucretius: fluctus PLANGENTES saxa: ii. 1155. et similiter vi. 114.*

*Aut ubi suspensam vestem, chartasque volantes,
 VERBERIBUS venti versant, PLANGUNTQUE per auras.*

Et, opinor, *plangunt* in *neutrâ* significatione pro *resonant* nemo adhuc novit. Si ea lectio omninò retinenda est, tunc erit *austri et densissimus imber*, qui *plangunt nemora et littora*.

V. 335. menses.—Huic dictioni nihil est hic loci: dixerat enim noster has tempestates plerumque sævire sub *tempus messis*: atqui non est agricolæ mutare *menses* et tempora, in quibus segetes ad maturitatem veniant. *Sidera* quidè et varios *cœli habitus* sub hoc tempus utile fuerit observare. Videat igitur lector, an non pro *menses* legendum sit *MORES*: ità v. 51.

*VENTOS et varium COELI prædiscere MOREM
 Cura sit.*

Quos

Quos ignis cœli Cyllenius erret in orbes.
 Imprimis venerare Deos, atque annua magnæ
 Sacra refer Cereri, lætis operatus in herbis,
 Extremæ sub casum hyemis, jam vere sereno. 340
 Tunc agni pingues, et tunc mollissima vina:
 Tum somni dulces, densæque in montibus umbræ.
 Cuncta tibi Cererem pubes agrestis adoret;
 Cui tu lacte favos, et miti dilue Baccho,
 Terque novas circum felix eat hostia fruges; 345
 Omnis quam chorus et socii comitentur ovantes;
 Et Cererem clamore vocent in tecta: neque antè
 Falcem maturis quisquam supponat arillis,
 Quàm Cereri, tortâ redimitus tempora quercu,
 Det motus incompósitos, et carmina dicat. 350

Atque hæc ut certis possimus discere signis,
 Æstúsque, pluviasque, et agentes frigora ventos;
 Ipse pater statuit, quid menstrua Luna moneret;
 Quo signo caderent Austri; quid sæpè videntes

V. 341. agni pingues: ideòque victimæ *Cereri* gratiores.
 Hinc ità distinguo locum in *primâ eclogâ* vel pueris notissimum:

Quamvis multa meis exiret VICTIMA septis
PINGUIS, et ingrata premeretur caseus urbi.

Hinc, opinor, corrigendus Tzetz. Chil. v. 729. ΕΥΜΟΡΦΟΤΕΡΟΝ
 quod etiã cautum fuit legis *Judaicæ* præceptis.
 Similiter *Anacreon*:

———— Διωνυσῶ δὲ φέρουσι
 Κισσόν, καὶ σαφύλην, ΠΙΟΝΑ καὶ χιμαρόν.

Teste insupèr *Pierio* in quibuidam MSS. legitur: *Tum pingues agni*: quod suavius venit et concinnius ad aurem. Vanus scilicèt ob versum metus correctioni, si Dîs placet, ansam præbuit: v. nos suprà vers. 4. et iii. 430.

V. 345. novas fruges: *The new Fruits: Martynus*. Hem! huic mandes, si quid rectè interpretatum velis. Per *novas fruges* vult noster *segetes* jam primùm è sinu terræ emergentes *extremæ sub casum hyemis*; cui locutioni opponitur infrà *maturis arillis*. *Ceres* potissimùm veneranda est, *frugibus jam novè surgentibus*; nec tamèn *maturis* ea non est colenda.

Agri-

Agricolæ propiùs stabulis armenta tenerent. 355

Continuò ventis surgentibus, aut freta ponti
Incipiunt agitata tumescere, et aridus altis
Montibus audiri fragor; aut resonantia longè
Litora misceri, et nemorum increbescere murmur.

Jam sibi tum curvis male temperat unda carinis, 360

Cùm medio celeres revolant ex æquore mergi,
Clamorémque ferunt ad litora; cùmque marinæ
In sicco ludunt fulicæ; notásque paludes

Deferit, atque altam supra volat ardea nubem,
Sæpè etiàm stellas, vento impendente, videbis 365

Præcipites cœlo labi; noctisque per umbram
Flammarum longos à tergo albescere tractus:
Sæpè levem paleam et frondes volitare caducas,
Aut summâ nantes in aquâ colludere plumas.

Aut Boreæ de parte trucidis cùm fulminat, et cùm

V. 360. Sibi. Hæc vox planè importuna est in hoc loco; atque miserè et usque ad risum in sensu expediendo torquetur *Servius*. Lege TIBI: et hic usus hujusce pronominis exquisita est elegantia; quod hominibus non inficetis notissimum.

V. 367. albescere. — i. e. *splendescere*, ut et λευκὸν *Græcorum* in tali re est *splendidus*. Sic suprâ vers. 217. CANDIDUS *Taurus*. Et ad eundem modum *Jesu transformati* vestimenta, quæ dicit *D. Matthæus* esse ΛΕΥΚΑ ὡς τὸ φῶς — xvii. 2. et *D. Marcus* ΛΕΥΚΑ λιν ὡς χιτῶν — ix. 3. hic eodem tempore dicit ΣΤΙΑΒΟΝΤΑ et *D. Lucas* — ΛΕΥΚΑ ΕΞΑΣΤΡΑΠΤΟΝΤΑ — ix. 29. Quin- etiàm in loco suprâ memorato, quod exprimit *D. Matthæus* per ΕΛΑΜΨΕΝ, ὡς ὁ ΗΛΙΟΣ, non minùs benè expressit *Homerus* per —

———— ΛΕΥΚΟΝ δ' ἦν, ΗΕΛΙΟΣ ὡς: Il. ε. 185.

Hinc errat *Episcopus Llandavicensis*, vir multarum litterarum, cum, de colore *Orichalci* veterum quæstionem instituens, ad partes vocat *Virgilium* nostrum: — auro squalentem ALBOQUE orichalco: ità enim *Hesiodus* dixit S. H. 122. ορεῖ χαλκοῖο φαεινῶν.

Ità etiàm longè meliùs accipitur ὁ λευκασπὶς λαῶν. cum de toto exercitu dicatur in primis monostrophicis *Æschyli* Sept. ad Theb. quod, ut alia multa, sibi desumpsit *Euripides* Phæn. 1134.

Eurique

Eurique Zephyrique tonat domus; omnia plenis 371
 Rura natant fossis, atque omnis navita ponto
 Humida vela legit. Nunquàm imprudentibus imber
 Obfuit. Aut illum surgentem vallibus imis
 Aëriæ fugère grues; aut bucula cœlum 375
 Suspiciens, patulis captavit naribus auras;
 Aut arguta lacus circumvolitavit hirundo;
 Et veterem in limo ranæ cecinère querelam.
 Sæpiùs et tectis penetralibus extulit ova
 Angustum formica terens iter: et bibit ingens 380
 Arcus: et è pastu decedens agmine magno
 Corvorum increpuit densis exercitus alis.
 Jam varias pelagi volucres, et quæ Asia circum
 Dulcibus in stagnis rimantur prata Cäystri,
 Certatim largos humeris infundere rores; 385
 Nunc caput objectare fretis, nunc currere in undas,
 Et studio incassum videas gestire lavandi.
 Tum cornix plenâ pluviam vocat improba voce,

V. 371. Eurique Zephyrique. — Similitèr brevis vocalis extrâ cæsuram solitam duobus seqq. consonantibus sustentatur in *Æn.* vi. 421. quod tamèn non admonuissèm, nisi interpretes pro suâ sagacitate locum pessimè acciperent.

V. 372. Ordo est: *Atque omnis navita legit vela*, quæ sunt *humida ponto*. Atque idem ordo et infrâ observandus est ver. 418. *Jupiter uvidus austris*. — Cum verò dicit *navitam* LEGERE *vela HUMIDA* — indicat *magnitudinem periculi*; eò quòd soleant nautæ *humida vela* ventis siccanda liberè expandere.

V. 381. Noster in his exquisitis versibus multùm *Homero* debet; cujus locus cum transpositionem videtur passus, eo ordine, quem rectum judico, hìc lectori subijciam:

Των δ' ὡς ὀρνίθων πτερυγίων εἴνεα πολλά,
 Ἀσιῶ ἐν λειμῶνι Καῦσις ἀμφὶ ῥέεθρα,
 Ἐνθα καὶ ἐνθα ποτῶνται ΑΓΑΛΛΟΜΕΝΑ πτερυγέσσι,
 Χηνῶν ἢ γερανῶν, ἢ κυκνῶν δαλιχοδείρων
 Κλαγγηδὸν προκαθίζοντων· σμαραγὴ δὲ τε λειμῶν. *Il. B.* 459.

V. 387. Incassum. — “Hoc ideò dicit, quia plumarum compositio aquam minimè ad corpus admittit.” *Servius*. Quod verum.

Et

Et sola in ficcâ secum spatietur arenâ.

Nec nocturna quidè̃m carpentes pensa puellæ 390

Nescivêre hyemem : testâ cum ardente viderent

Scintillare oleum, et putres concreescere fungos.

Nec minùs ex imbri soles et aperta serena
Prospicere, et certis poteris cognoscere signis.

Nam neque tum stellis acies obtusâ videtur ; 395

Nec, fratris radiis obnoxia, surgere Luna ;

Tenuia nec lanæ per cœlum vellera ferri.

Non tepidum ad solem pennas in litore pandunt

Dilectæ Thetidi Halcyones ; non ore solutos

Immundi meminêre fues jactare maniplos. 400

Hic autè̃m se deridendum nobis præbet *Delphin.* editor ; qui, frugibus inventis (quod aiunt) glandibus vesci maluit. — “ *In-cassum : frustra :* quia cynorum candori nihil addi per lotionem potest.” — Festivum hominem !

V. 390. Nec. — Elegantiùs, opinor, legas :

NE nocturna QUIDEM —

v. not. vers. 126. atque ità jam video, *Pierio* referente, locum stare in *Romano* codice.

V. 396. Versum difficilem ità bene explicat *Servius* :

“ Subaudi à superioribus, *obtusâ luna* ; nam hoc dicit : Nec tamèn luna videtur obtusa, quæ est radiis solis obnoxia.” — Hunc autè̃m benè monentem stulti interpretes neglexerunt.

V. 399. dilectæ Thetidi Alcyones.

Huic similis est *Theocriti* locus, quo nullum infelicius acceptum et criticis et interpretibus alibi reperies.

Χάλκυονες φορσευντι τα κυματα ταν τε θαλασσαν,

Τον τε ροτον, τον τ' ευρον, ὃς ισχατα φυκια κινει·

Αλκυονες, γλαυκαις Νηρηϊσι ται τε μαλιστα

Ορνιχων φιλαθεν, ΟΣΑΙΣ τε περ εξ ἀλ· αγρα. vii. 57.

Cum in constructione, ut opinor, hæreret, et meritò, *Brunkius*, reponebat — ὅσαισι — sensûs interim securus, qui longè est ab auctoris mente alienissimus, et planè nullus. Lege :

——— ΟΣΟΙΣ τε περ εξ ἀλ· αγρα.

i. e. PISCATORIBUS ; qui tum demùm, pacato mari, occupationi suæ tutò vacare possunt. Vide *Mosch* v. 10. Nihil certius. Si quis porrò volet legere :

At

At nebulæ magis ima petunt, campoque recumbunt :
 Solis et occasum servans de culmine summo
 Necquicquam fetos exercet noctua cantus.
 Apparet liquido sublimis in aëre Nisus,
 Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo. 405
 Quæcunque illa levem fugiens secatur æthera pennis,
 Ecce ! inimicus atrox magno stridore per auras,
 Insequitur Nisus : quâ se fert Nisus ad auras

— ΓΛΑΥΚΩΙ Νηηῖσι τὰι τὴ μαλιστα —

non me habebit repugnantem : v. Geo. i. 437.

Quid autem si in hoc Idyllio paulum procedamus, ut alia macula foedissima à carmine nitidissimo expurgetur ?

Κῆγ' ὅτ' αὖ κατ' αἶμαρ, ἀνθιδὼν ἢ ῥοδοειντα,
 Ἡ καὶ λευκοῖων γεφανὸν περὶ κρατὶ ΦΥΛΑΣΣΩΝ,
 Τὸν Πτελιστικὸν οἶνον ἀπὸ κρητῆρος ἀφυξῶ,
 Παρ' ὤφρ' ἐκεκλῖμεν : vers. 63.

pro φυλασσὼν quis non fatebitur poetam dedisse ΠΥΚΑΣΔΩΝ ; —
 Sic *Anacreon*, harum rerum antistes :

— ῥοδοῖς δὲ κρατα —

ΠΥΚΑΣΩΝ. iv. et ita iterum v. 16. xxi. 6. Bion. vii. 20.

Eur. *Alcest.* 795. 832. v. etiam Theoc. ii. 153. xx. 22. Demost. p. 332. Ed. Lutet. Locutio denique vix ulla magis frequens. — Dubito autem, an non etiam pro παρ' ὤφρ' — legere debeamus — Παρ' ΔΡΥΤΙ : v. vers. 133. 135. Sic Anth. ii. p. 298.

— σκιαρὰ ΠΑΡ' ΔΡΥΤΙ ΚΕΚΛΙΜΕΝΟΣ.

V. 403. Nequicquam — id est, non : *Servius*. Verissimè : ita enim melius cum *Arato* respondet noster :

— νυκτερινὴ γλαυξ —

ἩΣΥΧΟΝ αἰδῶσα, μαραινόμενα χερσὶν
 Γινισθῶ τοι σῆμα.

In hoc tamèn fallitur vir bonus, quòd ad partes vocet versum *Persianum* :

NEQUICQUAM fundo suspirat nummus in imo :

hæc enim interpretatio loci sensum omnem pefsùm dat. *Perspicaciùs* vidit elegantissimus *Brewsterus* :

One melancholy Piece remains alone,
 And for it's Fellows sighs with FRUITLESS Moan.

C

Illà

Illa levem fugiens raptim secat æthera pennis.
 Tum liquidas corvi pressò ter gutture voces 410
 Aut quater ingeminant; et sæpè cubilibus altis,
 Nescio quâ præter solitum dulcedine læti,
 Inter se in foliis strepitant: juvat imbribus actis,
 Progeniem parvam, dulcesque revisere nidos.
 Haud equidèm credo, quia sit divinitus illis 415
 Ingenium, aut rerum fato prudentia major:

V. 411. altis. — Nihil fidentèr vellem affirmare; sed judicet lector, an non — *cubilibus* ALTI — lectio foret multis nominibus præferenda, et longè elegantior. Sic Geo. ii. 461.

———— FORIBUS *domus* ALTA *superbis*.

———— *sedet* ALTUS OLYMPO: Æn. xi. 726.

———— ALTUS EQUO: xii. 295.

V. 413. in foliis. Ità, teste *Pierio*, in antiquis ferè omnibus exemplaribus legitur: et quidèm rectissimè; cùm aliud nomen sit huic sententiæ in eodem casu, quod ab eodem verbo pendet, nisi accipiatur nostra emendatio suprà proposita.

Porro, ni fallor, *no nescio* (v. 412.) sola est vox (si excipias *ego*, et *scio* — quod idem est) in *o* desinens, quæ corripitur à *Marone*; nequè minùs accuratus est in hac re *Horatius* in *Lyricis*. Hanc etiàm vocem, ut mihi videtur, nequaquàm corripuissent, nisi *nescio quem* — *nescio quod* — &c. proverbiales essent locutiones, quibus valedicere sine maximis incommodis non possent. Mihi sempèr maximum movet in hac re fastidium *Juvenalis*, quòd, auribus reclamantibus, *verba* in *o*, et *substantivorum quintæ decl.* rectos casus, perpetuò corripiat. Sed ille *Philosophis* potiùs quàm *poetis* annumerandus est.

V. 413. *foliis*. — Hoc igitur signum *æstati*, non *brumæ*, datur.

V. 415. *equidem*: — i. e. *ego quidèm*: undè hæc vox nunquàm invenitur in locis sanis veterum, nisi cum *primâ personâ verbi*. Quam proprietatem ignorantes scriptores hodierni, in perpetuis erroribus versantur.

V. 416. Mallem voces hujusce versûs alitèr disposuisset ad hunc modum:

———— *aut fato rerum prudentia major* ———

ut esset *prudentia rerum* — potiùs quàm *fato rerum*. Noster enim: Habet infrà ii. 492. *inexorabile fatum*: et *Persius* iv. 4.

*Scilicèt ingenium, et RERUM PRUDENTIA velox
 Antè pilos venit.*

Verùm,

Verùm, ubi tempestas et cœli mobilis humor
 Mutavêre vias; et Jupiter humidus Austris
 Densat, erant quæ rara modò; et, quæ densa, relaxat;
 Vertuntur species animorum, et pectora motus 420
 Nunc alios, alios dum nubila ventus agebat,
 Concipiunt: hinc ille avium concentus in agris,
 Et lætæ pecudes, et ovantes gutture corvi.

Si verò solem ad rapidum, lunásque sequentes
 Ordine, respicies; nunquam te crastina fallet 425
 Hora, neque insidiis noctis capiere serenæ.
 Luna revertentes cùm primùm colligit ignes,
 Si nigrum obscuro comprênderit aëra cornu;
 Maximus agricolis pelagóque parabitur imber.
 At, si virgineum suffuderit ore ruborem, 430
 Ventus erit: vento semper rubet aurea Phœbe.
 Sin ortu in quarto (namque is certissimus auctor)
 Pura, neque obtusis per cœlum cornibus ibit;
 Totus et ille dies, et qui nascentur ab illo
 Exactum ad mensem, pluviâ ventísque carebunt: 435
 Votâque servati solvent in litore nautæ
 Glaucó, et Panopææ, et Inoo Melicertæ.

Sol quoque et exoriens, et cùm se condet in undas,
 Signa dabit: Solem certissima signa sequuntur,
 Et quæ manè refert, et quæ surgentibus astris. 440

hinc in nobilissimo *Horatii* carmine —

*Prudens futuri temporis, exitum
 Caliginosâ nocte premit Deus —*

melius jungetur *temporis cum prudens*: i. e. “*Deus*, quamvis
 sciat quid sit futurum cras, eventum celat:” — sed alii fortasè
 aliud placebit. Alibi habet *bonos exitus* — sine subsequente sub-
 stantivo: et *animus RERUM PRUDENS*.

V. 437. Mihi persuasum est hunc versum, quamquàm sit ad
 morem *Græcum* factus, stare, et nunc stat, i. atis Musis; et re-
 poni debere:

Glaucó, et Panopææ, ATQUE Inoo Melicertæ.

Ille ubi nascentem maculis variaverit ortum
 Conditus in nubem, medióque refugerit orbe;
 Suspecti tibi sint imbres: namque urget ab alto
 Arboribúsque satisque Notus pecóríque sinister.
 Aut ubi sub lucem densa inter nubila sese 445
 Diversi rumpent radii, aut ubi pallida surget
 Tithoni croceum linquens Aurora cubile;
 Heu malè tum mites defendit pampinus uvas:
 Tam multa in tectis crepitans salit horrida grando.
 Hoc etiàm, emenso cùm jam decedet Olympo, 450

V. 441. Enimverò hic *Virgilii* locus semper nobis suspectus habebatur; jure autem an injurià mox lector judicet.

*Ille ubi NASCENTEM maculis variaverit ORTUM
 Conditus in nubem, medioque refugerit orbe —*

inficetias tantas dictionis — *nascentem ortum* — quis potest con-
 coquere, qui *Virgilium*, qualis esse solet, gustavit; et poeticas
 Veneres, quæ demùm sint, aliquantulùm saltèm noverit? Quid
 plura? Minimè dubitamus, quin oscitantes librarii duas voces
 stationibus non suis assignaverint, atque ad hunc modum esse
 restituendum locum:

*Ille ubi NASCENTEM maculis variaverit ORBEM
 Conditus in nubem, MEDIOQUE refugerit ORTU —*

hujusce emendationis, quæ quatuordecim abhinc annis sese
 nobis obtulit, judicio jam maturiori, nondùm poenitet; neque,
 ut auguramur, tentatis aliorum sententiis, in posterum poenite-
 bit. — *Conditus* autem est *se condens*, vocis mediæ participium.

V. 445. rumpent sese — *Mediâ voce* uti maluit iii. 428.

— *amnes RUMPUNTUR fontibus.*

V. 450. emenso Olympo. — Simili metaphorâ in nobilissimo
 loco *Lucretius*; in eâ scilicet *libri tertii* parte, quæ cæteros pri-
 orum temporum poetas tantùm superat, quantum suo judicio
 alios philosophos *Epicurus*.

*Ipse Epicurus obit, DECURSO LUMINE vitæ;
 Qui genus humanum ingenio superavit, et omnes
 Præstinxit, stellas exortus uti ætherius SOL.*

Sunt qui limite pro lumine volunt legere, atque ità jugulant ele-

Pro-

Profuerit meminisse magis : nam sæpè videmus
 Ipsius in vultu varios errare colores :
 Cœruleus pluviâ denunciat, igneus Euros.
 Sin maculæ incipient rutilo immiscerier igni ;
 Omnia tunc paritèr vento nimbisque videbis 455
 Fervere. Non illâ quisquam me nocte per altum
 Ire, neque à terrâ moneat convellere funem.
 At si, cùm referètque diem, condètque relatum,
 Lucidus orbis erit ; frustrâ terrebere nimbis,
 Et claro sylvas cernes Aquilone moveri. 460

Denique, quid Vesper ferus vehat, undè serenas
 Ventus agat nubes, quid cogitet humidus Auster,
 Sol tibi signa dabit : Solem quis dicere falsum
 Audeat ? ille etiâ cæcos instare tumultus
 Sæpè monet, fraudémque et operta tumescere bella.

Ille etiâ extincto miseratus Cæsare Romam, 466
 Cùm caput obscurâ nitidum ferrugine textit,
 Impiâque æternam timuerunt sæcula noctem.
 Tempore quanquàm illo tellus quoquè, et æquora ponti,
 Obscœnique canes, importunæque volucres 470

gantissimam figuram ; cui et ortum dedisse videtur, et explicat,
ætherius Sol.

V. 462. quid cogitet humidus auster. — Non potuit melius
 aut venustius ; undè exhibilandi sunt, qui volunt legere *cogat et*
 pro *cogitet* : hoc enim est verè poeticum rebus sensu carentibus
 vitam et sensum dare. Pari felicitate et *Horatius* :

Cum sævit, horrendamque cultis

Diluvium MEDITATUR agris : Od. iv. 14. 28.

si quis verò *minitatur* malit, magni equidè *Bentleii* rationibus
 devictus, non repugnabo.

V. 470. *Obscœnique canes* mihi potior videtur τῇ *obscœnæque*
canes : secundum illud *Horatianum* :

Vixisset CANIS IMMUNDUS, vel amica luto sus.

Atque horum *nominum genera* ità, nescio quo modo, suum ordi-
 nem servant in 2 Pet. ii. 22. Κυνων επιγραφει ΑΣ επι το ιδιον εξεγραμα
 και τς λασαμεΝΗ, ος κυλισμα βορβορεν.

Signa dabant. Quotiès Cyclopum effervere in agros
 Vidimus undantem ruptis fornacibus Ætnam,
 Flammarúmque globos liquefactaque volvere saxa?
 Armorum sonitum toto Germania cœlo
 Audiit; insolitis tremuerunt motibus Alpes. 475
 Vox quoquè per lucos vulgò exaudita silentes
 Ingens, et simulacra modis pallentia miris
 Visa sub obscurum noctis: pecudésque locutæ
 Infandum! sistunt amnes, terræque dehiscunt;
 Et mœstum illacrymat templis ebur, æráque sudant.
 Proluit infano contorquens vortice sylvas 481
 Fluviorum rex Eridanus, campósque per omnes
 Cum stabulis armenta tulit; nec tempore eodem
 Tristibus aut extis fibræ apparere minaces,
 Aut puteis manare cruor cessavit; et altè 485
 Per noctem resonare lupis ululantibus urbes.
 Non aliàs cœlo ceciderunt plura sereno
 Fulgura, nec diri toties arsère cometæ.
 Ergò inter sese paribus concurrere telis
 Romanas acies iterùm vidère Philippi: 490
 Nec fuit indignum superis, bis sanguine nostro
 Emathiam et latos Hæmi pinguescere campos.
 Scilicèt et tempus veniet, cùm finibus illis
 Agricola, incurvo terram molitus aratro,

V. 482. Ut *Virgilius* versum hunc cum *anapæsto* inchoaverit, ità *Horatius* et *Manilius* hexametros inchoant cum — *Vehemens* — *Ut NASIDIENI* — *Plætontem* — *patrio*; quo sæpiùs utitur *Lucretius*. Mos à *Græcis* migravit: vid. *Hom.* *Il.* *1.* *5.* *¶.* *195.* *Od.* *1.* *283.* *O.* *83.* ubi frustra adversatur *Clarkius*. Ità etiàm *Hesiodus*:

ΤΡΕΞΕ Δ' ΑΙΔΗΣ, ΕΓΕΡΟΙΣΙ ΚΑΤΑΦΘΙΜΕΝΟΙΣΙΝ ΑΝΑΣΣΩΝ: *Theog.* 851.

Hæc autèm non tanti sunt, ut de illis solliciti simus; et me illorum vehementer miseret pudetque, qui dimetiendis pedibus, ac perpendendis syllabis των τροφῶν et αντιτροφῶν veterum tragicorum, consenescant; quasi in his doctrinæ cardo verteretur.

V. 494. terram molitus aratro. — *Lucretii* elegantiam sibi transtulit:

Exefa

Exesa inveniet scabrâ rubigine pila; 495

Aut gravibus rastris galeas pulsabit inanes,
Grandiaque effossis mirabitur ossa sepulchris.

Dii patrii Indigites, et Romule, Vestâque mater,
Quæ Tuscum Tiberim et Romana palatia servas;
Hunc saltem everso juvenem succurrere sæclo 500
Ne prohibete. Satîs jampridem sanguine nostro
Laomedontææ luimus perjurâ Trojæ.

Jampridem nobis cœli te regia, Cæsar,
Invidet, atque hominum queritur curare triumphos.
Quippè ubi fas versum atque nefas, tot bella per orbem,
Tam multæ scelerum facies: non ullus aratro 506
Dignus honos: squalent abductis arva colonis,
Et curvæ rigidum falces conflantur in ensen.

Hinc movet Euphrâtes, illinc Germania, bellum:
Vicinæ ruptis inter se legibus urbes 510
Arma ferunt: sævit toto Mars impius orbe.
Ut cùm carceribus sese effudère quadrigæ
Addunt in spatia; et frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

*Nec robustus erat curvi moderator ARATRI,
Quisquam nec scibat FERRO MOLIRIER arva: V. 931.*

ut interpungi debet iste locus.

V. 513. addunt in spatia. — Id est, “currendo plus eorum cursus augetur.” *Servius*: et hanc procùl dubio interpretationem scopus loci postulat: si verò ipsa verba per se spectes, nihil est interpretatu difficilîus. Neque equidèm ipsi satisfacere possum, neque hilùm adjuvant interpretes vel antiqui vel hodierni. Credidissèm sanè *Latinam* linguam non potuisse tolerare — *addunt in spatia* — sed omninò efflagitâsse *pronomèn* — *addunt se in spatia* — nisi alitèr se rem habere probâsset *Silius Italicus*:

*Jamque, ferè mediùm eveeti certamine campum,
IN SPATIO ADDEBANT: XVI. 373.*

Enimverò hæc earum videtur esse locutionum, quarum nulla ratio reddi potest secundum leges grammaticas et linguæ analogiam.

P. VIRGILII MARONIS
G E O R G I C O R U M.

L I B E R II.

HACTENUS arborum cultus, et sidera cœli:
Nunc te, Bacche, canam; nec non sylvestria tecum
Virgulta, et prolem tardè crescentis olivæ.
Hùc, pater ô Lenæe, (tuis hîc omnia plena
Muneribus; tibi pampineo gravidus autumnus 5
Floret ager; spumat plenis vindemia labris)
Hùc, pater ô Lenæe, veni: nudatâque musto
Tinge novo mecum direptis crura cothurnis.

V. 8. Tinge novo — Eleganter, ut solet, *Theocritus*:

Ἡ μετα δαιτα κλαυθὺν ἐπερχομαι; ἢ τινος ἀγων-
λαϊον ἐπαθροσκει; ὡς τευ ποταμὸν νεῖσσομενοιό
Ἰάσσα λιθοῦ πταίοισα ποτ' ἀρβυλίδεσσιν αἰεθῇ. vii. 24.

ubi aliquantulum dubito, an, pro ποταμὸν νεῖσσομενοιό — quod infice-
tius, non legendum sit — ΠΟΤΙΝΕΙΣΣΟΜΕΝΟΙΟ: sic *Homerus*:

Οὐδ' ὅς τις ὄρχομενον ποτίνισσεται. II. I. 381.

Et notandum est dictionem *Theocriti* πταίοισα præter morem
Græcæ linguæ in hoc loco stare, et esse quodammodò sui gene-
ris: sensus enim — *se impingens* — aliter certissimè *mediam vocem*
postularet.

Prin-

Principio arboribus varia est natura creandis.
 Namque aliæ, nullis hominum cogentibus, ipsæ 10
 Sponte suâ veniunt, campósque et flumina latè
 Curva tenent: ut molle filer, lentæque genistæ,
 Populus, et glaucâ canentia fronde salicta.
 Pars autem posito surgunt de semine: ut altæ
 Castaneæ, nemorúmque Jovi quæ maxima frondet 15
 Æsculus, atque habitæ Graiis oracula quercus.
 Pullulat ab radice aliis densissima sylva;
 Ut cerasis, ulmisque: etiàm Parnassia laurus
 Parva sub ingenti matris se subjicit umbrâ.
 Hos natura modos primùm dedit: his genus omne 20

Nec à Theocrito non illustratur Horatii locus, in quo singulari cum urbanitate se commendat patrono suo:

*Quid tibi vis, insane; et quam rem agis? improbus urget
 Iratis precibus: TU PULSES OMNE QUOD OBSTAT,
 Ad Mæcenatem memori si mente recurras.* Sat. ii. 6. 29.

ubi prorsus necesse est, ut mihi videtur, reponamus — PULSAS.

Quinetiàm, ut suprâ dicit Theocritus *πειραι META δαυτα*, ità Long. Past. p. 39. *πειγομενοι META τα φιληματα* ità enim restituendus est iste locus, quem Moll infelicitèr tentabat.

V. 13. glaucâ canentia fronde. — Majori elegantia dicit Pindarus in nobili hexametro versu:

Ἀμφὶ κομαισὶ βάλῃσι γλαυκοχροῦ κοσμον εἰλαιας: Ol. iii.

in quâ Ode parva macula eluenda est, ut tum demùm rectè procedat oratio. Sic igitur quæ mox sequuntur in *secundâ Strophe* leni medicinâ poteris sanare.

— ὄγε
*πῖσα φρονεῶν, Διὸς αἰτὶ πανδοκῶ
 ἀλσὶ σκιαρὸν τὸ φυτεῦμα
 ξυνοὶ ἀνθρώποις, στεφανοῦντ' ἀρετας.*

i. e. *umbrosam HANC plantam; olivam* scilicet suprâ memoratam: hæc enim semper est in tali usu vis articuli.

V. 15. Jovi frondet: — non vulgari elegantia; ut tibi *floret ager* — paulò superiùs.

V. 19. Hæc variatio locutionis, cujus noster est omnium poetarum felicissimus, et quæ materiem didacticam potissimùm

Sylva-

P. VIRGILII MARONIS
G E O R G I C O R U M.

L I B E R II.

HACTENUS arborum cultus, et sidera cœli:
Nunc te, Bacche, canam; nec non sylvestria tecum
Virgulta, et prolem tardè crescentis olivæ.
Hùc, pater ô Lenæe, (tuis hîc omnia plena
Muneribus; tibi pampineo gravidus autumnno 5
Floret ager; spumat plenis vindemia labris)
Hùc, pater ô Lenæe, veni: nudatâque musto
Tinge novo mecum direptis crura cothurnis.

V. 8. Tinge novo — Eleganter, ut solet, *Theocritus*:

Ἡ μετὰ δαίτα κλυτὰ θεῖα γαῖα; ἢ τινὲς ἀγῶν.
Λανὸν ἐπιθρῶσκεις; ὥς τευ ποτὶ νηισσομένηιο
Πᾶσα λιθὲ πταίοισα ποτ' ἀρβυλίδεσσιν αἰθεῖ. VII. 24.

ubi aliquantulùm dubito, an, pro ποτὶ νηισσομένηιο — quod infectius, non legendum sit — ΠΟΤΙΝΕΙΣΣΟΜΕΝΟΙΟ: sic *Homerus*:

Οὐδ' ὅς ἐς Ορχομένον ποτὶνισσεται. II. I. 381.

Et notandum est dictionem *Theocriti* πταίοισα præter morem *Græcæ* linguæ in hoc loco stare, et esse quodammodò sui generis: sensus enim — *se impingens* — aliter certissimè *mediam vocem* postulare.

Prin-

Principio arboribus varia est natura creandis.
 Namque aliæ, nullis hominum cogentibus, ipsæ 10
 Sponte suâ veniunt, campósque et flumina latè
 Curva tenent: ut molle filer, lentæque genistæ,
 Populus, et glaucâ canentia fronde salicta.
 Pars autem posito surgunt de semine: ut altæ
 Castaneæ, nemorúmque Jovi quæ maxima frondet 15
 Æsculus, atque habitæ Graiis oracula quercus.
 Pullulat ab radice aliis densissima sylva;
 Ut cerasis, ulmisque: etiàm Parnassia laurus
 Parva sub ingenti matris se subjicit umbrâ,
 Hos natura modos primùm dedit: his genus omne 20

Nec à Theocrito non illustratur Horatii locus, in quo singulari cum urbanitate se commendat patrono suo:

*Quid tibi vis, insane; et quam rem agis? improbus urget
 Iratis precibus: TU PULSES OMNE QUOD OBSTAT,
 Ad Mæcenatem memori si mente recurras. Sat. ii. 6. 29.*

ubi prorsus necesse est, ut mihi videtur, reponamus — PULSAS.

Quinetiàm, ut suprà dicit Theocritus *ἐπιγυαί META δαίτα*, ità Long. Past. p. 39. *ἐπιγυοί METΑ τα φίληματα* ità enim restituendus est iste locus, quem Moll infelicitè tentabat.

V. 13. glaucâ canentia fronde. — Majori elegantia dicit Pindarus in nobili hexametro versu:

Ἀμφὶ κομαίσι βάλροι γλαυκοχροῖα κοσμον ελαιας: Ol. iii.

in quâ Ode parva macula eluenda est, ut tum demùm rectè procedat oratio. Sic igitur quæ mox sequuntur in secundâ Strophe leni medicinâ poteris sanare.

— ὄγε
*πίσα φρονέων, Διὸς αἰτὴν πανδοκῶ
 ἀλσει σκίανον τὸ φυτεῦμα
 ζυγὸν ἀνθρώποις, στεφανοῦντ' ἀρετας.*

i. e. umbrosam HANC plantam; olivam scilicet suprà memoratam: hæc enim semper est in tali usu vis articuli.

V. 15. Jovi frondet: — non vulgari elegantia; ut tibi floret ager — paulò superiùs.

V. 19. Hæc variatio locutionis, cujus noster est omnium poetarum felicissimus, et quæ materiam didacticam potissimùm

Sylva-

Sylvarum fruticúmque viret, nemorúmque sacrorum.
Sunt alii, quos ipse viâ sibi repperit usus.

à tædio defendit, non minùs venustatis hìc habet quàm jucunditatis.

— se subjicit: — Ità Ecl. x. 74.

Quantùm vere novo viridis se SUBJICIT alnus.

Lucretius eodem sensu habet — SUBMITTIT *fætus* et *flores*.
Hinc lux accenditur eleganti admodùm *Callimachi* loco, qui *Scholias*te atque interpretibus non minimè obscuratur.

Η πολλὰς ΕΦΥΠΕΡΘΕ σαρωνιδας ὑγρῶ Ιαῶν

HEIPEN: H. Jov. 22. — Αειρω, ανω ωθω — Hesych.

Hinc autèm derivatur dictio figurata loco apud *Callimachum* miserè depravato, atque, ut ità dicam, deplorato: quem si feliciter emendavero, ecquid erit pretii?

Καλὰ μὲν ηἴξευ, καλὰ Δ' ΕΤΡΑΦΕΣ, ἔρανε Ζεῦ·

Οἷον δ' ἀνέστησας, ταχίνοι δὲ τοὶ ἡλθον ἰεῖοι. H. J. 55.

Rejectis, et meritò, aliorum argumentis, *Dawesius*; qui solus omnia sibi scire visus est — quem, acutissimumne dicam, an vanissimum? Εν δοίῃ μαλὰ θυμῶ. (Quid autèm? nihilne tibi agere videbâris, nisi infestis unguibus in *Bentleii* laudes invectives —

— ὅπερ σὺ πολλοὺς ἀμείνων·

Qui melior multis, quàm tu, fuit, improbe, rebus?)

Dawesius, inquam, reponit: ad Misc. Crit. p. 100.

Καλὰ μὲν ηἴξευ, καλὰ Δ' ΕΤΡΕΦΕΥ —

absurdè, et contrà linguæ *Græcæ* rationem. Inclementèr equidèm, atque, ut spero, præter morem loquor: illi verò quid est quòd parcerem, qui *Bentleio* non pepercit? *Tempus* scilicèt *imperfectum* in hoc loco ferri nequit; et multò minùs *ετραφευ* — in *voc. med.* ut citat *Ruhnkenius* in *Epist. Crit.* Quid autèm longis ambagibus et mea et lectoris tempora morarer? Nostram conjecturam accipe:

Καλὰ μὲν ηἴξευ, ΚΑΛ' ΑΝΕΔΡΑΜΕΣ, ἔρανε Ζεῦ.

Ità *Æl. de An. ii. 36.* Δένδρον τεθῆλῶ και εὐ μαλὰ ΑΝΑΘΕΟΝ. — Οἷα δὲ εἰν τε χωρὴ ἀγαθὴ και πληθεὶ ἐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ΑΝΑ ΤΕ ΕΔΡΑΜΟΝ αὐτικά, και εὐθνηθησαν: *Herod. i. 66.* et alibi. Ità denique bis *Homerus*, magnum *Callimachi* exemplar: ὁ δ' ΑΝΕΔΡΑΜΕΝ, *εργῆ* 100. *Il. Σ. 56. 437.*

Hic

Hic plantas tenero abscindens de corpore matrum
 Deposuit sulcis: hic stirpes obruit arvo,
 Quadrifidasque fudes, et acuto robore vallos. 25
 Sylvarúmque aliæ pressos propaginis arcus
 Expectant, et viva suâ plantaria terrâ.
 Nil radicis egent aliæ: summúmque putator
 Haûd dubitat terræ referens mandare cacumen.
 Quin et caudicibus sectis mirabile dictu, 30
 Truditur è sicco radix oleagina ligno.

Et sæpè alterius ramos impunè videmus
 Vertere in alterius, mutatámque insita mala
 Ferre pyrum, et prunis lapidosa rubescere corna.

Neque alitèr sanè ipse *Callimachus*:

Ἡς ἐκ λειμῶν ἀμνησάμεναι φορέσιν
 ΩΚΥΘΕΟΝ τριπετηλον: H. Dian. 164.

quæ videtur vera hujusce dictionis *orthographia*. Vide etiàm Theoc. xviii. 29. ubi simplicem et figuratam significationem malè miscuit in loco parùm sano; quem tamèn incudi criticæ non imponimus, ut nec locum *Callimachi* jam citatum, qui nec adhuc sanus est; cùm hæc nota jam suos fines transgressa fuerit, et lectori fortassè moverit fastidium.

V. 31. truditur:—i. e. *se trudit*: vero *mediæ vocis* usu: alitèr v. 74.

V. 33. vertere:—i. e. si admittatur recepta lectio, atque editoribus, quotquot sint, fides detur—pro *verti*—*passivâ voce*; vel potius—*se vertere*—*mediæ vocis* significatione: hoc autèm ignorantiaè facilè illis condonari potest. Quod si hoc *generalitèr* verum esset, ut hi putant, actum est ilicèt de linguarum omnium proprietatibus; ubique in oratione dominabuntur tenebræ ac ambiguitas; nec ullas leges agnoscere poterit dicendi ratio. Hæc autèm tanti sunt momenti tantæque fortassè novitatis, ut levitèr perstringi non debent, sed ad accuratius examen revocari.

Hoc igitur dico et edico, *Virgilium* atque alios probos auctores, quoties vim *mediæ vocis Græcorum* velint exprimere, semper uti *voce passivâ*, (nam vocem *tertiâ* cum suis terminationibus non habent) vel *activâ cum pronomine*. Quùm autèm una atque altera exceptio, mille aliis repugnantibus exemplis, nobis opponantur, his discutiendis paulispèr immorandum est.

Quarè

Quarè agite ô, proprios generatim discite cultus, 35
Agricolæ, fructûsque feros mollite colendo.

*Franguntur remi; tum prora AVERTIT, et undis
Dat latus: Æn. i. 108.*

veram quidè m lectionem agnoscit *Servius*, dum falsam immeritò defendit. Hæc ille in locum: "Alii *prora* legi tradunt; ut sit *avertit* pro *avertitur*. Est figura creberkima: potest namque pro *activi* verbi significatione *passivum* poni, ut est: —

— et *pietis* BELLANTUR *Amazones* armis:

pro *bellant*. Nec nos debet movere, quod *bellor* non facit; natura enim hoc prohibuit: nam compone hoc verbum, et invenitur *activum*; facit enim debello."

Quidnam hic vult veterator sibi? contendit scilicet *passivam* vocem posse poni pro *activâ*, et observationem tendit confirmare ope verbi, *passivam* significationem naturâ suâ non admittentis! Quid autem fingi potest magis stultum ridiculumque? Verum enimverò ineptæ sententiæ non sunt nisi ineptis argumentis defendendæ. — Pergit autem noster criticus, et quædam difficiliora expeditu in medium proponit, quibus est diutius attendendum: in his enim cardo rei vertitur.

"Et contra pro *passivi* verbi significatione *activum* ponitur; ut est hoc loco AVERTIT pro AVERTITUR: et: INSINUAT pavor, pro INSINUATUR: et: Nox humida cælo PRÆCIPITAT, pro PRÆCIPITATUR. Sed hæc verba tantummodo pro se invicem ponuntur, quæ et *activa* esse possunt et *passiva*."

Imprimis notandum est hæc ultimâ prioribus apertissimè adversari, ut cuivis rem intuenti statim patebit. Quod autem ad partes suas vocet *avertit* pro *avertitur*, cum ipse lectionem agnoscat, quæ cum *avertit* nullo modo stare potest, planè est hominis de causâ desperantis. — De secundo suo exemplo —

*Tum verò tremefacta novus per pectora cunctis
INSINUAT pavor: Æn. ii. 228.*

ita equidè m statuo, *Insinuat*, — i. e. IN SINUS IT cunctis: quod quidè m satis planum est, nec *passiva* vox in hoc negotio ullum locum habere potuisset. Sed hoc est ex iis verbis quæ nunc *activa* sunt, nunc *neutra*.

Quod ad ultimum exemplum attinet —

— jam na x humida cælo
PRÆCIPITAT: Æn. ii. 9.

cum *præcipitor* in *passivâ* voce neque in *Lucretio* neque in nostro
Neu

Neu segnes jaceant terræ: juvat Ismara Baccho
Conferere, atque oleâ magnum vestire Taburnum.

inveniatur, mihi persuasum est hanc dictionem in tali usu ab illis pro *neutro* haberi: et sic nodus solvitur.

Quid autem si concederemus unum et alterum exemplum proferri posse, quod nostras vires superaret, qui post tot sæcula *Latinam* linguam penitus pernoscere nullo modo possumus? Quis nescit omnem linguam suas *anomalias* habere, quæ leges justæ constructionis violant, sed regulas mille exemplis atque ipsâ veritate stabilitas non debent abrogare?

Dum autem in hoc negotio versamur, non absurdum erit pauca alia de *vero vocis mediæ* usu in medium proferre. Inveniuntur enim non rarò loci difficiles, qui et mihi et aliis fortassè scrupulum injiciunt; sed si penitius spectentur, opinionem nostram confirmare potius quàm labefactare videbuntur. — Interea autem non ita sum malè propositi tenax, quin concesserim, si opus fuerit, (v. Bent. ad Hor. Od. iv. 10. 5.) vocem *vertere* esse quodammodò sui generis, et ex iis, quæ certis atque generalibus legibus coerceri nolunt; quales omnibus linguis sunt paritèr communes.

In Arist. Rhet. ii. 4. 3. Ed. Ox. legimus: *καὶ φησὶ τοὶ μὴ* ANTITEINONTΑΣ τοῖς ὀργιζομένοις: ubi dictio est *figurata*; et *funem*, aut tale aliquid, supplere debemus. D. Paulus, qui de se loquitur ut *fune* aut *mensurâ*, *pronomen*, salvis compositionis legibus, reticere non potuit, ideòque benè dixit et elegantèr: Οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνύμενοι εἰς ὑμᾶς, ΤΙΠΕΚΤΕΙΝΟΜΕΝ ΕΑΥΤΟΥΣ; 2 Cor. x. 14.

Ὡς δὲ μηδὲν τῶν ἀθλητῶν ἔτω προσκεῖν ἐπὶ τῆς ἀνταγωνιστῆς ΑΣΚΕΙΝ, ὡς σοὶ σκοπεῖς, ὅπως — *Iloc. Paren.*

Ubi certissimè reponendum vel *ασκεῖσθαι*, vel *ασκεῖν ἑαυτὸν*.

[Similiter in Act. Apost. 24. 16.]

Et paulò infra: *Καὶ γὰρ ἀν' παλαιῶν ΚΡΥΨΗΣ, ὑγερὸς οφθῆση.* Corrige — vel *κρυψῇ* — vel *τι κρυψῆς*.

— *aquam calefaciat, ut LAVEMUS.* Plaut. Rud. ii. 380.

lege — *lavemur*: et hoc modo sæpiùs apud eum *Terentiumque* est erratum, nisi fortè in hac re minùs accurati fuerint scriptores vetustiores; quod vix credo, cum ipse *Plautus* aliàs veram *vocem mediam* expresse- rit. Exemplo sit:

Enimverò jam nequeo CONTINERI: Capt. iii. 4. 60.

Dubito tamèn hoc legens:

Non domi est; abit ambulatum; dormit, ORNATUR; LAVAT:

Mil. G. ii. 2. 96.

Túque

Túque ades, inceptúmque unà decurre laborem,
O decus, ô famæ meritò pars maxima nostræ, 40

In Demost. cont. Phil. i. p. 35. Ed. Lutet. legimus: Προσποριῇ τὰ λοιπὰ αὐτοῦ τοῦ στρατεύματος ἀπὸ τοῦ πολέμου. Reponere debemus: ΠΡΟΣΠΟΡΙΕΙΤΑΙ τὰ λοιπὰ: v. Xen. Mem. ii. 1. 25.

— *genua amplexus, genibusque VOLUTANS*
Hærebat: Virg. Æn. iii. 607.

lege omninò — *volutus*.

Intereà vix dici potest quot errores inuenustos per nostram N. T. versionem fuderit harum rerum ignorantia. Liceat mihi insigne exemplum, coronidis loco, jam proferre.

Οφελον καὶ ΑΠΟΚΟΨΟΝΤΑΙ οἱ ἀνασταθέντες ὑμᾶς: Gal. v. 12.

I would they were even CUT OFF, which trouble you.

Nec aliter interpretes antiqui, nisi quod melius quiddam *Arabi* suboluisse videatur, quem consulat eruditus lector. Nihil agunt critici ad locum; in quibus sunt, qui indecoras nescio quas interpretationes comminiscuntur.

Idem est ac si dixisset *Apostolus*: *Vellem ut etiàm DOLORIS ALIQUID PATERENTUR — UT FLERENT.* — Vera enim τῆ κοπτεσθαι significatio est — *seipsum præ dolore verberare — palmis tundere.* Optimè *Hesychius*: ἀποκοπήσασμεν, στενοκοπήσασμεν, ἀποκοψάμεν. Similiter *Euripides*:

Ἐκρυψα πτεπλοῖς, καὶ πεκοψάμεν νεκρὸν: Troad. 623.

Hùc redeunt ista *Horatiana*, quorum prius à *Pauli* locutione non longè distat:

Qui me COMMORIT (meliùs non tangere clamo)
FLEBIT: — 2 Sat. i. 44. vide etiàm v. 69. et ità alii.

Sed hæc hæctenùs: nunc ad locum *Virgilii*, undè egressus sum, redeo. Sic igitur mihi videtur legendus; fatenti intereà hunc vocis *verto* usum multis aliis *vocis ejusdem* exemplis defendi posse:

Et sæpè alterius ramos SE impunè videmus
VERTERE in alterius.

Idem *pronomén* certissimè excidit ab Æn. ii. 235.

Accingunt omnes operi:

lege—*ACCINGUNT SE omnes operi.*—Ut prætereàm Æn. i. 210. ubi habemus—*Illi SE prædæ ACCINGUNT*—quis nescit voces

Mæce-

Mæcenas, pelagóque volans da vela patenti.
 Non ego cuncta meis amplecti versibus opto :
 Non mihi si linguæ centum sint, oráque centum,
 Ferrea vox : ades, et primi lege litoris oram :
 In manibus terræ : non hîc te carmine ficto, 45
 Atque per ambages et longa exorsa tenebo.

Sponte suâ quæ se tollunt in luminis oras,
 Infœcunda quidè̃m, sed læta et fortia surgunt ;
 Quippè solo natura subest. Tamèn hæc quoquè si quis
 Inferat, aut scrobibus mandet mutata subactis ; 50
 Exuerint sylvestrem animum ; cultúque frequenti,
 In quascunque voces artes, haud tarda sequentur.
 Nec non et sterilis quæ stirpibus exit ab imis,
 Hoc faciet, vacuos si sit digesta per agros :

*accingi, armari, et similia, sæpiùs ab optimis scriptoribus usur-
 pari in mediæ vocis significatione, ut το οπλιζεσθαι Græcorum ?
 v. Tibull. iv. i. 179.*

*Est quidè̃m ubi mediæ vox invenitur, sine pronomine, ut in hoc
 Lucretii loco :*

————— *si tibi vera videtur,*

Dede manus ; aut, si falsa est, ACCINGERE contrà : ii. 1041.

— mala — pirum. Hæ arbores, ut et earum fructus, sæpè
 unà memorantur: Hom. Od. H. 120. Theoc. vii. 144. Callim.
 H. C. 28. undè in Long. Past. p. 20. Οἷον δὲ αποπνεῖ το γομα̃
 ὑδὲ τα̃ μῆλα τοῖστων, ὑδὲ αἱ λοχμαῖ : lege ὑδὲ αἱ ΟΧΝΑΙ : v. p. 100.
 ad imum.

V. 41. volans. Male se habet hic locus : quid enim sibi
 vult το volans ? Rescribe VOLENS : v. i. 40. Ov. Fast. i. 3.
 Val. Flac. i. 20. aspiret, dexterque ac VOLENS adsit : Quint.
 Inst. Præf. L. iv.

V. 46. Atque per ambages. Mallem USQUE per ambages :—
 sed de hoc judicet lector. — Cæterùm ambages et LONGA EX-
 ORSA Virgilii benè explicat Flacci locum, qui fefellit et satis
 cruciavit interpretes :

Si LONGO SERMONE morer tua tempora, Cæsar.

ideòque statim incipit, et venit ad rem.

Nunc

Nunc altæ frondes et rami matris opacant, 55
 Crescentique adimunt foetus, uruntque ferentem.
 Jam, quæ seminibus jactis se sustulit arbos,
 Tarda venit, seris factura nepotibus umbram:
 Pomæque degenerant succos oblita priores;
 Et turpes avibus prædam fert uva racemos. 60
 Scilicet omnibus est labor impendendus, et omnes
 Cogendæ in sulcum, ac multâ mercede domandæ.
 Sed truncis oleæ meliùs, propagine vites
 Respondent, solido Paphiæ de robore myrtus.
 Plantis eduræ coryli nascuntur, et ingens 65
 Fraxinus, Herculeæque arbos umbrosa coronæ,
 Chaoniique patris glandes: etiâ ardua palma
 Nascitur, et casus abies visura marinos.
 Inferitur verò ex foetu nucis arbutus horrida,
 Et steriles platani malos gessere valentes: 70
 Castaneæ fagus, ornusque incanuit albo
 Flore pyri; glandemque sues fregere sub ulmis.
 Nec modus inferere atque oculos imponere simplex:
 Nam quâ se medio tridunt de cortice gemmæ,
 Et tenues rumpunt tunicas, angustus in ipso 75
 Fit nodo sinus: huc alienâ ex arbore germen

V. 55. Male digesti mihi videntur hujusce loci versus; quos ita in stationem suam vellem reducere.

*Nunc altæ frondes et rami matris opacant,
 Crescentique adimunt foetus, uruntque ferentem;
 Pomæque degenerant succos oblita priores,
 Et turpes avibus prædam fert uva racemos.
 Jam, quæ seminibus —*

Rem secum lector reputet, cujus arbitrio libentè nostra omnia permittimus, nobismetipsis non nimium confidentes.

V. 70. Major suavitas, et ambigui minus accrescet loco, si sic distinguas:

*Et steriles platani malos gessere; valentes
 Castaneæ fagos.*

Includunt, udóque docent inolescere libro.
 Aut rursùm enodes trunci refecantur, et altè
 Finditur in solidum cuneis via; deindè feraces. 79
 Plantæ immittuntur: nec longum tempus et ingens
 Exiit ad cœlum ramis felicibus arbos,
 Miratúrque novas frondes, et non sua poma.

V. 80. Nec longum tempus et. — Similis latet constructio in Epig. malè interpuncto vol. i. p. 147. Anthol. præstantissimi *Brunck*: quod cum à viris maximis (eorum pace dixerim) vel malè vel parùm emendatum fuerit, et sit pulcherrimum; hic integrum apponam, meis correctionibus nonnihil adjutum.

Χειμερίην νιφετοιο κατηλυσιν ἥνικ' αλυξας
 Γαλλῶ ερημαίην πλυθ' ὑπο σπιλαδά·
 Ὑετον ἀρτι κομῆς ἀπεμοῤῥατο, τὲ δὲ κατ' ἰχνῶ
 Βεφαγῶ ἐς ΚΟΙΝΗΝ ἀτραπον ἵκτο λεων.
 Αὐταρ ὁ, πεπταμένη μεγα τυμπανον ΩΣ ΣΧΕΘΕ χεῖρι,
 Ηξαξεν· καναχῇ δ' ἰαχεν ἀντρον ἅπαν.
 Οὐδ' ἐτλη Κιβελῆς ἱερὸν ΒΡΟΜΟΝ ὑλονομῶ θῆρ
 Μειναι, αὐ' ὕλην δ' ὠκυς ἐθυνεν ορῶ,
 Δεισας ἡμιγυναικα θειῆς λατρὶν ὡς ταδὲ Ρεῖη
 Εὐδυτα καὶ ξανθὸς ἐκρεμασε πλοκαμῆς.

αρτι — δε — non longum tempus et leo. Pro κοίλην rescripsi κοινήν:
 Sic Theoc. vii. 35. ξυνα γὰρ ὁδοῦ: v. etià xxiii. 23. ξυνας
 κελευθες: Bion. et v. Ap. Rhod. i. 337.

SPELUNCAM *Dido*, dux et *Trojanus* EANDEM
 Deveniunt: Æn. iv.

Pro εσχθε — ὡς σχθε: et hæc constructio longè melior, quam
 Τουριανᾶ, Cur. nov. in Suid. p. 216. Ed. Lips. ne fortè *leonem*
 tympanum pulsavisse arbitremur. Denique pro ἱερὸν νομον — longè
 meliùs dedisse videmur — ἱερὸν βρομον. Sic in alio Epig. legimus:

—— Βαρυν ΤΥΠΙΑΝΟΥ ΒΡΟΜΟΝ.

Atque ad eundem morem rectè accipies Æn. vi. 499. et Soph.
 Œd. Tyr. 736. Οὐ διεσχον ἡμέραι τρεῖς ΚΑΙ νιν ἐρρίψεν. — Vide etià
 Æn. xi. 296.

V. 81. exiit ad cœlum. — Hinc illustratur *Euripidis* locus,
 qui singulari descriptionis virtute atque εναργείᾳ nobis commen-
 datur:

Λαβὼν γὰρ ἐλατῆς ΟΥΡΑΝΙΟΝ ἀκροὺς κλάδων
 Κατήγευ, ἦγεν, ἦγεν εἰς μέλαν πῶδον: Bacch. 1062.

D

Præ-

Prætereà genus hæud unum, nec fortibus ulmis,
 Nec salici, lotóque, nec Idæis cyparissis:
 Nec pingues unam in faciem nascuntur olivæ, 85
 Orchades, et radii, et amarâ pausia baccâ:
 Pomáque, et Alcinoi sylvæ: nec furculus idem
 Crustumis Syriisque pyris, gravibusque volemis.
 Non eadem arboribus pendet vindemia nostris,
 Quam Methymnæo carpit de palmite Lesbos. 90
 Sunt Thasiæ vites, sunt et Mareotides albæ:
 Pinguibus hæ terris habiles, levioribus illæ.
 Et passo Psythia utilior, tenuisque lageos
 Tentatura pedes olim, vincturâque linguam;
 Purpureæ, preciæque: et quo te carmine dicam, 95
 Rhætica? nec cellis ideò contende Falernis.

V. 95. Et quo te — Pulcherrima conversio locutionis, quæ lectorem et erigit et recreat. — Non multò aliter, si modò rectè legatur, *Callimachus*:

Τὴν ἱερὴν, ὦ Θυμέ, τίνα ΧΡΟΝΟΝ, ἢ ΠΟΤ' αἰσέεις
 Δηλόν, Ἀπολλωνῶν κροτοτρόφον; H. Del. i.

Quid autem audio? Certissimè, quod aiunt, δις τὸ αὐτό. Volo corrigas —

Τὴν ἱερὴν, ὦ Θυμέ, τίνα ΤΡΟΠΟΝ, ἢ ΠΟΤ' αἰσέεις
 Δηλόν, Ἀπολλωνῶν κροτοτρόφον;

Nihil verius. Ità *Horatius*:

Quem virum aut herosa, LYRA VEL acri
 TIBIA — Od. i. 12. 1.

PRIMA dicte mihi, SUMMA dicende camænâ: Ep. i. 1. 1.

quorum prior locus *modum*, posterior *tempus*, celebrandi respicit: ut subsequens utrumque, et *modum* et *tempus* amplectitur:

Descende cælo, et dic age tibiâ,
 Regina, longum, Calliope, melos:
 Seu VOCE NUNC mavis acutâ,

Seu FIDIBUS CITHARAVE Phæbi: Od. iii. 4. 1.

Nec, ne quis fortassè hoc suspicetur, defendi potest *Callimachus* ab isto *D. Lucæ*, elegantissimi scriptoris, loco:

Sunt

Sunt etiàm Ammineæ vites, firmissima vina;
 Tmolus et assurgit quibus, et rex ipse Phanæus,
 Argitísque minor, cui non certaverit ulla,
 Aut tantùm fluere, aut totidem durare per annos. 100
 Non ego te, Dís et mensis accepta secundis,
 Transiêrim, Rhodia; et tumidis, bumaste, racemis.
 Sed neque quàm multæ species, nec nomina quæ sint,
 Est numerus: neque enim numero comprêdere refert:
 Quem qui scire velit, Libyci velit æquoris idem 105
 Discere, quàm multæ Zephyro turbentur arenæ:
 Aut, ubi navigiis violentior incidit Eurus,
 Nôsse, quot Ionii veniant ad litora fluctus.

Nec verò terræ ferre omnes omnia possunt.
 Fluminibus salices, crassisque paludibus alni 110

Οὐχ ὕμῶν ἐστὶ γινῶσθαι ΧΡΟΝΟΥΣ καὶ ΚΑΙΡΟΥΣ: Act. i. 7.

ubi, si quis arbitrabitur *hendyadem* esse, pro χρόνος καιρῶν, vel καιρῶς χρόνων (utriusque enim formæ nobis exempla suppetunt sacri codices) non me sibi habebit assentientem: cum enim καιρῶς sit pars χρόνου, hîc intelligo dicere servatorem nostrum, cui sit laus et honos in æternum! non licere apostolis cognoscere tempora vel *majorum* vel *minorum eventuum*, quæ in suâ ipsius potestate servat Deus. —

Hæc illustrabunt Sap. Sol. viii. 8. ubi habes — ἐκβάσεις καιρῶν καὶ χρόνων: et luculentus *Electra* Sophocleæ locus:

ΧΡΟΝΟΥ γὰρ ἂν σοὶ ΚΑΙΡΟΝ ἐξαιγῶσι λόγῳ: I 305.

V. 108. Ionii veniant ad littora fluctus. — Potes intelligere, vel *ad littora Ionii* maris, ut alibi — *Ionio in magno*: vel — *Ionii fluctus*, quod videtur melius; ut in hoc loco:

Verùm ubi nulla datur dextram affectare potestas,
Nec potis IONIOS FLUCTUS æquare sequendo: Æn. iii. 670.

quid autèm est hoc monstrum locutionis — *dextram affectare*; cui quidem, opinor, nec simile nec secundum unquàm auditum est in toto *Latîo*? Quid, si sic emendemus:

Verùm ubi nulla datur DEXTRA ATTRECTARE potestas —

i. e. *navem tenere — apprehendere*: quam conjecturam pueritiæ meæ debeo; neque est, opinor, cur ejus vel nunc me pæniteret.

Nascuntur, steriles saxosis montibus orni:
Litora myrtetis lætissima: denique apertos
Bacchus amat colles, Aquilonem et frigora taxi.

Aspice et extremis domitum cultoribus orbem,
Eoásque domos Arabum, pictósque Gelonos: 115

Divisæ arboribus patriæ. Sola India nigrum
Fert ebum; solis est thurea virga Sabæis.

Quid tibi odorato referam sudantia ligno
Bassanáque, et baccas semper frondentis acanthi?
Quid nemora Æthiopum molli canentia lanâ? 120

Velleráque ut foliis depectant tenuia Seres?
Aut quos Oceano propior gerit India lucos,
Extremi sinus orbis? ubi aëra vincere summum
Arboris haud ullæ jactu potuere sagittæ:
Et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris. 125
Media fert tristes succos tardúmque saporem

V. 123. aëra vincere summum: — i. e. permeare, non tactâ arbore, aëra, quæ suprâ circumfunditur: adeò ut aër arboris idem sit cum vertex arboris. Hinc explicandus Juvenalis in vexatissimo loco:

Si jubeat conjux, durum est conscendere navim:

Tunc sentina gravis; tunc summus VERTITUR AER: vi. 98.

i. e. à navis jactatione, caput vertigine laborat.

Huc etiã refer locutionem satis raram Tzetz. Chil. ii. 188.

Και περιχοντο ἀπαντα τῆς μητρὸς τοῦ αἵμα.

V. 126. — Multas turbas excitavit locutio *tardum saporem*: de quâ quot interpretes, tot sententiæ. Mihi quidem transpositione videtur sublevandus locus, quæ, cum se propriâ luce satis superque commendet, omnemque amoveat difficultatem, lectori proponam, et ad alia festinabo:

*Media fert TARDOS SUCCOS TRISTEMQUE SAPOREM
Felicis mali.*

Similiter sanandus est Long. Past. p. 44. Οἱ δὲ ἀντειχοντο σκισ-
φοὶ γέροντες, καὶ χεῖρας ἐκ γεωργικῶν ἰσχυρὰς ἔχοντες. Transpone —
ἰσχυροὶ γέροντες καὶ χεῖρας ἐκ γεωργικῶν σκισφῶν ἔχοντες: ut noster iv. 115.

Ipse labore MANUM duro TERAT.

Felicis

Felicitis mali; quo non præsentiùs ullum
 (Pocula si quandò sævæ infecêre novercæ,
 Miscuerûntque herbas et non innoxia verba)
 Auxilium venit, ac membris agit atra venena. 130
 Ipsa ingens arbor, faciémque simillima lauro;
 Et, si non alium latè jactaret odorem,
 Laurus erat: folia haud ullis labentia ventis:
 Flos apprima tenax. Animas et olentia Medi
 Ora fovēt illo, et senibus medicantur anhelis. 135

Sed neque Medorum, sylvæ ditissima, terra,
 Nec pulcher Ganges, atque auro turbidus Hermus,
 Laudibus Italiæ certent; non Bactra, neque Indi,
 Totâque thuriferis Panchaïa pinguis arenis.
 Hæc loca non tauri spirantes naribus ignem 140
 Invertêre, fatis immanis dentibus hydri:
 Nec galeis, densisq; virûm seges horruit hastis:
 Sed gravidæ fruges et Bacchi Massicus humor
 Implevêre: tenent oleæ, armentaque læta.

V. 136. Vera constructio, ideòque venustas hujusce loci omnes videtur latuisse. De *arboribus* loquitur *Maro*, et de unius potissimùm virtutibus, quæ in *Mediâ* nascitur. Enimverò, dicit, vel *Medorum terra*, etiamsi sit, ARBORIBUS ABUNDANS, non *Italiâ* certare poterit. Rectè igitur interpunximus:

Sed neque Medorum, sylvæ ditissima, terra —

V. 137. atque auro. Lege — AUT auro. Ità enim solent noster et *Horatius*: exemplis sint. Geo. iv. 11. Od. ii. 9. 6.

V. 144. læta. — Rescribi jusserim, meo magno, opinor, apud quosdam minores criticos periculo —

———— armentaque LATA:

i. e. numerosa, et latè pascentia. Ità enim *Homerus*:

———— αιπολια ΠΛΑΤΕ' αιγων: Il. B. 474. et *Hesiod. Theog.* 445.

μεγαλα' οτι εν διασηματι και πλατει πλεονι νεμονται αι αιγες: Schol. Et post illum *Longus Past.* p. 35. το πλατυ βηκολιον. Neque multò alitèr noster:

———— equos in gramine vidi

Tondentes campum LATE: *Æn.* iii. 537.

Hinc bellator equus campo sese arduus infert: 145
 Hinc albi, Clitumne, greges, et maxima taurus
 Victima, sæpè tuo perfusi flumine sacro,
 Romanos ad templa Deum duxere triumphos.
 Hic ver assiduum, atque alienis mensibus æstas.
 Bis gravidæ pecudes; bis pomis utilis arbor. 150
 At rabidæ tigres absunt, et sæva leonum
 Semina, nec miseros fallunt aconita legentes:
 Nec rapit immensos orbes per humum, neque tanto
 Squameus in spiram tractu se colligit anguis.

Adde tot egregias urbes operumque laborem; 155
 Tot congesta manu præruptis oppida saxis;
 Fluminæque antiquos subterlabentia muros.
 An mare, quod suprâ, memorem, quodque alluit infra?
 Anne lacus tantos? te, Lari maxime; teque
 Fluctibus et fremitu assurgens, Benace, marino? 160
 An memorem portus, Lucrinóque addita claustra,
 Atque indignatum magnis stridoribus æquor:
 Julia quâ ponto longè sonat unda refuso,
 Tyrrhenúsque fretis immittitur æstus Avernis?

Nec absimili figurâ dixit *Hesiodus* O. et D. 244. *ἔρατον ΕΥΡΥΝ*.
 Et nostra lectio *Italiam* magis commendat, quàm recepta; et
 dictioni *tenent* meliùs convenit.

V. 146. albi greges. Nota satis lanæ et ovium commen-
 datio, et frequens apud nostrum. Hinc corrigendum est, nî
 fallor, epigramma, quod *Æschylo Canteri* præfixum inveni, ad
 hunc modum:

Αισχυλον ἦδε λέγει ταφῇ λιθῶ εὐθαδὲ κεισθαι
 Τον μεγαν, οικειῆς τῇ ἀπὸ Κεκροπίης,
 ΛΕΥΚΑΓΕΛΟΥ Σικελίου παρ' ὕδατα. Τὶς φθονῶ αἰών
 Θησείδας ἀγαθὼν ἔγκοτ' αἰὲν εἶχει;

Hoc verum: v. Steph. Byz in Σικελία, et Brunck. Anth. ii.
 p. 523.

V. 150. Utilis. Vox apprima inelegans in hoc loco, et præ-
 ter morem *Virgilii*, qui longè aliter infra 323.

Ver adeò frondi nemorum, ver UTILE silvis.

cuius facile est emendare — pomis FERTILIS arbor.

Hæc

Hæc eadem argenti rivos ærisque metalla 165
 Ostendit venis, atque auro plurima fluxit.
 Hæc genus acre virum, Marfos, pubemque Sabellam,
 Assuetumque malo Ligurem, Volscosque verutos
 Extulit: hæc Decios, Marios, magnosque Camillos,
 Scipiadas duros bello; et te, maxime Cæsar, 170
 Qui nunc extremis Asiæ jam victor in oris
 Imbellem avertis Romanis arcibus Indum.

V. 166. ostendit venis. Quænam verò hæc est deformitas, imò potiùs, hæc scabies orationis? Vide etiàm, quantoperè una infauſta vox pulcherrimam figuram turbat et corrumpit!—*rivos*—*venis* OSTENDIT—*fluxit*. Hæ scilicèt inficetiæ non *Virgilium*, poetarum longè elegantissimum castigatissimique ante omnes iudicii, sed pingues et oscitantes scribas sapiunt. Iudices, lector, an feliciter ipse corrigam, nec tamèn literarum ductus ità longè deferam:

Hæc eadem argenti RIVOS ærisque metalla.

EFFUNDIT VENIS, atque auro plurima FLUXIT.

Omnia jam cernis et aptè et venustè cohærere.

V. 168. Assuetumque malo Ligurem.—Ad hunc locum hæserunt interpretes, neque indè extricari potuerunt. Et quid mirum? hæc enim verba nullum in se sensum habent, et nihil omninò faciunt ad scopum auctoris; imò multum officiunt. Libentissimè igitur amplector emendationem undequaque veram et elegantem, quam nobis offert vir quidam naris emunctæ in libello menstruo, quem vocant nostrates *the Gentleman's Magazine*: ASSUETUM MALO Ligurem:—i. e. *assuetum mari et navibus*—*artis nauticæ peritum*. Utroque pollice viri sagacitatem, quicumque sit, mecum laudent *Virgilii* amatores; qui scilicèt de viris *bello utilibus* jam loquitur.

V. 172. Multum cruciantur ad hunc versum interpretes; neque, ut mihi videtur, rem demum feliciter expediunt. “Quid enim grande, ut ait *Servius Pieriusque*, si *imbellem* avertis?” Hoc est scilicèt non laudare, sed laudes culpâ orationis deterere. Quibusnam igitur modis difficilis hic nodus solvi poterit? Revocandâ nempè istâ lectione, quam nobis servaverunt duo MSS. quæ mihi videtur verè elegans et *Virgilio* dignissima:

Imbellem avertis Romanis ARTIBUS Indum.

i. e. *non parem*—vel (ut *Horatius* amat loqui) MINOREM Ro-

Salve, magna parens frugum, Saturnia tellus,
Magna virûm: tibi res antiquæ laudis et artis
Ingredior, sanctos ausus recludere fontes; 175
Ascræúmque cano Romana per oppida carmen.

Nunc locus arborum ingeniis; quæ robora cuique,
Quis color, et quæ sit rebus natura ferendis.

Difficiles primùm terræ, collésque maligni,
Tenuis ubi argilla, et dumosis calculus arvis, 180
Palladiâ gaudent sylvâ vivacis olivæ.

Indicio est tractu surgens oleaster eodém
Plurimus, et strati baccis sylvestribus agri.

At quæ pinguis humus, dulcíque uligine læta,
Quíque frequens herbis et fertilis ubere campus, 185
(Qualem sæpè cavâ montis convalle solemus
Despicere; húc summis liquuntur rupibus amnes,
Felicémque trahunt limum) quíque editus Austro,
Et filicem curvis invisam pascit aratris:

Hic tibi prævalidas olim multóque fluentes 190
Sufficiet Baccho vites: hic fertilis uvæ,
Hic laticis; qualem pateris libamus et auro,
Inflavit cùm pinguis ebur Tyrrhenus ad aras,
Lancibus et pandis fumantia reddimus exta.

Sin armenta magis studium vitulósque tueri, 195
Aut fœtus ovium, aut urentes culta capellas;

manis artibus. Quænam autem sint hæ artes Romanorum, luculentè nobis ipse dicit Maro:

*Tu REGERE IMPERIO populos, ROMANE, memento,
HÆ TIBI erunt ARTES: pacisque imponere morem,
Parcere subiectis, et DEBELLARE superbas: Æn. vi.*

quem locum *Martyni* diligentia debemus: neminem enim fraudare volumus; nedùm pauperes, et quibus tam pauca suppetunt.

V. 174. Vox *artis*, ut mihi videtur, stat more veterum pro *artes*, contrà omnium interpretum opinionem. Decernat autem lector an non sit — *res et artes antiquæ laudis* — melior sensus, quàm — *res antiquæ laudis et artis*: quod certè durius.

V. 191. uvæ. i. e. *passis uvis* non minùs utilis quàm *vino*.

Saltus

Saltus et saturi petito longinqua Tarenti,
 Et qualem infelix amisit Mantua campum,
 Pascentem niveos herboſo flumine cynos.
 Non liquidi gregibus fontes, non gramina deſunt: 200
 Et quantum longis carpent armenta diebus,
 Exiguâ tantum gelidus ros nocte reponet.

Nigra ferè, et preſſo pinguis ſub vomere terra,
 Et cui putre ſolum, (namque hoc imitamur arando)
 Optima frumentis; non ullo ex æquore cernes 205
 Plura domum tardis decedere plauſtra juvencis:
 Aut undè iratus ſylvam devexit arator,
 Et nemora evertit multos ignava per annos,
 Antiquâſque domos avium cum ſtirpibus imis
 Eruit: illæ altum nidis petière relictis; 210
 At rudis enituit impulſo vomere campus.
 Nam jejuna quidèſſet clivoſi glarea ruris
 Vix humiles apibus caſias rorèſque miniſtrat:
 Et tophus ſcaber, et nigris exefa chelydris
 Creta. Negant alios æquè ſerpentibus agros 215
 Dulcem ferre cibum, et curvas præbere latebras.

V. 199. Exemplar vetuſtius, quod mihi in manus nuperrimè venit, habet—*herboſo* IN *flumine*: et hoc mollius concinniusque.

V. 202. Huic ſimilis eſt *Theocriti* locus, qui leni eget ad ſanitatē medicinā:

Ται δ' οἶες, μηδ' ὑμμες οκνηθ' ἀπαλας κορυσσασθαι
 Ποιᾶς· ΟΥΤΕ καμειθ'· ἔκκα παλιν ἄδε φηται: viii. 67.

Jam verò ſyllaba κα in ὅκα, ni fallor, ſempèr brevis eſt; ut non dicam vocem ipſam minimè convenire huic loco: lege —

— ετε καμειθ', Ο ΚΑΙ παλιν ἄδε φηται.

— neque cruciemini, EO QUOD, vel QUONIAM, ea ET iterum naſcetur.

Ο — ὑποτακτικὸν αἰθερον εἰς τὴν οἰονομασίαν — ἀντὶ τῆς ΟΤΙ: *Hefych*, Ità *Bion*. i. 14.

Αλλ' ἔκ' εἶδεν Ἀδωνίς, Ο μὲν θνασκοντ' ἐφίλασεν. Et alii ſæpe.

V. 215. Hians nimis locus, et verè ſcaber; quem tamèn, difficultatum ſecuri, veloci pede tranſeunt interpretes. Tres Quæ

Quæ tenuem exhalat nebulam, fumosque volucres,
 Et bibit humorem, et cùm vult, ex se ipsa remittit;
 Quæque suo viridi semper se gramine vestit,
 Nec scabie et falsâ lædit rubigine ferrum; 220
 Illa tibi lætis intextet vitibus ulmos:

Illam ferax oleæ est: illam experière colendo
 Et facilem pecori, et patientem vomeris unci.
 Talem dives arat Capua, et vicina Vesevo
 Ora jugo, et vacuis Clanius non æquus Acerris. 225

Nunc, quo quamque modo possis cognoscere, dicam.

Rara sit, an supra morem si densa, requiras:

(Altera frumentis quoniàm favet, altera Baccho;

Densa magis Cereri, rarissima quæque Lyæo:)

Antè locum capies oculis, altèque jubebis 230

In solido puteum demitti, omnemque repones

Rursus humum, et pedibus summas æquabis arenas.

Si deerunt; rarum, pecorique et vitibus almis

Aptius uber erit. Sin in sua posse negabunt

Ire loca, et scrobibus superabit terra repletis; 235

Spissus ager: glebas cunctantes crassaque terga

Expecta, et validis terram proscinde juvencis.

Salsa autèm tellus, et quæ perhibetur amara,

modi sunt, per quos expediri poterit constructio: ex his eligat lector, quem malit: nullus omnium nobis omninò placet. Modus receptus, cum plenâ distinctione post *creta*: vel *tophus* et *creta* nominativi esse possunt quodammodò absoluti, cum nullum verbum habeant, ad quod referantur: cujus constructionis multa fati exempla occurrunt in *Anglicis* poetis, *N. Fæderis* libris, atque etiàm probatissimis auctoribus: vel denique *tophus* et *creta* nominativi sunt verbi *negant*; quod certè audacius; mihi tamèn potissimùm hoc arridet, cum morem *Virgilianum* sapiat, qui rem humilem, quantum potest, sempèr ornat et extollit in majus. Neque multò alitèr v. 234. paulò infrà.

V. 238. perhibetur amara: Tam à *Græcis* scilicèt, quàm *Romanis*. Μητι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς οἴης βεβη το γλυκύ και το ΠΙΚΡΟΝ: D. Jac. iii. 11.

Frugibus infelix (ea nec mansuescit arando, 239
 Nec Baccho genus, aut pomis sua nomina servat)
 Tale dabit specimen: tu spisso vimine qualos,
 Colaue prælorum fumosis deripe tectis.
 Hunc ager ille malus, dulcésque à fontibus undæ
 Ad plenum calcentur: aqua eluctabitur omnis
 Scilicet, et grandes ibunt per vimina guttæ. 245
 At sapor indicium faciet manifestus, et ora
 Tristia tentantùm sensu torquebit amaror.

Pinguis itèm quæ sit tellus, hoc denique pacto
 Discimus: haud unquàm manibus jactata fatiscit,
 Sed picis in morem ad digitos lentescit habendo. 250
 Humida majores herbas alit, ipsaque justo
 Lætior: ah! nimidum ne sit mihi fertilis illa,

————— *medio de fonte leporum*

Surgit AMARI aliquid: Lucret. iv. 1126. et v. Geo. iv. 431.

V. 245. Scilicet. At ipse multo meliùs locum lego:

————— *aqua eluctabitur omnis*

ILICET, et grandes ibunt per vimina guttæ.

i. e. RES PERAGITUR; aqua enim omnis, &c. v. Serv. ad Æn. ii. 424.

V. 246. Hunc locum infelicissimè acceperunt interpretes. Ità distinguendus est:

*At sapor indicium faciet, manifestus et ora
 Tristia tentantùm sensu torquebit amaror.*

Et hoc propriâ luce se commendat. Hæc autèm est vera verborum constructio: *Amaror manifestus torquebit ora tentantùm tristia sensu:* — i. e. *triste videntia propter gustum:* quod verè elegans et *Virgilianum*.

V. 249. jactata. — Hæc vox non ità benè videtur convenire cum seqq. — *ad digitos lentescit HABENDO.* Mecum fortassè sentiet lector reponendum esse:

————— *haud unquàm manibus TRACTATA fatiscit.*

cui emendationi favet *Columella:* *Si glutinosa est, et quovis levissimo TACTU PRESSA inhærescit:* ii. 2.

Neu se praevalidam primis ostendat aristis!

Quæ gravis est, ipso tacitam se pondere prodit;
Quæque levis. Promptum est oculis prædiscere nigram,
Et quisquis color. At sceleratum exquirere frigus 256
Difficile est: piceæ tantum, taxique nocentes
Interdum, aut hederæ pandunt vestigia nigræ.

His animadversis, terram multò antè memento
Excoquere, et magnos scrobibus concidere montes, 260
Antè supinatas Aquiloni ostendere glebas
Quàm lætum infodias vitis genus. Optima putri
Arva solo: id venti curant, gelidæque pruinæ,
Et labefacta movens robustus jugera fossor.

At si quos haud ulla viros vigilantia fugit; 265
Antè locum similem exquirunt, ubi prima paretur
Arboribus seges, et quò mox digesta feratur,
Mutata ignorent subitò ne semina matrem.
Quin etiàm cœli regionem in cortice signant:
Ut, quo quæque modo steterit, quâ parte calores 270
Austrinos tulerit, quæ terga obverterit axi,
Restituant. Adeò in teneris consuescere multum est.

V. 254. ipso tacitam. Mala casuum inversio pro — *ipsam tacito*: nisi fortè in librariorum omnis culpa amandari debet, atque hæc lectio revocari in textum.

V. 268. Plerique editores legunt *mutatam matrem*: sed perperam; *mater* enim, quæ est *tellus*, non *mutatur*. In textu igitur posui multorum MSS. lectionem — *mutata*. Quid autem? temerè satis feci; et, ut videtur, *inepte*: sic enim statuit *Pierius*: “Quod *semina mutata*, de loco ad locum translata interpretari volunt, *INEPTUM* est.” De quo viderit *Virgilius*:

*Sponte suâ quæ se tollunt in luminis oras.
Infœcunda quidè, sed læta et fortia surgunt;
Quippè solo natura subest: tamèn hæc quoque si quis
Inferat, aut scrobibus mandet MUTATA subactis,
Exuerint silvestrem animum: v. 47.*

Huncine an hunc sequeris? Virgilium, an Pierium? —

V. 272. Adeò in teneris consuescere multum est. Hæc interpretes malè accipiunt pro γυνή generali; quasi scilicèt *assues-*
Col-

Collibus, an plano meliùs sit ponere vites,
 Quære priùs. Si pinguis agros metabere campi;
 Densa fere: in denso non segnior ubere Bacchus. 275
 Sin tumulis acclive solum, collésque supinos:
 Indulge ordinibus: nec feciùs omnis in unguem
 Arboribus positis secto via limite quadret.
 Ut sæpè ingenti bello cùm longa cohortes
 Explicuit legio, et campo stetit agmen aperto, 280
 Directæque acies, ac latè fluctuat omnis
 Ære renidenti tellus, necdum horrida miscent
 Prælia, sed dubius mediis Mars errat in armis:
 Omnia sint paribus numeris dimensa viarum:
 Non animum modò uti pascat prospectus inanem; 285
 Sed quia non alitè vires dabit omnibus æquas
 Terra, neque in vacuum poterunt se extendere rami.
 Forsitàn et scrobibus quæ sint fastigia quæras.

cere legeretur, aut idem cum hâc voce valeret consuescere. Longè se alitè habent et res et loci sensus. Tu ità intellige si me satis audias: "Tantum in futurum proderit plantas tam citò familiaritatem iniivisse cum illâ terrâ, in cujus similem (v. 266.) quoad solum et situm, jam tandè transferuntur."

V. 277. nec feciùs:—i. e. "quamvis propter colles et solum inæquale hoc fuerit difficilior."

V. 282. miscent. Non is equidè sum qui negem benè dici posse sine nominativo — *miscent prælia* — pro *homines miscent prælia* — vel *miscentur prælia*: novi enim hoc sæpè ab optimis scriptoribus in omni penè linguâ factum: sed vide an non mea lectio sit longè anteferenda:

———— *nec dum horrida* MISCET

Prælia, sed dubius mediis MARS errat in armis.

V. 284. Constructio est: *Omnia viarum sint dimensa paribus numeris*: ut alicubi in *Æn.* ii. *opaca locorum*.

V. 285. Versus multò mollior afflueret levi transpositione adjunctus:

Non animum modò pascat uti prospectus inanem.

V. 287. in vacuum:—i. e. in intervalla ordinum.

———— se extendere. *Mediâ voce* utitur *Æn.* vi. 423.

———— *totoque ingens* EXTENDITUR antro.

Aufim

Ausim vel tenui vitem committere sulco :

Altior ac penitùs terræ defigitur arbos :

290

Æsculus imprimis, quæ quantùm vertice ad auras

Æthereas, tantùm radice in Tartara tendit.

V. 288. Usus ignoratus *vocis mediæ* apud *Latinos* hunc locum ità jugulavit, ut sibi ipsi poeta contradicat. Audi interpretantem *Martynum*; quem si nôris, omnes nôris: omnes enim juxtà cæcutiunt interpretes.

Perhaps, you may desire to know, how deep the Trenches ought to be. For my own Part, I venture my VINE in a slight Furrow. But TREES must be planted deep and far in the Ground: chiefly the Esculus; whose Root descends as low towards Hell as it's Branches rise up in the Air towards Heaven.

Pulchra, si Dîs placet, causa, cur *Esculus* in *alto sulco* defigi debet; quia *per se* scilicèt *altissimam radicem* poterit immittere! At contrarium potiùs verum esse debet: atque ità noster intelligendus est, ut jam videbimus.

Deindè, festivam sanè distinctionem boni interpretes nobis comminiscuntur inter voces *vitem* et *arbos*: quasi nempè aliud per *vitem* et aliud demùm per *arbos* vellet noster. Apage à *Virgilio* tales ineptias! quibus sanè refellendis penè pudet immorari: sed quid facias? Ut res est, ità morem geras opus est. Vide igitur *Geo. ii. 2. 89. 300. iv. 560.* Quid multa? valetudo enim, quæ me premit, non finit multa. *To defigitur* est *verbum medium*, ac valet — *se defigit*: et jam vide quanta lux effulgeat, et amicum sibi *Maronem* factum.

“Fortassè, inquit noster, velis scire, quæ debeant esse scrobibus fastigia. De *quibusdam* arboribus infodiendis, quæ per se sibi satis providebunt, non equidèm fuerim valdè sollicitus. *Vitem*, exempli gratiâ, vel *sulco tenui* non dubitaverim committere. Quid enim? *IPSA* radices suas (quæ est scilicèt natura arboris) *ALTIUS DEMITTET*. Ità verò potissimùm cum *esculo* se res habet: quæ non minùs altè terris *DEFIGI* spontè solet, quàm ad cælum *ERIGI*.”

Mediâ voce elegantèr usus est *Cicero Tusc. Quæst. ii. 3.* *Nobis autèm videtur, quicquid literis mandetur, id COMMENDARI omnium eruditorum lectioni decere.*

Sed hem! desino: hæc enim sunt infinita.

V. 290. *altior.* Hæc lectio multò elegantior. Quæ autèm *Martynus*, qui mavult *altius*, de hâc re dicit, si ipse olim dixissem, cum manum ferulæ nondùm subduxeram; næ! id fecissem magno meo malo. Ille infelicior, qui similem *Orbilium* sibi non nactus fuerit.

Ergo

Ergo non hyemes illam, non flabra, neque imbres
 Convellunt: immota manet, multosque per annos
 Multa virum volvens durando sæcula vincit. 295
 Tum fortes latè ramos et brachia tendens
 Huc illuc, media ipsa ingentem sustinet umbram.

Neve tibi ad solem vergant vineta cadentem:
 Neve inter vites corylum fere: neve flagella
 Summa pete, aut summas destripe ex arbore plantas;
 (Tantus amor terræ): neu ferro læde retuso 301
 Semina; neve oleæ sylvestris insere truncos.
 Nam sæpè incautis pastoribus excidit ignis,
 Qui furtim, pingui primùm sub cortice tectus,
 Robora comprehendit, frondesque elapsus in altas 305
 Ingentem coelo sonitum dedit: indè secutus

V. 295. Vellem quovis pretio, ut quis mihi daretur *OEdipus*, qui mihi explicaret quid sibi vult — ARBOS VOLVENS durando: ipse enim in hac re nihil video. Interpretes interim, quibus stomachi sunt non nimis fastidiosi, nullo negotio hunc ingurgitant camelum. Quidnam igitur faciendum restat? *Virgiliumne* meum deferam, an aleam jaciā periculosaē satis critices? Quocunque res cadent, *Virgilio* subveniendum est: nam *hæc in fœdera veni*. Sic igitur ausim corrigere, cum graves morbi nisi medicinis violentioribus non solent cedere:

Multa virum DURANS VOLVENTIA sæcula vincit.

V. 296. Tum. Immò potius — *Dum*: vide enim, an non, ope hujusce emendationis et interpunctionis magis accuratae, multò rectiùs procedat locus:

*Multa virum durans volventia sæcula vincit;
 Dum fortes latè ramos et brachia tendens,
 Huc illuc, media ipsa, ingentem sustinet umbram.*

V. 300. pete. Lege omninò *mete*; quâ dictione in hoc sensu nihil frequentius tam *Græcis* quàm *Latinis*. *Herbæ messæ*: *Æn.* iv. 514. *demessum florem*. xi. 68. In re notâ non moror.

— destripe. Hæc est vera lectio: sic *STRINGE comas*: v. 368. et *STRICTIS frondibus*: *Hor. Ep.* i. 14. 28. et alii.

V. 304. tectus.—i. e. *se tegens*: participium *vocis mediæ*: agit enim ignis per totum hunc locum.

V. 306. secutus. Invenusta vox, et tam nobili descriptione
 Per

Per ramos victor pérque alta cacumina regnat,
 Et totum involvit flammis nemus, et ruit atram
 Ad cœlum piceâ crassus caligine nubem:
 Præsertim si tempestas à vertice sylvis
 Incubuit, glomerâtque ferens incendia ventus.
 Hoc ubi, non à stirpe valent, cæsæque reverti
 Possunt, atque imâ similes revirescere terrâ:
 Infelix superat foliis oleaster amaris.

310

314

Nec tibi tam prudens quisquam persuadeat auctor
 Tellurem Boreâ rigidam spirante movere.
 Rura gelu tum claudit hyems, nec semine jacto
 Concretam patitur radicem affigere terræ.

nullo modo digna: quinetiâ dubito an satis rectè ita dici possit; quid enim habet quod *sequatur* ignis? Certè non ita otiosè loqui solet noster. Quid si legas —

————— *indè* VOLUTUS

Per ramos victor ———

Sic Æn. ii. 706. *æstus incendia VOLVUNT*: et Æn. xii. 671.

————— *flammis inter tabulata* VOLUTUS

Ad cœlum undabat vortex.

et similiter plus semel *Lucretius*, magnum *Virgilii* exemplar.

V. 308. atram—piceâ. Hæc *ταυτολογία* in imi subsellii poetâ tolerari non poterat; è *Virgilio* autem, castigatissimi iudicii poetâ, quovis periculo expelli debet. Nullo negotio ea lectio restituetur, quæ demerebitur *Virgilii* amatores:

————— *et ruit* ALTAM

Ad cœlum piceâ crassus caligine nubem.

V. 316. Ordo est: *movere tellurem rigidam Boreâ spirante*. Puderet sanè tam minutis immorari, nisi has elegantias perpetuò obscurarent interpretum nubeculæ.

V. 318. Omnes, quotquot mihi videre contigit, interpretes hunc verborum ordinem sequuntur: *Nec patitur radicem concretam affigere terræ*: — i. e. *se affigere* — *affigi*; quod nec Dî nec homines (mihi crede) ferre possunt. Tu, lector, ingredere mecum longè meliorem viam. *Nec, semine jacto, hyems patitur illud (semen scilicet) affigere radicem suam concretam terræ*. At ita tandem video *Servium* accepisse: et est extrâ dubium.

Op-

Optima vinetis fatio est, cùm vere rubenti
 Candida venit avis longis invisâ colubris: 320
 Prima vel autumnî sub frigora, cùm rapidus sol
 Nondùm hyemem contingit equis, jam præterit æstas.
 Ver adeò frondi nemorum, ver utile sylvis;
 Vere tument terræ, et genitalia semina poscunt.
 Tum pater omnipotens fœcundis imbribus Æther 325
 Conjugis in gremium lætæ descendit, et omnes
 Magnus alit, magno commixtus corpore, fœtus.
 Avia tum resonant avibus virgulta canoris,
 Et Venerem certis repetunt armenta diebus.
 Parturit almus ager; Zephyríque tepentibus auris 330
 Laxant arva sinus: superat tener omnibus humor:
 Inque novos soles audent se germina tutò
 Credere; nec metuit surgentes pampinus Austros,
 Aut actum cœlo magnis Aquilonibus imbrem:
 Sed trudit gemmas, et frondes explicat omnes. 335
 Non alios primâ crescentis origine mundi
 Illuxisse dies, aliúmve habuisse tenorem
 Crediderim: ver illud erat; ver magnus agebat
 Orbis, et hybernî parcebant flatibus Euri;
 Cùm primùm lucem pecudes hausêre, virúmque 340
 Ferrea progenies duris caput extulit arvis,
 Immissæque feræ sylvis, et sidera cœlo.
 Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,
 Si non tanta quies iret, frigusque calorémque
 Inter; et exciperet cœli indulgentia terras. 345
 Quod superest, quæcumque premes virgulta per agros,
 Sparge fimo pingui, et multâ memor occule terrâ:
 Aut lapidem bibulum, aut squalentes infode conchas:
 Inter enim labentur aquæ, tenuisque subibit
 Halitus, atque animos tollent fata: jamque reperti

V. 323. frondi nemorum:—i. e. vitibus: v. vers. 401.

V. 332. germina. "*Celsus ait germina reliquisse Virgilium:*"
Philargyrius et Pierius.—"In regio MS. legitur germina:"
Martynus.

Qui saxo supèr atque ingentis pondere testæ 351

Urgerent: hoc effusos munimen ad imbres;

Hoc, ubi hiulca siti findit canis æstifer arva.

Seminibus positis, superest deducere terram

Sæpiùs ad capita, et duros jactare bidentes. 355

Aut presso exercere solum sub vomere, et ipsa

Flectere luctantes inter vineta juvencos:

Tum leves calamos, et rasæ hastilia virgæ,

Fraxineásque aptare sudes, furcásque bicornes;

Viribus eniti quarum, et contemnere ventos 360

Affuescant, summásque sequi tabulata per ulmos.

Ac, dum prima novis adolescit frondibus ætas,

Parcendum teneris; et dum se lætus ad auras

Palmes agit, laxis per purum immissus habenis,

Ipsa acies nondùm falcis tentanda; sed uncis 365

Carpendæ manibus frondes, intérque legendæ.

Indè, ubi jam validis amplexæ stirpibus ulmos

Exiêrint; tum stringe comas, tum brachia tonde;

Antè reformidant ferrum: tum denique dura

Exerce imperia, et ramos compesce fluentes. 370

Texendæ sepes etiàm, et pecus omne tenendum est:

Præcipuè dum frons tenera imprudénsque laborum:

Cui, super indignas hyemes, solémque potentem,

Sylvestres uri assiduè capreæque sequaces

Illudunt: pascuntur oves, avidæque juvencæ. 375

Frigora nec tantùm canâ concreta pruinâ,

Aut gravis incumbens scopulis arentibus æstas;

Quantùm illi nocuère greges, duríque venenum

Dentis, et admorso signata in stirpe cicatrix.

Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris

Cæditur, et veteres ineunt proscenia ludi: 381

Præmiáque ingeniis pagos et compita circum

V. 382. ingeniis. Alii *ingeniis*, alii *ingentes*: illud malui. Non adeò tamèn nihili est hæc lectio, ut prorsùs exhibilanda sit, secundùm nonnullorum opinionem: *ingentes* enim *Theseida* rectè diceret, ut *Persius*—*ingentes Titos*: Sat. i. 20. sed hoc in The-

Theseidæ posuere; atque inter pocula læti
 Mollibus in pratis unctos salière per utres.
 Necnon Ausonii, Trojâ gens missa, coloni 385
 Versibus incompitis ludunt, risûque soluto;
 Orâque corticibus sumunt horrenda cavatis:
 Et te, Bacche, vocant per carmina læta, tibique
 Oscilla ex altâ suspendunt mollia pinu.
 Hinc omnis largo pubescit vinea foetu: 390
 Complentur vallésque cavæ saltúsque profundi,
 Et quòcumque Deus circùm caput egit honestum.
 Ergò ritè suum Baccho dicemus honorem
 Carminibus patriis, lancésque et liba feremus;
 Et ductus cornu stabit facer hircus ad aram; 395
 Pinguiâque in veribus torrebimus exta columnis.

Est etiâ ille labor curandus vitibus alter,
 Cui nunquàm exhausti fatès est; namque omne quotannis
 Terque quaterque solum scindendum, glebâque versis
 Æternùm frangenda bidentibus; omne levandum 400
 Fronde nemus. Redit agricolis labor actus in orbem,
 Atque in se sua per vestigia volvitur annus.

*Virgilio propter pagos ambiguum. Atque hic in mentem mihi
 venit Phædri locus:*

Æsopo INGENTEM statuam posuere Attici. Epil. L. ii.

*Gudius olim reponerat, probante Spanhemio, Æsopi ingenio: in
 quam conjecturam incidisse videtur etiâ Bentleius. Eam equi-
 dèm vix possum amplecti, utpote coactam nimis atque affecta-
 tam. Posles legere—INGENTES Attici: ut suprâ ingentes Titos.
 Nec ferri non potest, ut quidam opinantur, ingentem statuam:
 similiter enim dixit GEMINATA moles: Stat. Silv. i. 1. quæ est
 gemella locutio; cum ità sæpissimè geminus et duplex utuntur
 Latini, et Græci διπλοῦς: ut multis, si tanti esset, possem ex-
 emplis facillè demonstrare. Rem agnoscent docti.*

V. 402. volvitur:—i. e. sua per vestigia se volvit. Hinc ele-
 gantem metaphoram deprompsit Longinus de Subl. Sect. 42.
 Ἀπλοῦς δ', ὡς ἐμπάλιν τα ἐκταδὴν ἀποφυχαῖ ἀπὲς παρὰ μὴν ἀχαιῶν
 ΑΝΑΚΑΛΟΥΜΕΝΑ: ità enim restitui debet iste locus, et ità par-
 tim video Tourpium restituisse; sed in hoc solitam critici præ-

Et jam olim seras posuit cùm vinea frondes,
 Frigidus et sylvis Aquilo decussit honorem;
 Jam tum acer curas venientem extendit in annum 405
 Rusticus, et curvo Saturni dente relictam
 Persequitur vitem attondens, fingitque putando.
 Primus humum fodito, primus devecta cremato
 Sarmenta, et vallos primus sub tecta referto:
 Postremus metito. Bis vitibus ingruit umbra, 410
 Bis segetem densis obducunt sentibus herbæ:
 Durus uterque labor. Laudato ingentia rura,
 Exiguum colito. Nec non etiã aspera rusci
 Vimina per sylvam, et ripis fluvialis arundo
 Cæditur; incultique exercet cura salicti. 415
 Jam vinctæ vitēs; jam falcem arbuta reponunt;
 Jam canit extremos effoetus vinitor antes.
 Sollicitanda tamèn tellus, pulvisque movendus:
 Et jam maturis metuendus Jupiter uvis.
 Contrà, non ulla est oleis cultura; neque illæ 420
 Procurvam expectant falcem, rastrósque tenaces;
 Cùm semel hæserunt arvis aurásque tulerunt.
 Ipsa satis tellus, cùm dente recluditur unco,
 Sufficit humorem, et gravidas cum vomere fruges.
 Hoc pinguem et placitam paci nutritor olivam. 425
 Poma quoquè, ut primùm truncos sensère valentes,
 Et vires habuère suas, ad sidera raptim
 Vi propriâ nituntur, opísque haud indiga nostræ.
 Nec minùs interea foetu nemus omne gravescit,
 Sanguineisque inculta rubent aviaria baccis. 430
 Tondentur cytisi; tædas sylva alta ministrat,
 Pascuntúrque ignes nocturni, et lumina fundunt.

stantissimi sagacitatem desidero, quòd non viderit vocis *ανακα-
 λυματα* proprietatem atque elegantiam. Si quid mutandum fuerit,
 mallem — *ΑΝΑΚΥΚΛΟΥΜΕΝΑ*: vide Marc. Anton. ii. 14.

V. 408. Vetus editio penes me habet — *desecta* — quæ lectio
 non est spernenda.

Et dubitant homines serere, atque impendere curam?

Quid majora sequar? salices, humilesque genistæ,
Aut illæ pecori frondem, aut pastoribus umbram
Sufficiunt; sepémque satis, et pabula melli. 436

Et juvat undantem buxo spectare Cytorum,
Naryciæque picis lucos: juvat arva videre,
Non rastris hominum, non ulli obnoxia curæ.
Ipsæ Caucaseo steriles in vertice sylvæ, 440

Quas animosi Euri assiduè frangúntque ferúntque,
Dant alios aliæ fœtus: dant utile lignum
Navigiis pinus, domibus cedrósque cupressósque.
Hinc radios trivère rotis, hinc tympana plaustris
Agricolæ, et pandas ratibus posuère carinas. 445

Viminibus salices fœcundæ, frondibus ulmi:
At myrtus validis hastilibus et bona bello
Cornus; Ityræos taxi curvantur in arcus:
Nec tiliæ leves, aut torno rasile buxum,
Non formam accipiunt, ferróque cavantur acuto: 450
Nec non et torrentem undam levis innatat alnus
Missa Pado; nec non et apes examina condunt
Corticibúsque cavis, vitiosæque ilicis alveo.

Quid memorandum æquè Baccheïa dona tulerunt?
Bacchus et ad culpam causas dedit: ille furentes 455
Centauros letho domuit, Rhœtumque Pholumque,
Et magno Hylæum Lapithis cratere minantem.

O fortunatos nimium, sua si bona nôrint,
Agricolas! quibus ipsa, procùl discordibus armis,
Fundit humo facilem victum justissima tellus. 460

V. 448. curvantur. Ità legit *Servius*, et quidam codices antiqui, teste *Pierio*. Ità *Æn.* iii. 533.

Portus ab Eoo fluctu CURVATUR IN ARCUM.

ubi notet lector *mediæ vocis* usum.

V. 460. Hæc lectio—*TELLUS fundit HUMO*—ea est, opinor, quæ nemini judicium habenti, et venustatum *Virgilianarum* capaci, facile commendabitur. Rectè quidèd dices. *Terra*

Si non ingentem foribus domus alta superbis
Manè salutantum totis vomit ædibus undam;

fundit gremio, et similiter: dicere autem TERRAM HUMO *fundere* — mihi videtur planè portentosum: quasi scilicèt verendum fuit, ne putaremus *terram fundere* AERE, COELO, vel MARI fructus suos. Intereà insuper vehementer dubito, an satis rectè dici poterit *fundere humo* sine *præpositione*: sed de hoc viderint alii, quibus otium est; mihi enim non vacat indices excutere. Quid plura? ità lego et accipio locum:

Fundit HUMI facilem VICTUM iustissima tellus.

i. e. VICTUM *hum*i; non *aurum*, *gemmas*, et id genus, OPES; non ad vitam sustentandam, sed ad ostentationem comparatas; quæ non *facile*, sed *labore multo* acquiruntur. Hanc autem interpretationem lectoris iudicio permittimus, et refelli possumus sine iracundiâ; sit modò *Virgilio* satis factum.

Jam verò similem locum *Xenophontis* consideremus. ΑΥΤΟ-
σκαπτων και σπειρων μαλα μικρον γηδιον, ε μεντοι ποτηρον γει, αλλα παντων
δικαιοτατον· ο τι γαρ αν λαβοι σπειρα, καλως και δικαιως απειδω αυτο τι
και τοκον ΟΥΔΕΝ ΤΙ πολυν: K. Π. p. 468. Ed. Hutch. 8vo. Hæc
certè sana esse non possunt, utpote sibi contraria: quomodò
autem corrigendæ sunt vix video. Non abibo tamèn ασυμβολοι,
quamvis conjecturam feliciorē vellem — και τοκον ΜΟΙ ΕΤΙ
πολυν.

Huic etiàm refer suavissimi *Menandri* fragmentum:

Αγρον ευσιδεστερον γεωργην εδνα
Οιμαι· φερει γαρ οσα θεοις ανθη καλα,
Κιτλον, δαφνην· κρεθας τ', ιαν σπειρω, παν
Δικαιοι· αποδιδωσ', οσας αν καταβαλω.

Hæc dedimus ex emendationibus *Bentleii*: fallitur autem criticorum primus, cum dicit: “ Ipsa sententia *præsens tempus* postulat αποδιδωσι.” Ignorabat scilicèt, aut oblitus est, vir summus, *tempus imperfectum* et *æoristum* sæpissimè habere quodammodò vim *præsens*; et rectissimè dixisset *Menander*, si ità voluisset, et permisissent Musæ — απιδωκε — SOLET reddere. Sic p. 42. Ed. Cler. ipse *Menander*:

————— ποδας και γαστρα
ΟΙΔΟΥΣΙΝ· επειτα σακκιον ΕΛΑΒΟΝ, εις θ' οδον
ΕΚΑΘΙΣΑΝ — κ.τ.λ.

Et iterum p. 122.

Nec

Nec varios inhiant pulchrâ testudine postes,
 Illusâsque auro vestes, Ephyreïâque æra;
 Alba neque Assyrio fucatur lana veneno, 465
 Nec casîâ liquidi corrumpitur usus olivi:
 At secura quies, et nescia fallere vita,
 Dives opum variarum; et latis otia fundis,
 Speluncæ, vivîque lacus; at frigida Tempe,
 Mugitusque boum, mollésque sub arbore somni 470
 Non absunt. Illic saltus, ac lustra ferarum,
 Et patiens operum parvóque assueta juvenus,

————— ἀλλ' ΕΝΕΣΤΙ ΤΙ

Ἀγαθὸν· ἀπ' αὐτῆς παιδὲς· ἐλθοῦντ' εἰς νοσον
 Τὸν ἔχοντα ταύτην ΕΘΕΡΑΠΙΕΥΣΕΝ ἐπιμελῶς·
 Ἀτυχῶντι ΣΥΜΠΛΑΡΕΜΕΙΝΕΝ· ἀποθανόντα ΔΕ
 ΕΘΑΨΕ. κ.τ.λ.

Ità enim legendus est et distinguendus iste locus.

Ità denique p. 184. si rectè legatur:

————— τὴν το μόνον ἐπισκοπῆ

Καὶ δυσγενεῖα καὶ τροπὴ πονηρία
 Καὶ πασὶν οἷς ΕΧΕΣΧΕΤ' ἀνθρώπων κακοῖς,
 Τὸ πολλὰ κερτῆσθαι. — ΕΧΕΣΧΕΤΟ: — i. e. *teneri* SOLET.

V. 462. “In Med. cod. *vomat* scriptum: quod nescio quid elegantius sonat.” *Pierius*. — Rectè se habet recepta lectio: eodem enim *tempore* utitur *Lucretius*, in eo loco quem noster ante oculos habuit: ii. 24.

V. 465. Assyrio veneno. Idem apud nostrum quod *Syrîo*. Sic *Assyrium amomum*: *Ecl.* iv. at *Theoc.* xv. 114. Συρίω μυρῶ: —et *Horatius*: *Malobathro Syrio*. Apud *Bionem* i. 77. legimus:

Ραῖνε δὲ μιν μυρτοῖσιν, ἀλκιφασί· ῥαῖνε μυρτοῖσιν,

Nimis autèm hiulus est iste versus, et copulas efflagitat: ne dicam insupèr eam locutionem, quæ eâdem dictione tam *propriè* quàm *translatè* utitur in eâdem sententiâ, ut hæc τῷ ῥαῖνε, apud omnes auctores vitiosam esse atque inveniustam. Tu corrige:

Ραῖνε δὲ μιν ΣΥΡΙΟΙΣΙΝ ἀλκιφασί· ῥαῖνε μυρτοῖσιν.

Quæ lectio longè illi præstat, quam *Brunckius* nobis exhibet, utpotè verissima.

Sacra Deùm, sanctique patres. Extrema per illos
Iustitia excedens terris vestigia fecit.

Me verò primùm dulces ante omnia Musæ, 475
Quarum sacra fero ingenti perculsus amore,
Accipiant; cœlique vias et sidera monstrent,
Defectus solis varios, lunæque labores;
Unde tremor terris; quâ vi maria alta tumescant
Obicibus ruptis, rursusque in seipsa residant: 480
Quid tantùm Oceano properent se tingere soles
Hyberni; vel quæ tardis mora noctibus obstet.
Sin, has ne possim naturæ accedere partes,
Frigidus obstiterit circum præcordia sanguis;
Rura mihi, et rigui placeant in vallibus amnes, 485
Flumina amem sylvâsque inglorius. O ubi campi
Sperchiûsque, et virginibus bacchata Lacænis
Taygeta! ô qui me gelidis in vallibus Hæmi
Sistat, et ingenti ramorum protegat umbrâ!

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas, 490
Atque metus omnes et inexorabile fatum
Subjecit pedibus, strepitumque Acherontis avari!
Fortunatus et ille, Deos qui novit agrestes,
Panaque Silvanumque senem, Nymphâsque sorores!
Illum non populi fasces, non purpura regum 495
Flexit, et infidos agitans discordia fratres;
Aut conjurato descendens Dacus ab Istro;
Non res Romanæ, periturâque regna: neque ille
Aut doluit miserans inopem, aut invidit habenti.
Quos rami fructus, quos ipsa volentia rura, 500

V. 475. Ordo est: *Musæ dulces antè omnia*. Erubesco equidem de his mentionem faciens; sed inscitia interpretum cogit me.

V. 499. doluit—invidit. Valdè enim *inopes* aut *divites* nunquam videt.

V. 500. volentia—sponte suâ. Hoc est inelegantè ταυτα-λογειν. Quid si — *quos ipsa VIRENTIA rura*

Sponte

Sponte tulère suâ, carpfit: nec ferrea jura,
Infanúmque forum, aut populi tabularia vidit.

Sollicitant alii remis freta cæca, ruúntque
In ferrum; penetrant aulas et limina regum.
Hic petit excidiis urbem miserósque Penates, 505
Ut gemmâ bibat, et Sarrano indormiat ostro.
Condit opes alius, defossóque incubat auro:
Hic stupet attonitus rostris: hunc plausus hiantem
Per cuneos geminatus enim plebísque patrumque
Corripuit: gaudent perfusi sanguine fratrum, 510
Exilióque domos et dulcia limina mutant,
Atque alio patriam quærunt sub sole jacentem.

Agricola incurvo terram dimovit aratro:
Hinc anni labor, hinc patriam, parvósque nepotes

Sponte tulere suâ — ?

Sic *convallē* VIRENTI: Æn. vi, *camposque* VIRENTES: Lucret.

V. 511. Dicunt utique vel — *exfilio domos*, vel *exfilium domibus mutant*: v. Bentl. ad Hor. Od. ii. 16, 17. contrà quem tamèn contendo ità legendum esse illum locum, ut mox daturi sumus; vix enim credo secundum substantivum reticeri posse, quoties *locum*, undè *egredimur*, significat; aut ejus locutionis ullum exemplum inveniri:

*Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? Quid terras alio calentes
Sole mutamus PATRIA? Quis exsul
Se quoquē fugit?*

quod enim objicit insupèr vir magnus — “frigere aliquantulùm ea quæ sequuntur,

*Quis exul
Se quoque fugit?*

perire nempè Antitheti gratiam et venustatem singularem — *Quis PATRIÆ exul se quoque fugit.* — Non me movet: sed è contrà equidèm contendo, dicere *exfulem patriæ* inveniuntum esse et *ταυτολογίαν*, cum *exsul* per se sit quasi *EX SOLO patrio*.

V. 514. patriam. Modò præcessit — *patriam quærunt*: displicet igitur tam citò dictionis repetitio. Quomodò insuper

Sustit-

Sustinet; hinc armenta boum, meritosque juvencos.
 Nec requies, quin aut pomis exuberet annus, 516
 Aut foetu pecorum, aut Cerealis mergite culmi;
 Proventúque oneret sulcos, atque horrea vincat.
 Venit hyems; teritur Sicyonia bacca trapetis:
 Glande sues læti redeunt: dant arbuta sylvæ: 520
 Et varios ponit foetus autumnus: et altè
 Mitis in apricis coquitur vindemia saxi.
 Intereà dulces pendent circum oscula nati:
 Casta pudicitiam servat domus: ubera vaccæ
 Lactea demittunt; pinguesque in gramine læto 525
 Inter se adversis luctantur cornibus hædi.
 Ipse dies agitat festos: fusúsque per herbam,
 Ignis ubi in medio, et focii cratera coronant,
 Te libans, Lenæe, vocat; pecorísque magistris
 Velocis jaculi certamina ponit in ulmo, 530
 Corporáque agresti nudat prædura palæstrâ.
 Hanc olim veteres vitam coluère Sabini,

sustinet patriam agricola? Hoc cruciat interpretes. In tuto res erit, opinor, si legas:

— hinc PATREM parvosque nepotes
Sustinet.

i. e. grandævum patrem et parvos nepotes.

V. 526. luctantur cornibus hædi. Neque solum inter se, sed etiam cum hominibus, si Longo fides, Paft. p. 32. Τότε δὲ, κυνὲς, φασὶν, ἐκ δισμῶν λυθιγτες, ἐσκιρτῶν, ἐσχυρίσθων, ἡδὼν, τοῖς τραγοῖς καὶ τοῖς προβάτοις συνεπαλαίον. Verum enimvero reponendum esse arbitror — ΣΥΝΕΠΑΙΖΟΝ.

V. 527. fusus: i. e. se fundens: participium vocis mediæ.

V. 528. cratera coronant. Dubium est, an de cratere implendo, an de floribus coronando, intelligi debet hic locus. Utrumque jungit Æn. iii. 525.

Tum pater Anchises magnum cratera CORONA
INDUIT, IMPLEVITQUE mero.

Κρατὴρ ἐπισφίης* ὑπερχοῖλης: Suid. v. etiam in ἐπισφίης. Et similiter in his vocibus et cognatis Hesychius et Homeri Scholiastes.

Hanc

Hanc Remus et frater: sic fortis Etruria crevit
 Scilicet, et rerum facta est pulcherrima Roma,
 Septemque una sibi muro circumdedit arces. 535
 Ante etiam sceptrum Dictæi regis, et antè
 Impia quàm cælis gens est epulata juvencis;
 Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat.
 Necdùm etiam audiérant inflari classica, necdùm
 Impositos duris crepitare incudibus enses. 540
 Sed nos immensum spatiis confecimus æquor,
 Et jam tempus equùm fumantia solvere colla.

V. 533. Distingue: — *sic fortis Etruria crevit*
Scilicet, et — Sæpius in hoc peccatum est: v. i. 282. iii. 266.
 iv. 225.

V. 542. Quidam legunt *spumantia*: malè: v. iii. 515. quam-
 vis etiam ita citet, secundum libb. edd. *Quintilianus* viii. 6.
 Non ineptè reponerem — SUDANTIA:

————— περί δ' ἀσπίτος ἸΑΡΩΣ
 Εἰσὶται ἐκ λαγῶν τε καὶ ΑΥΧΕΝΟΣ. Ap. Rhod. ii. 665.

P. VIRGILII MARONIS
G E O R G I C O R U M.

L I B E R III.

TE quoquè, magna Pales, et te memorande canemus
Pastor ab Amphryso: vos sylvæ, amnèsque Lycæi.
Cætera, quæ vacuas tenuissent carmina mentes,
Omnia jam vulgata. Quis aut Eurysthea durum,
Aut illaudati nescit Busiridis aras? 5
Cui non dictus Hylas puer, et Latonia Delos?
Hippodaméque, humeroque Pelops insignis eburno,
Acer equis? Tentanda via est, quâ me quoque possim
Tollere humo, victorque virum volitare per ora.

Primus ego in patriam mecum (modò vita superfit)
Aonio rediens deducam vertice Musas: 11
Primus Idumæas referam tibi, Mantua, palmas:
Et viridi in campo templum de marmore ponam
Propter aquam, tardis ingens ubi flexibus errat

V. 13. Attende, lector, dum hunc locum ad examen paullò
accuratius exigamus:

*Et viridi in campo templum de marmore ponam
Propter aquam, tardis INGENS ubi flexibus errat
MINCIUS, et tenerâ prætexit arundine ripas.*

Min-

Mincius, et tenerâ prætexit arundine ripas. 15
 In medio mihi Cæsar erit, templumque tenebit.
 Illi victor ego, et Tyrio conspectus in ostro,
 Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus.
 Cuncta mihi, Alpheum linquens lucosque Molorchi,
 Curfibus et crudo decernet Græcia cæstu. 20
 Ipse caput tonsæ foliis ornatus olivæ
 Dona feram. Jam nunc solemnes ducere pompas
 Ad delubra juvat, cæsosque videre juvencos:
 Vel scena ut versis discedat frontibus, utque
 Purpurea intexti tollant aulæa Britanni. 25
 In foribus pugnam ex auro solidoque elephanto
 Gangaridum faciam, victorisque arma Quirini:
 Atque hîc undantem bello, magnūque fluentem
 Nilum, ac navali surgentes ære columnas.
 Addam urbes Asiæ domitas, pulsumque Niphaten, 30

INGENS *Mincius*; at hoc epitheton, quod rectè *Istro*, vel *Euphrati*, vel *Nilo*, vel *Gangi* denique adjungeretur, vix convenit *Mincio* per agros *Mantuae* serpenti. Quid, quod *ingentes* fluvii non solent *tardis flexibus errare*, et *tenerâ arundine ripas prætexere*, sed cursu rectiori violentè ferri, et inter altas ripas; omnia interdum *stirpesque raptas et pecus et domos* (ut ait ille), nedum *teneras arundines*, secum volventes? Vides ergò mendam subesse. At *ingens*, quod *Mincio* malè convenit, benè diceretur de templo: et sæpius loquuntur poetæ in *plurali numero* — *aquas* et *undas* — quàm *aquam* et *undam*, cum de *fluminibus* generalitèr verba faciunt. Hinc igitur facilis oritur loci correctio:

Et viridi in campo templum de marmore ponam
 Propter AQUAS INGENS, tardis ubi flexibus errat
 Mincius, et tenerâ prætexit arundine ripas.

Atquè hinc etiàm plus honoris accedit *Cæsari*, qui poterat INGENS templum TENERE: adeò ut usquequàque vera videatur nostra emendatio.

V. 30. pulsumque Niphatem. In simili loco *Horatius*; ubi tamèn librarii elegantiam et curiosam felicitatem poetæ corruperunt; si nobis quid inest iudicii, et Venerum poeticarum sapor.

Fidentemque fugâ Parthum versisque sagittis;
Et duo rapta manu diverso ex hoste tropæa,

— nova
Cantemus Augusti trophæa
Cæsaris, et rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Viētis minores volvere vortices —

Quanto elegantius —

Medumque flumen, gentibus additum
Viētis, MINOREM volvere vortices —?

Sic ipse iterum Sat. ii. 3. 313.

Tanto dissimilem, et tanto CERTARE MINOREM.

ut Thucyd. i. 50. *ολιγας αμυνειν*. Nec objiciat aliquis, tunc esse debere *minus*, neutro genere, propter *flumen*: hoc enim nullo modo necessarium, cum *fluvius*, generale nomen, sit masculino.

Pari jure *Anacreon*: — καὶ ΒΡΕΦΟΣ μιν
ΕΣΘΩ ΦΕΡΟΝΤΑ ΤΟΞΟΝ: et alii sæpissimè.

Alia similis elegantia culpâ distinctionis alibi periit *Horatio*; sed ita sublevandus est quantivis pretii poeta!

Ausa AT jacentem visere regiam
Vultu sereno; fortis et asperas
Tracltare serpentes: Od. i. 37. 25.

sic ib. 3. 25. iii. 3. 50. Sat. ii. 7. 86. Hinc etiã rectè explicandus est et distinguendus ad Od. iv. 4. 53. ubi miserè rem agunt interpretes pro suâ sagacitate:

Gens, quæ cremato fortis ab Ilio,
Jactata Tuscis æquoribus sacra,
Natosque, maturosque patres,
Pertulit Ausonias ad urbes:
Duris ut ilex tonsa bipennibus,
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animumque ferro.

i. e. ut ilex ducit opes à ferro, ita hæc gens fortior evasit ob crematum Ilium. Et SACRA jactata, non gens:

— raptos qui ex hoste PENATES
CLASSE VEHO mecum: Æn. i. 382.

Bisque

Bísque triumphatas utroque ab litore gentes.
 Stabunt et Parii lapides, spirantia signa,
 Affaraci proles, demissæque ab Jove gentis 35
 Nomina; Trósq̃ue parens, et Trojæ Cynthius auctor.
 Invidia infelix Furias amnẽmque severum
 Cocyti metuet, tortósq̃ue Ixionis angues,
 Immanẽmque rotam, et non exsuperabile saxum.

Intereà Dryadum sylvas saltúsque sequamur 40
 Intactos, tua, Mæcenas, haud mollia jussa.
 Te sine nil altum mens inchoat: en! age, segnes
 Rumpe moras: vocat ingenti clamore Cithæron,
 Taygetíque canes, domitrixque Epidaurus equorum:
 Et vox assensu nemorum ingeminata remugit. 45
 Mox tamèn ardentes accingar dicere pugnas
 Cæsarís, et nomen famâ tot ferre per annos,
 Tithoni primâ quot abest ab origine Cæsar.

Seu quis, Olympiacæ miratus præmia palmæ,
 Pascit equos, seu quis fortes ad aratra juvencos; 50
 Corpora præcipuè matrum legat. Optima torvæ
 Forma bovis, cui turpe caput, cui plurima cervix,

————— *feror exsul* IN ALTUM

Cum sociis, natoque, PENATIBUS, ET MAGNIS Dîs: iii. II.

Reçtè etiàm emendavimus — *ausa* AT; quam levem emenda-
 tionem desiderat quoque *Flaccus* Od. iii. 27. 25.

Sic et Europe niveum doloſo
Credidit tauro latus; AT ſcatentem
Belluis pontum mediasque fraudes
Palluit audax.

Quid autèm sibi vult *MEDIAS fraudes*, hoc equidèm nunquàm
 potui discere, aut divinare; et aliis explicandum vellem.

Denique *jacentem regiam est mæſtam — in dolore verſatam;*
 quod fatís notum: fruſtrà igitur objicit *Bentleius*.

V. 46. Quæ de his tribus verſibus diſſeruit *Ricardus Hurd*,
Episcopus Wigornienſis, doctrinâ viri iſtius exquiſitâ atque in-
 genio elegante prorsùs digna ſunt; non tamèn adèò vehementèr
 movent me, ut eos audeam de textu eliminare. Vellem equi-
 dèm communi conſenſu criticorum ejicerentur.

Et

Et crurum tenuis à mento palearia pendent.
 Tum longo nullus lateri modus; omnia magna:
 Pes etiàm, et camuris hirtæ sub cornibus aures. 55
 Nec mihi displiceat maculis insignis et albo;
 Aut juga detrectans, interdùmque aspera cornu,
 Et faciem tauro proprior; quæque ardua tota,
 Et gradiens imâ verrit vestigia caudâ.
 Ætas Lucinam justosque pati Hymenæos: 60
 Desinit ante decem, post quatuor incipit annos:
 Cætera nec foeturæ habilis, nec fortis aratris.
 Intereà, superat gregibus dum læta Juventus,
 Solve mares: mitte in Venerem pecuaria primus,
 Atque aliam ex aliâ generando suffice prolem. 65
 Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
 Prima fugit: subeunt morbi, tristisque senectus;
 Et labor, et duræ rapit inclementia mortis.
 Sempèr erunt, quarum mutari corpora malis;
 Sempèr enim refice: ac ne post amissa requiras, 70

V. 66. Locus longè suavissimus atque *ωαδιτικωτατος*: qui tamen mihi vix videtur procedere recto talo. Vide enim, lector nasute, an tibi excurrat, eâ, quâ par est, proprietate.

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima FUGIT: SUBEUNT morbi, tristisque senectus,
Et labor, et duræ RAPIT inclementia mortis.

Quid magis frigidum esse potest, quàm interpretari, ut solent — LABOR RAPIT? — undè, aut quo? Et si plenius distinguamus post *labor*, ut ad *subeunt* referatur ista vox, nescio, an multum proficimus, dum ultima clausula sibi sola relinquitur à præcedentibus abscissa; quod claudicare facit, vel potius cadere, sententiam: nam novum id *verbum* *rapit* interveniens versus elegantissimè procedentes impedit et frangit. Totus locus, levi emendatione adjutus, ad finem uno spiritu celerique cursu properaret: hoc autem lectoris arbitrio totum permittimus.

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit: subeunt morbi, tristisque senectus,
Et labor, et duræ GRAVIS inclementia mortis.

V. 70. Sempèr enim. Cruciat interpretes *το enim*; et meritò, cum in hoc loco vim suam non habeat. Quid si legas?

Ante-

Anteveni; et sobolem armento fortire quotannis.

Necnon et pecori est idem delectus equino.

Tu modò, quos in spem statues submittere gentis,

Præcipuum jam indè à teneris impende laborem.

Continuò pecoris generosi pullus in arvis 75

Altiùs ingreditur, et mollia crura reponit:

Primus et ire viam, et fluvios tentare minaces

Audet, et ignoto sese committere ponti:

Nec vanos horret strepitus. (Illi ardua cervix,

Argutúmque caput, brevis alvus, obesaque terga; 80

Luxuriátque toris animosum pectus: honesti

Spadices, glaucíque: color deterrimus albis

Et gilvo.) Tum, si qua sonum procùl arma dedère,

Stare loco nescit, micat auribus, et tremit artus,

Sempèr ITEM refice. —

Ut sempèr erunt, quarum mutari corpora malis, tu ETIAM sempèr refice. Nisi sit ad imitationem *Græcæ* particulæ γαε: v. nos ad iv. 445.

V. 82. albis et gilvo. Una fume; nam alitèr *albi equi* passim audiunt *boni* et *veloces*.

V. 83. Cum mihi suppetat nullus *Æschylus*, non possum mihi temperare, quin exscribam notam præstantissimi *Brunckii* ad *Aristoph. Ran.* 1042. ubi *Virgilium* nostrum ad partes vocat.

“Revocant ista mihi verba in memoriam locum *Æschyli* in *S. Th.* qui ad hunc diem mendà inquinatus fuit. Est ubi de *Tydeo* nuncius ad regem refert v. 394.

μαχης δ' ἐρων,
Ἰππῶ χαλινῶν ὡς κατασθμαινῶν, μενει,
ὅστις βοὴν σαλπιγγῶ ὀρμαίνει μενῶν.

Quis μενει, μενῶν, duorum continuorum in senariorum fine à poetà esse credat? Scripserat ille procùl dubio:

ὅστις βοὴν σαλπιγγῶ ὀρμαίνει κλιῶν.

Virgil. Georg. iii. 83.

—Tum, si qua sonum procul arma dedere,
Stare loco nescit.” Hactenùs ille

Certè το μενει *Æschyli*, et stare loco nescit — *Maronis*, non op-

Collectumque premens volvit sub naribus ignem: 85
Densa juba, et dextro jactata recumbit in armo.

timè conveniunt. Quid autè? pace tuâ, vir doctissime, ad hunc modum locum *Æschyli* restituerem :

————— μαχης δ' ερων,
Ιππῶ χαλινων ὡς κατασθμαινων, ΒΡΕΜΕΙ,
Ορις βοην σαλπιγγῶ ὀρμαινει μενω.

Neque, dùm in hâc materiâ versamur, prætereundus est *Tryphiodori* locus :

Ουατα δ' ακροτατοισιν επι κροταφοισιν αρηρει
Ορθα μαλ', αιεν ετοιμα μενειν σαλπιγγῶ ακηεν: V. 77.

ubi hæc habet *J. Merrick*, criticus et eruditus et modestus :

“*Frischlinus* et *Rhodomannus* potiùs legendum esse existimant — μενειν σαλπιγγῶ ακηεν” in quam correctionem et ipse incidendam, et illius confirmandæ ergò hæc exempla descripseram :” Tum citat *Æschylum*, ut suprâ : et *Eur. Rhés.* 988.

————— χρη μενειν Τυρσηνικης
Σαλπιγγῶ αυδην.

atque addit : “ Voce ακηη usi sunt *Linus*, *Callimachus*, *Nonnus*, et alii.” Hæc ille.

Mihi autè vix satisfacit hæc emendatio : et si utatur voce *Callimachus*, alio in sensu utitur. Sic equidè *Tryphiodorum* corrigo :

Ορθα μαλ' αιεν ετοιμα ΜΕΛΟΣ σαλπιγγῶ ακηεν.

Sic *Virgilius* :

Et tuba commissos medio CANIT aggere ludos: Æn. v. 113.

————— quo non præstantior alter

Ære ciere viros, martemque accendere CANTU: vi. 164.

Cæterùm locum suum expressit *Tryphiodorus* à *Callimachi* H. Del. 230.

Nostrium porrò *Tryphiodori* emendationem confirmat *Antipatri Sidonii* epigramma, quod hic paulò emendatiorem subjiciam.

Α παρῶ αιματοεν πολεμῶ ΜΕΛΟΣ εν δαί σαλπιγγῆ
Και γλυκυν ειρυνας εκπροχευσα ΒΡΟΜΟΝ,
Αγκημαι, Φερενικε, τεον Τριτωνιδι κωρα
Δωρον εριδρυχων παυσαμενα κελαδων.

Ità, inquam, legendum est — εκπροχευσα βρομον: quid enim est, lector, εκπροχεειν νομον? Dixit *Horatius* :

At

At duplex agitur per lumbos spina: cavátque
Tellurem, et solido graviter sonat ungula cornu.

O! testudinis aureæ
DULCEM quæ STREPITUM, Pieri, temperas!

V. 85. premens. Nihil certius est, quàm quòd hic legi debeat, ut ipse olim conjeceram:

Collectumque FREMENS volvit sub naribus ignem:

i. e. βρεμων, ut nos *Æschylum* emendabamus in præcedente notâ. Ità noster *equum* FREMENTEM: i. 12. *equus* FREMIT: *Æn.* xi. 496. v. *Lucret.* v. 1075. ut et alii sæpè. Adde, quòd vox *premens* nullum in se habeat bonum sensum, aut etiàm tolerabilem.

V. 86. jactata. Tu, lector, elegantius accipies in *mediæ* vocis significatione — *se jactans*. Et similiter nos: *Tossing about*.

V. 87. duplex. *Lata: Servius*. Benè v. nos ad ii. 382. — Et nescio an non vox *δισσον* in *Epig.* 17. *Leonidæ Tarentini*, aliter explicante *Brunckio*, ità meliùs intelligetur; quod hic emendatius proponam:

Ευαγρει, λαγοθηρα· και ει, πετεηνæ διωκων,
Ιξευτης ηκεις τῷ ὑπο δισσον ορεῖ,
Κ' ΕΙ με τον ὑληωρον απο κρημνοιο ΒΟΑΣ ΣΥ
Πανα, συναγρευσω και κυσι και καλαμοις.

Si veneris — et me vocaveris, tecum venabor.
Sic habes alicubi in Anthol.

———— ΔΙΠΛΟΟΝ εἰμα σοφοῖς
Διογενες.

Undè *Horatius*:

Contrà quem DUPLICI PANNO patientia velat: Ep. i. 17.

Quid autèm, lector, si occasionem arripiam emaculandi versûs in hâc ipsâ *Flacci* epistolâ? Mihi ne ob moram succensebis?

Sedit, qui timuit ne non succederet: Esto.

Quid? qui PERVENIT, fecitne viriliter? v. 37.

“Qui timet, non venit in *stadium*: benè est: non illum culpamus. Quid autèm? qui *stadium ingressus est*, anne ille viri officio functus est?” — Hoc certissimè dicere voluit poëta: at verba non quadrant: lege igitur:

Quid? qui PROVENIT, fecitne viriliter?

Talis Amyclæi domitus Pollucis habenis
 Cyllarus, et, quorum Graii meminere poëtæ, 90
 Martis equi bijuges, et magni currus Achillis.
 Talis et ipse jubam cervice effudit equinâ
 Conjugis adventu pernix Saturnus, et altum
 Pelion hinnitu fugiens implevit acuto [annis
 Hunc quoquè, ubi aut morbo gravis, aut jam segnior
 Deficit, abde domó, nec turpi ignosce senectæ. 96

Nec alitèr Æsop: Fab. 140. Ed. Ox. Εἰς εἰν ἀλλήλοις ἀνὴρ τε καὶ
 λεων ΠΡΟΗΛΘΟΝ.—

V. 88. solido ungula cornu. Hinc sese nobis offert corri-
 gendum *Longus* Past. p. 25. — Οὐδ' ἂν ἀπολοίτο βῆς νηχομένη, εἰ μὴ
 τῶν χηλῶν οἱ οὐρυχεῖς περιπεσοίεν διαβροχοὶ γανομένοι. — Legendum, opi-
 nor, ΠΕΡΙΠΛΑΚΕΙΕΝ: ità *molles* evadant, ut *circum pedem flect-*
antur, quotiès *aquam feriant*; ideòque non eam *resistentiam* fa-
 ciant, sine quâ bos *super aquam ferri* nequit, et statim mergitur.

V. 95. Nihil agit *Virgilius* noster, antè omnes poëtas sim-
 plex et perspicuus, cum splendoribus ejus nubes suas interpretes
 perpetuò offundunt, qui mirè obscuraverunt hunc locum. Tu
 sic intellige: *Hunc quoque* — i. e. “*Etiàm hunc, equus licèt*
fuerit præstantissimus, ubi morbo aut annis gravis est, ab ar-
mento semotum abde domo; neque excipe indulgentiâ inhonestam
 atque imbecillam senectutem. Quid enim corrumpere futuram
 prolem tibi proderit propter priora merita equi jam desueti;
 præsertim cum et ipsi factum est officium generandi et ingra-
 tum et laboriosum?”

Verùm enimverò, mî lector, si hic omnia se rectè habere vel
 nunc putas, multùm falleris: gravissimam enim et infelicissi-
 mam transpositionem passus est *Virgilius*. Post versum *nonage-*
simum sextum interponendi sunt *tres* versus, qui v. 119. sequun-
 tur, et manifestissimè locum non suum occupant. Tum de-
 mùm rectè procedet locus; adeò ut proprietatem *Virgilianam*
 statim poteris agnoscere.

Hunc quoque, ubi, aut morbo gravis aut jam segnior annis,
Deficit, abde domo; nec turpi ignosce senectæ;
Quamvis sæpè fugâ versos ille egerit hostes,
Et patriam Epirum referat, fortesque Mycenæ,
Neptuniquè ipsâ deducat origine gentem.

Hic tam apti sunt et convenientes hi tres versus, quàm in alio

Frigidus in Venerem senior, frustrâque laborem
 Ingratum trahit; et, si quandò ad prœlia ventum est,
 Ut quondâm in stipulis magnus sine viribus ignis,
 Incassum furit. Ergò animos ævumque notabis 100
 Præcipuè, hinc alias artes, prolemque parentum;
 Et quis cuique dolor victo, quæ gloria palmæ.

Nónne vides, cùm præcipiti certamine campum
 Corripuère, ruuntque effusi carcere currus;

loco inepti inveniuntur, et nihil ad rem. Dabit mihi, opinor,
 manus, quicumque locorum scopum benè perpenderit.

V. 101. hinc. *Post hoc—in secundo loco pone: nos: In the next Place their other Excellencies.*

At, quæso, quid sibi volunt voces — *prolemque parentum?*
 Ergò nostrum, ut videtur, pænitebat prioris præcepti, quod
 inter prima posuerat:

Corpora PRÆCIPUE MATRUM legat: v. 51.

nihil tale; neque ita solet sui oblivisci *Maro*. Lege:

— *hinc alias artes, prolemque, PARENTESQUE,*
Et quis cuique dolor victo.

V. 103. Si locus oculis attentioribus spectetur, statim patebit
 imperfectam esse constructionem: plena autem et perfecta eva-
 det ope levis admodum emendationis, quæ mihi videtur prorsus
 necessaria. Sic igitur ad meum iudicium reformari debet:

Nonne vides, cum præcipiti certamine campum
Corripuere ruuntque effusi carcere currus,
QUAM spes arrectæ juvenum. —

nonne vides — quid? quàm spes, &c.

“At quid, dicet aliquis, *equis rei cum aurigarum æmula-
 tione?*” Et jure quidem: seria est objectio; et *Maronem* gra-
 vabit, nisi illi subvenire poterimus: accingendum est. Per *spes*
juvenum igitur poteras intelligere *spes juvenum equorum*; ut —

———— *æquè JUVENEMque magistri*
Exquirunt, calidumque animis et cursibus acrem: v. 118.

at hoc vetat — *ILLI instant*; cùm nihil habet *pronomem*, ad quod
 referatur, nisi *juvenum* — i. e. *aurigarum*: Ille igitur, qui in
 his rebus nasum habet, pro se judicet, an non sic potius elucebit
 demum, ut decet, sententia:

Cùm spes arrectæ juvenum, exultantiaque haurit 105
 Corda pavor pulsans: illi instant verbera torto,
 Et proni dant lora: volat vi fervidus axis:
 Jamque humiles, jàmque elati sublimè videntur
 Aëra per vacuum ferri, atque assurgere in auras.
 Nec mora, nec requies; at fulvæ nimbus arenæ 110
 Tollitur; humescunt spumis flatûque sequentûm:
 Tantus amor laudum, tantæ est victoria curæ.

Primus Erichthonius currus et quatuor ausus
 Jungere equos, rapidisq[ue] rotis insistere victor.
 Fræna Pelethronii Lapithæ gyrósque dedere, 115
 Impositi dorso; atque equitem docuère sub armis

*Nonne vides, QUAM præcipiti certamine campum
 Corripuere ruuntque effusi carcere currus!
 QUAM spes arrectæ juvenum!*

currus — i. e. equi: ut v. 91.

Martis EQUI bijuges, et magni CURRUS Achillis.

Denique, si id mavis, posteriorem emendationem — *ut cum in
 quàm* — rejicere licet, utpotè non omninò, necessariam, quamvis
 vis et spiritus indè importetur in sententiàm.

V. 116. impositi dorso: *Mediâ voce* — SESE IMPONENTES
dorso. Atque hic commoda satis nobis offertur occasio expli-
 candi locum *Phædri*, qui magnas turbas excitavit, atque etiàm
 magno *Bentleio* nonnihil negotii faceffivit: quos, si velit, adeat
 lector; nam nobis nec libet nec per otium licet eorum objec-
 tiones exscribere, aut refellendis immorari.

*Exemplis continetur Æsopi genus;
 Nec aliud quicquam per fabellas quæritur,
 Quàm corrigatur error ut mortalium,
 Acuatque sese diligens industria: Prol. L. ii.*

Æsopi genus — est familia — discipuli — *Æsopi*; qui ad ejus mo-
 rem fabulas excogitabant: Ut *Cicero* dixit — familia *Peripate-
 ticorum*: nec multò aliter ipse *Phædrus* v. 7.

Ut spectatorum COME est et lepidum genus:

itâ enim feliciter restituit *Bentleius* in margine exemplaris sui
 penes me.

Continetur verò est se continet intra fictas personas, non veris
 In-

Insultare solo, et gressus glomerare superbos.
 Æquus uterque labor: æquè juvenemque magistri
 Exquirunt, calidúmque animis, et cursibus acrem:
 Quamvis sæpè fugâ versos ille egerit hostes, 120
 Et patriam Epirum referat, fortésque Mycenæ;
 Neptuníque ipsâ deducat origine gentem.

His animadversis, instant sub tempus; et omnes
 Impendunt curas denso distendere pingui,
 Quem legère ducem, et pecori dixère maritum; 125
 Pubentésque secant herbas, fluviósque ministrant,
 Farráque: ne blando nequeat superesse labori,
 Invalidíque patrum referant jejunia nati,
 Ipsa autem macie tenuant armenta volentes.
 Atque ubi concubitus primos jam nota voluptas 130

utitur. *Quæritur* itém est *sibi quærit*, secundam genuinam *vocis mediæ* significationem; et habet accusativum *aliud quicquam*. Pari modo *corrigatur* est *se corrigat*: adeò ut omnia videas per *vocem mediam* procedere: — *continetur* — *quæritur* — *corrigatur* — *acuat sese*: et numerari debet in elegantissimis locis scriptoris admodùm simplicis et elegantis in omni tempore.

Denique, ut hic *impositi* noster usus est in *voce mediâ*, ità iterùm uti voluit eâdem dictione *Æn.* ii. 707.

Ergò age, chare pater, cervici IMPONERE nostræ.

V. 120. In v. 118. de *equo juvene* loquitur; hic de *seniore equo*, ut qui *sæpe fugâ versos hostes egerit*: hæc ergò non cohærent, et rectè retulimus hos versus ad locum, in quo de *equo* jam ætate provecto sermo instituitur.

V. 129. Ipsa autèm. Imò *ipsi autèm* — legere debemus; non *ipsa armenta*, quod nihili est. “*Ipsi* magistri pecudum, qui tantoperè foveant *equos*, ut evadant magis pingues; *ipsi*, inquam, longè alitèr curant *armenta*.”

V. 130. Rectè omninò contendunt viri docti non benè morari in unâ sede *primos* et *nota*: aut si fortassè detorqueri poterint hæ voces ad quandam sensûs speciem, non is est artifex dicendi *Virgilius*, ut egeat talibus defensionibus orationis suæ. Nihil apud eum scabri, nihil jejuni, nihil inveniisti; denique, obscuri nihil. Libentissimè igitur amplector lectionem, quam nobis servavit, referente *Martyno*, codex *Cantab.*

Sollicitat; frondésque negant, et fontibus arcent:
 Sæpe etiam cursu quatiunt, et sole fatigant;
 Cùm graviter tunsis gemit area frugibus, et cùm
 Surgentem ad Zephyrum paleæ jactantur inanes.
 Hoc faciunt, nimio ne luxu obtusior usus
 Sit genitali arvo, et sulcos oblimet inertes;
 Sed rapiat sitiens Venerem, interiúsque recondat.

135

Rursùs, cura patrum cadere, et succedere matrum
 Incipit, exactis gravidæ cùm mensibus errant.
 Non illas gravibus quisquam juga ducere plaustris,
 Non saltu superare viam sit passus, et acri
 Carpere prata fugâ, fluviósque innare rapaces.
 Saltibus in vacuis pascant, et plena secundum
 Flumina: muscus ubi, et viridissima gramina ripa,

141

*Atque, ubi concubitus primos jam NATA voluptas
 Sollicitat —*

Verùm enimverò locutio — *jam nata* — per se vix placet, et videtur nimis nuda atque derelicta. Oratio plenior exsurgeret et melior, levi adhuc adhibitâ correctione:

*Atque, ubi concubitus PRIMO JAM NATA voluptas
 Sollicitat.*

fic v. 187. JAM PRIMO audeat: et sæpè alibi.

Si quis autem dicat nos esse audaciores conjecturarum, hoc sibi reipsum habeat: *Virgilium* cupimus relinquere quàm liberrimum mendarum; et unicuique suum licet judicium sequi. Pro re criticâ egerunt alii, et doctiores nobis et sagaciores.

V. 143. pascant: i. e. agricolæ pascant: alii autem — *pascant matres*: stultè, et contrà linguæ rationem; tunc enim dedisset noster — *pascantur matres*: ut v. 162. Similiter — *PASCES armenta*: v. 155. Eundem errorem errant turpius interpretes ad Eur. Rhéf. 551. ubi reddunt νεμσοι — *pascuntur*, cum debu-
 erant — *pascunt* — non greges scilicet, sed — *pastores pascunt greges*.

Ἡδὴ δὲ νεμσοὶ κατ' Ἰδαν
 Ποιμνία· νυκτιδρῶν
 Συγγυῶν ἰαν κατακῶ.

quid autem nòs ακρομεν; μη συγγυῶν νυκτιδρῶν; imò potiùs, si placet, corrige — ΝΥΚΤΙΒΡΟΜΟΥ.

Spe-

Speluncæque tegant, et saxea procubet umbra. 145

Eft lucos Silari circa ilicibúsque virentem
Plurimus Alburnum volitans, cui nomen aſilo
Romanum eſt, œſtron Graii vertère vocantes;

V. 147. volitans. *Participium pro ſubſtantivo*, ob linguæ egeſtatem ſæpiùs; ſæpè autèm nullâ coacti neceſſitate. Sic *Callimachus*:

Ἀρτεμιν, (ὃ γὰρ εὐλαφρον ΑΙΔΑΟΝΤΕΣΣΙ παθεῖσθαι)
ὑμνοῦμεν: H. Dian. 1.

undè in alio loco — H. Del. 5.

—— φοῖβον αἰοδαῶν μεδόντα ——

malle

ΑΙΔΑΟΝΤΩΝ μεδόντα.

Hinc levi operâ emendabitur Epig. 51. Leon. Tarent. apud *Brunck.* vol. 1. quod infelicitèr tentabant viri doctiſſimi.

Πρὸς τὸ τοῦ λειοῦ ἀπεφλοιωσατο δερμα
Σωσὲ δὲ ΒΟΥΚΟΛΕΩΝ, δὲ φονευσάμεν.

—— cui nomen Aſilo. Sic *Æn.* i. 261. cui nunc cognomen *Iula*.
Hinc corrigendus *Horatius*:

—— undè frequentia MERCURIALI

Impoſuere mihi cognomen compita: Sat. ii. 3. 25.

ut paulò infrà v. 48.

—— qui tibi nomen

INSANO poſuere.

undè optimè *Bentleius* emendat Plaut. Amph. Prol. 19. in exemplari ſuo penes me:

Jovis juffu venio: nomen MERCURIO eſt mihi.

neque alia latet conſtructio in Art. Poet. Horat. loco; cujus cum verus ſenſus nemini videatur in mentem veniſſe, hic ad partes, probâ diſtinctione donatum, vocabo.

Syllaba longa brevi ſubjecta vocatur Iambus,
Pes citus; undè etiàm trimetris accreſcere juffit
Nomen Iambeis. Cum ſenos redderet ictus,
Primus ad extremum ſimilis ſibi, non ità pridem,
Tardior ut paulò graviôrque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit
Commodus et patiens: v. 251.

Asper,

Asper, acerba sonans : quo tota exterrita sylvis
 Diffugiunt armenta ; furit mugitibus æther 150
 Concussus, sylvæque, et sicci ripa Tanagri.
 Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras
 Inachiae Juno pestem meditata juvencæ.
 Hunc quoquē (nam mediis fervoribus acrior instat)
 Arcebis gravido pecori ; armentaque pasces 155
 Sole recens orto, aut noctem ducentibus astris.

i. e. " Longa syllaba post brevem vocatur Iambus ; pes citus, undè (*ex quâ celeritate*, ut optimè vetus interpretes) nomen CITIS (v. Od. i. 16. 24. ut à *χωλοῖς Ιαμβοῖς* distinguerentur) iussit dari trimetris Iambeis. Cum verò hic Iambus ab initio versûs ad finem similis sibi ictus omnes suos redderet, non ità pridem, &c." quæ sequuntur enim plana per se cuivis sunt.

V. 148. Huic deplorato loco nullus omninò sensus inest ; cujus tamèn quandam imaginem per quosvis verborum cruciatus potiùs extundere frustrà volunt interpretes atque per quasvis absurditates, quàm ad textûs depravationem, quæ aliquandò non potuit non evenire, se recipere. *Graii* scilicèt nomen *Oestrum* à *Romanis* habuere, et *Graiorum* (si Dîs placet) antiquissimus *Homerus* : Od. x. 300.—Vulgò tamen audiebat *μυωψ* :

————— ἦν τε τυπῆσαι
 KENTPOE ἀνεπτοῖσσι βοοῦράϊσιν μωπῶ : Tryph. 351.

ità enim legendus est iste locus.

Sed nugis valedicamus ; è scopo enim loci manifestissimum est hoc velle dicere *Virgilium* :

" Hunc volitantem *Romani* nunc vocant *asilum* ; at maiores nostri, incolæ veteres *Lucaniae*, (cujus regionis flumen est *Silarus* et mons *Alburnus*) et *Græcorum* colonia, (undè et regio vocabatur *magna Græcia*) patriam linguam, ut par est, servantes, *OESTRUM* vocabant."

Hoc autèm quid potest esse minùs coactum, atque indubitatum magis ? Undè exoritur simplex admodùm (si gravem corruptionem spectes) et, meo judicio, quantivis pretii digna emendatio :

Est lucos Silari circa ilicibusque virentem
Plurimus Alburnum volitans ; cui nomen Asilo
Romanum est ; æstrum Graii VETERESQUE VOCABANT.

V. 151. sicci. Malè *Philargyrius* de hâc voce. Ostendere vult poëta, ut mihi videtur, hoc non accidere nisi in magno æstu.

Post

Post partum, cura in vitulos traducitur omnis :
 Continuóque notas et nomina gentis inurunt ;
 Et quos aut pecori malint submittere habendo,
 Aut aris servare sacros, aut scindere terram, 160
 Et campum horrentem fractis invertere glebis.
 Cætera pascuntur virides armenta per herbas.

Tu quos ad studium atque usum formabis agrestem,
 Jam vitulos hortare, viamque insiste domandi,
 Dum faciles animi juvenum, dum mobilis ætas. 165
 Ac primùm laxos tenui de vimine círclos
 Cervici subnecte ; dehinc, ubi libera colla
 Servitio assuérint, ipsis è torquibus aptos
 Junge pares, et coge gradum conferre juvencos.
 Atque illis jam sæpè rotæ ducantur inanes 170
 Per terram, et summo vestigia pulvere signent.
 Pòst valido nitens sub pondere faginus axis

V. 157. codex unus habet *deducitur* ; *traducitur* autèm est vox in primis elegans.

Atque fatas alio vidi TRADUCERE *messes* : Ecl. viii. 99.

Hinc venustissimè magnus gentium *apostolus* :

Χαρις δὲ τῷ Θεῷ, ὅτι ἡτε δούλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκῆσατε δὲ ἐκ καρδίας
 εἰς ὃν ΠΑΡΕΔΟΘΗΤΕ τυπὸν διδασχῆς : Rom. vi. 17. “translati è ser-
 vitio peccati in justitiæ ministerium :” עֲבָד—Exod. xiii. 12.

V. 170. ducantur per terram. Hoc non placet : nemo enim fuisset arbitratus duci debere per *æthera*, vel per *mare* : eòque magis supervacua est hæc locutio, quòd sequatur *summo pulvere*. Vult scilicèt poëta quàm *levissimo labore* juvencos jam exerceri, atque sensim ad majora pervenire. Vide igitur, an rectè nobis excogitata fuerit hujusce loci emendatio :

ÆQUAM illis jam sæpè rotæ ducantur inanes
 PER TERRAM, et summo vestigia pulvere signent.

Jam nihil otiosum est, sed singulis sua vis et proprietas.

V. 172. *Nitens sub pondere* ea est, ni fallor, locutio, cujus similem frustra quæsieris : si enim varias hujusce dictionis *nitor* significationes attentius inspexeris, nullam reperies huic loco convenientem. Et quid opus est miseram vocem, nihil veri demùm responsuram, quæstioni subicere, cum ultrò sese nobis

In-

Instrepat, et junctos temo trahat æreus orbes.
 Intereà pubi indomitæ non gramina tantùm,
 Nec vefcas falicum frondes, ulvámque palustrem; 175
 Sed frumenta manu carpes sata: nec tibi foetæ,
 More patrum, nivea implebunt mulctralia vaccæ;
 Sed tota in dulces consument ubera natos.

Sin ad bella magis studium, turmáſque feroces,
 Aut Alphea rotis prælabi flumina Pisæ, 180
 Et Jovis in luco currus agitare volantes;
 Primus equi labor est, animos atque arma videre
 Bellantùm, lituóſque pati, tractúque gementem
 Ferre rotam, et stabulo frænos audire sonantes:
 Tum magis atque magis blandis gaudere magistri 185
 Laudibus, et plausæ sonitum cervicis amare.
 Atque hæc jam primò, depulsus ab ubere matris,
 Audiat, inque vicem det mollibus ora capistris
 Invalidus, etiámque tremens, etiam inscius ævi.
 At, tribus exactis, ubi quarta accesserit æstas; 190
 Carpere mox gyrum incipiat, gradibúſque sonare
 Compositis; sinuétque alterna volumnia crurum,
 Sítque laboranti similis: tum cursibus auras
 Provocet; ac per aperta volans, ceu liber habenis,

offerat genuina vox, quam credibile est scripsisse *Virgilium*?
 En! tibi:

*Post, valido NUTANS sub pondere, faginus axis
 Instrepat.*

Sic *Ovidius* de Art. Am. ii. 263.

Dum benè dives ager, dum rami PONDERE NUTANT.

vide et *Juv. Sat. ii. 125.* Et ità *Græci*:

Ὡς κεν ἀδρῶσυνή σαχυεῖς ΝΕΥΟΙΕΝ ἐραζέ: *Hes. Op. et D. ii. 91.*

ità denique ipse noster:

Aspice convexo NUTANTEM PONDERE mundum: Ecl. iv. 50.

Æquora,

Æquora, vix summâ vestigia ponat arenâ. 195

Qualis hyperboreis Aquilo cùm densus ab oris
Incubuit, Scythiæque hyemes atque arida differt
Nubila; tum segetes altæ campique natantes
Lenibus horrescunt flabris, summæque sonorem
Dant sylvæ, longique urgent ad litora fluctus: 200
Ille volat, simul arva fugâ, simul æquora verrens.

Hic, vel ad Elei metas et maxima campi
Sudabit spatia, et spumas aget ore cruentas;
Belgica vel molli melius feret effeda collo.

V. 196. Ordo est: *Aquilo incubuit, densus* (i. e. magnâ vi ruens) *Hyperboreis ab oris*.

V. 197. differt:—i. e. “spargit per alias regiones.”—Hæc insuper similitudo non frangi debet, sed perlegi uno spiritu: scribendum igitur *CUM segetes*, hoc modo:

*Qualis Hyperboreis Aquilo CUM densus ab oris
Incubuit Scythiæque hyemes atque arida differt
Nubila; CUM segetes alta —, &c.*

itâ ille volat —. Jam vides locum rectè currere.

V. 200. urgent. “Explicui cum doctis *urgent se*. Hoc malo, quàm illud Grammaticorum: *urgent* pro *urgentur*.” *Cerda*. Intrâ pauca verba non paucas absurditates effutit vir bonus. *Urgent* verbum *neutrum* est: et similiter nos *Angli*: *The Waves PRESS to the Shere*.

Sed multùm dubito an non præferenda sit illa lectio, quam exhibent aliquot antiqui codices:

— *LONGEQUE urgent ad littora fluctus*.

itâ enim infrâ v. 238.

LONGIUS ex altoque sinum trahit:

Illustrabit etiâ locum i. 443.

— *namque URGET AB ALTO
Arboribusque satisque notus pecorique sinister*.

gemella enim sunt — *longè*, et *ex alto*: v. nos i. 324.

V. 202. “In Romano codice est — *HINC vel ad Elei*.” *Pierius*. Quæ mihi videtur vera lectio, atque in textum admittenda.

Tum

Tum demùm crassâ magnum farragine corpus 205
 Crescere jam domitis finito; namque ante domandum
 Ingentes tollent animos, prênsique negabunt
 Verbera lenta pati, et duris parere lupatis.

Sed non ulla magis vires industria firmat,
 Quàm Venerem et cæci stimulos avertere amoris; 210
 Sive boum, sive est cui gratior usus equorum.
 Atque ideò tauros procùl atque in sola relegant
 Pascua, post montem oppositum et trans flumina læta:
 Aut intùs clausos fatura ad præsepia servant.
 Carpit enim vires paulatim, uritque videndo 215
 Fœmina; nec nemorum patitur meminisse, nec herbæ:
 Dulcibus illa quidèm illecebris, et sæpè superbos
 Cornibus inter se subigit decernere amantes.
 Pascitur in magnâ sylvâ formosa juvenca:
 Illi alternantes multâ vi prælia miscent 220

V. 205. Ordo est: "Tum demùm finito jam domitis corpus, magnum crassâ farragine, crescere." Nam in his rebus altè cæcutiunt interpretes.

V. 216. nec nemorum—nec herbæ. Hoc iterùm tangit v. 520.

*Non UMBRÆ altorum NEMORUM, non MOLLIA possunt
 PRATA movere animum.*

V. 217. Me sæpiùs contemplantem Veneres non enarrabiles hujusce descriptionis, quâ nullam feliciùs perfectiùsque elaboravit noster, solent offendere frigidæ voces et sæpè; quæ potiùs puerulum quendam de ludo mihi videntur sapere, quàm maximum artificem Musarum. *Urit fœmina* dum videtur *illecebris* et *pulchritudine*; et audit *formosa juvenca*: undè et proclivis nec inveniusta exsurgit emendatio, quam libet lectori proponere:

*Dulcibus illa quidèm illecebris SPECIEQUE superbos
 Cornibus inter se subigit decernere amantes.*

Et pro *cornibus*, nostrum exemplar vetus exhibet *comminùs*; nec malè.

V. 219. Pulcherrimè inter se opponuntur juvencæ tranquillitas et taurorum furor: undè miseret me illorum, qui hunc versum obelo confodiunt; ne dicam à *Theocrito* esse adumbratum:

Vul-

Vulneribus crebris: lavit ater corpora sanguis,
Versâque in obnixos urgentur cornua vasto

Εντοσθεν δε γυναι, τι θρων δαιδαλμα, τιτυκται,
Ασκητα πεπλωτε και αμπυκι· παρ δε οι ανδρες
Καλον εθειραζοντες αμοιβαδης αλλοθεν αλλο·
Νεικεισθ' επεεσσι· τα δ' ε φρεν· απτεται αυτας.
Αλλοκα μεν τηνον ποτι δερκεται ανδρα γιλευσα,
Αλλοκα δ' αυ ποτι τον ριπτει νοον: Id. i. 32.

Aut etiâ à *Sophocle*:

Ην δε αμφιπλεκτοι
Κλιμακες· ην δε μετωπων ολοεντα
Πληγματα, και τον· αμφοιν.
Α δ' ευωπις αερα
Τηλαυγει παρ' οχθω
Ηγο, τον ον προσμενισθ' ακοιταν: Trach. 529.

Verùm enimverò, dum ante oculos nobis obversatur *Theocritus*,
operæ pretium erit diligentius inspicere raram elegantiam locu-
tionis — ριπτει νοον: *animum jaculatur*; ut *animi jactus* — *Lucre-
tius* ii. 1046. figura est ab oculis desumpta; ut nos: **CASTS A
GLANCE**. Felix est in hâc re *Tryphiodorus*:

Ηδε, τανυφθογγοιο δεμας κηρυκ· ελυσσα,
Συμφραδμων Οδυση· παρισατο θηρις Αθηνη,
Ανδρ· επιχρισσα μελιχροι νεκταρι φωνη.
Αυταρ ο, δαιμονησι νοον βελησιν ιλισσων,
Πρωτα μεν εστηκει κενεοφρονι ανδρι σοικως,
ΟΜΜΑΤΟΣ ασρεπτοιο ΒΟΛΗΝ επι γαιαν ιρησας. V. 109.

hic verò non sunt sana quædam; auctor enim est corruptissi-
mus. Non potes secundum veram *Græcæ* linguæ rationem
dicere de aliquo alterius speciem mentito — δεμας ελυσσα: dicen-
dum utique est — δεμας ΕΛΟΜΕΝΗ — SIBI SUMENS *corpus*: sed
hæc perspicere, est (ut ille ait) το πολλης πωρας τελευταιον επιγεν-
νημα: nec quidè̃m cujusvis est pro vero statim agnoscere. Lege
igitur:

————— δεμας κηρυκ· ΕΧΟΥΣΑ.

Friget porrò μελιχροι νεκταρι· nec cuivis judicium habenti fa-
cilè probabitur: lege:

———— ΜΕΛΙΠΡΟΑ νεκταρι φωνη.

Novimus scilicèt — ΜΕΛΙΤΟΣ γλυκιων ΡΕΕΝ ΑΥΔΗ.

Nec mihi temperare possum, quin hic apponam, levitèr
Cum

Cum gemitu: reboant sylvæque et magnus Olympus.
Nec mos bellantes unà stabulare; sed alter

emendatum, tersissimum suavissimumque *Meleagri* epigramma;
opusculum ipsis cælatum Musis, ideòque magno pretio mallem
de *puellâ* fuisset scriptum:

ΕΚ ΣΟΥ τ' αμα, Μυισκε, βια περιμνησι' αηπται·
Εν σοι και ψυχης πνευμα το λειφθεν επι.
Ναι γαρ δη ΜΑ σα, κηρει, τα και κωφοισι λαλειντα
Ομματα, ναι μα το σου φαιδρον επισκυπιον,
Ην μοι συννεφες ΟΜΜΑ ΒΑΛΗΣ ποτε, χειμα δεδαρκα·
Ην δ' ιλαρον βλεψης, ηδν τεθηλεν εαρ.

quod ansam dedisse videtur sequentis epigrammatis festivitati
et elegantiae:

Me lætis Leonilla oculis, me Lydia torvis
Aspicit: hæc noctem nunciat, illa diem.
Has Cytherea meo stellas præfecit amor:
Hæc meus est Vesper; Lucifer illa meus.

Sic et *Rhianus* Epig. 4. habet ΟΜΜΑ ΡΙΨΗΣ. Neque à re
scriptor nobilissimus *Longinus* de *Subl.* Sect. 35. qui tamèn,
levis mendæ vitio, ne *Græcè* quidèm antehàc locutus est:

Διοπερ τη θεωρια και ΔΙΑΝΟΙΑΣ της ανθρωπινης ΕΠΙΒΟΛΗΣ ηδ' ο συμπας
κοσμος αρκει, αλλα και της τε περιεχοντος πολλας ορας εκβαινουν αι
επινοιας και ει τις περιβλεψαιτο εν κυκλω τον βιον, ΩΣ πλεον εχει το πε-
ριτον εν πασι και μεγα και καλον, ταχως εισεται προς α γεγοναμεν: —
i. e. ut *Anglicè* loqueremur: “If a Man observe in casting his Eye
round on Life, HOW the excessive, and vast, and beautiful PRE-
DOMINATE throughout” —

Jam verò lector judicet an non corrigendus sit *Euripides*:

Αλλ' εν εροφαισιν ομματαυν εφδαρμεν·
Ριζας τ' εν οσσοις αιματωπας ΕΚΒΑΛΩΝ — *Herc. fur.* 932.

An non ΡΙΠΑΣ ΕΚΒΑΛΩΝ? vide tamèn *Musgravius*; qui malè
dubitat de εν οσσοις: hoc enim idem est atque δι' οσσων: ut εν τω
— *D. Joh.* xiii. 35. et τοις ει: *Call. H. Di.* 207. — i. e. δια
τω — δι' ων.

Hùc refer οφθαλμωντε βολαι: *Hom. Od.* Δ. 150. Et peccabant
nostri interpretes ad *1 Cor.* xv. 52. cum redderent — εν ριπη
οφθαλμου — in the TWINKLING of an Eye: debuerant utique —
in a GLANCE of an Eye: — i. e. AS QUICK AS SIGHT: quod
Xenophon expressit per οσον σκαρδαμυτιω χρονον: *K. Π. i.* id non
idem est cum *Apostoli* locutione.

Victus

Victus abit, longéque ignotis exulat oris ; 225
 Multa gemens ignominiam, plagásque superbi

Elegantèr quidem *Sophocles* :

————— εἰς ἀν

Δευσσω παμφεγγυης αστρων

ΠΙΠΑΣ. Elect. 104. Vide etiàm Hom. Hym. Ap. 444 447.

Et mihi ignoscat sacri codicis amator, si ad partes vocem sublimis *Esaia* locum, et interea, ingenti litterarum sacrarum percussus amore, notam hanc adhuc longius produxero :

מִיךְ נִפְלַת מִשָּׁמַיִם. הִלֵּל בֶּן שָׁחַד :
 נִגְרַעַת לְמַרְצֵ. הוֹלֵשׁ עַל גּוֹיִם : If. xiv. 12.

How art thou fallen from Heaven, O Lucifer, Son of the Morning!
Art cut down to the Earth, thou that DIDST SUBDUE the Nations!
 Lowth.

Non nimis fastidiosi sunt, quibus ista possunt placere. Concinnitatem enim sententiarum, quæ poëtas *Hebraicos* præcipuè insignit, quis non desiderat? *Similitudo* quidè, ut apertè loquar, recto talo non procedit. Quà enim proprietate de *stellâ matutinâ* prædiceri potest, illam SUBIGERE nationes? — Nos sanè, quibus *Hebræi textûs*, præsertim in *Prophetis* et *Hagiographiâ*, penè infinitas corruptiones, veterum versiones tractantibus, notare contigit; minimè dubitamus errorem sublatere, ab inverso litterarum ordine, ut solet, profluentem: quod minùs illi mirabuntur, qui *L. Capelli* de his rebus librum evolverunt. Pro voce חוֹלֵשׁ, quæ nihili est, substituiimus שֶׁלַח vel שׁוֹלַח — mittens — quæ mittebas: aut etiàm שְׁלִיחַ — mittebaris. Ταῖς οἱ emendationis nostræ fautores tibi exhibemus: qui habent: οἱ αποσπῶντες εἰς πάντα τὰ ἔθνη. Hi igitur in exemplaribus suis legisse videntur :

הִשְׁלַח עַל כָּל גּוֹיִם :

Ad hunc demùm modum totam clausulam libentissimè refingeremus, et harum rerum æquos æstimateores fortitèr appellamus: cæteros enim, in *Hebræis* literis planè hospites, nihil moramur, nec nucis vitiosæ facimus.

— הִשְׁלַח מִוֶּרֶךְ עַל כָּל גּוֹיִם :

Quomodò de cælis cecidisti, Lucifer, Auroræ fili!

Irruisti terræ, qui LUCEM MITTEBAS per omnes gentes.

Nihil elegantius, aut quod *Hebraicæ* poësis concinnitatem plenius sapiat: nihil denique prophetâ maximè sublimi dignius.

G

Victo-

Victoris, tum quos amisit inultus amores;
Et stabula aspectans regnis excessit avitis.

Eâdem *metaphorâ* sæpiùs *Homerus* utitur: v. *Od. E.* 479. T. 433. et omnes alii. Hinc dudum verè à me emendatum est fragmentum *Phaetontis Euripidei*:

Ἦν ἐκ τεθριππων ἀρμάτων πρῶτην χθονά
Ἡλιὸς ἀνίσχων χρυσέῃ ΒΟΛῇ ΦΛΕΓΕΙ: ut *Orest.* 1265.

Sic *Lucretius*: *Luna* JACTAT lucem.

Hinc etiàm corrige *Virgilii* nostri *culicem*:

Igneus æthereas jam Sol penetrârat in arces,
Candidaque aurato JACIEBÂT lumina curru: v. 41.

Alter etiàm, dum hoc agimus, animadvertendus est V. T. locus, cujus elegantiam minimè assecuti sunt et interpretes et critici. Verbum scilicet מַחֲבֵּר Num. xxiv. 17. per eandem figuram cui illustrandæ nunc immoramur, ad כּוֹכַב respicit: et ità versus nostrâ linguâ benè exhiberi potest.

A STAR proceedeth from Jacob,
And a Sceptre will rise out of Israel:
It will DART THROUGH the Extremities of Moab,
And extend it's Dominion over all the Posterity of Seth.

Verum habes in hoc loco poëtarum *Hebraicorum parallelismum*: primus enim et tertius versus, secundus et quartus, ordine pulcherrimo, ad se invicem referuntur.—Nec orationis audaciâ minùs felici se gessit poëtarum maximus *Lucretius*:

Non radii solis neque LUCIDA TELA DIEI. i. 148.

Simili figurâ elegantèr usus est *Esaias* xlix. 10. et *Psal.* cxxi. 6. in quâ mihi videtur versari *Euripides* *Phæn.* 1575. et fateor quidè̃m audaciùs: sed alitèr volunt interpretes:

—ΣΚΟΤΟΝ ὀμμάσιν σοιοι ΒΑΛΩΝ.

Nec æquo *Jove* damnant critici nobilissimum *Miltoni* locum:

————— *Now went forth the Morn,*
Such as in highest Heav'n, array'd in Gold
Empyreal: from before her vanish'd Night,
SHOT THROUGH WITH ORIENT BEAMS. P. L. vi. 12.

Sed nemo superavit elegantiam *Philodemi*:

————— Φαίνε Σελήνη,
Φαίνε, δι' εὐτρεῶν ΒΑΛΛΟΜΕΝΗ θυρίδων.

Ergò omni curâ vires exercet, et inter
 Dura jacet pernox instrato saxa cubili; 230
 Frondibus hirsutis et carice pastus acutâ:
 Et tentat sese, atque irasci in cornua discit
 Arboris obnixus trunco; ventósque laceffit
 Ictibus, et sparsâ ad pugnam proludit arenâ.
 Post, ubi collectum robur, virésque receptæ, 235
 Signa movet, præcepſque oblitum fertur in hostem:
 Fluctus ut in medio cœpit cùm albescere ponto,
 Longiùs ex altóque sinum trahit: útque volutus

βαλλομεν—TE JACULANS. Undè sic videtur legendus *Euripides*:

Κυκλῶ δὲ πανσεληνῶ HKONTIZETO

Μηνῶ διχνης: Ion. 1174.

Hùc refer—FERVIDOS ICTUS—*Horatii*. Od. ii. xv. 10. et
 hinc corrige *Propertium*:

Tandèm acies geminos Nereus lunârat in arcus,
Armorum et RADIIS ICTA tremebat aqua: iv. 6. 25.

Sic *luminis* ICTU—dixit *Lucretius*: et VERBERIBUS et ICTUM
radiorum.

V. 230. Hujusce versûs constructio longè durissima est, nec
 pro more *Virgilii*. Meliùs ille, cui tanta debet noster, et quem
 jam nunc ob oculos habuit, summus *Lucretius*:

Atque intempestâ cedebant nocte paventes
Hospitibus sævis INSTRATA CUBILIA FRONDE: v. 985.

V. 237. In quodam codice legitur — *Fluctus UTI* — meritò
 probante *Pierio* — Sed in hac comparatione omnia sunt scabra
 atque inter se confusa, partim propter pravam loci distinctio-
 nem, partimque propter levissimam, quæ irrepsit, ut mihi vide-
 tur, mendam. Ad hunc modum cum bonâ lectoris veniâ sub-
 limes hosce versus vellem ordinare:

Fluctus uti, in medio cœpit cùm albescere ponto
Longiùs ex altoque sinum trahit, USQUE volutus
Ad terras immane sonat per saxa, nec ipso
Monte minor procumbit; at ima exæstuat unda
Vorticibus, nigramque altè subjeclat arenam.

Locus est uno spiritu perlegendus: — i. e. “Taurus se gerit,
 uti fluctus (cum cœpit longiùs albescere in medio ponto, et

Ad terras, immanè sonat per saxa, nec ipso
Monte minor procumbit; at ima exæstuat unda 240
Vorticibus, nigrámque altè subiectat arenam.

Omne adeò genus in terris hominúmque ferarumque,
Et genus æquoreum pecudes, pictæque volucres,
In furias ignémque ruunt: amor omnibus idem.

trahit finum ex alto) USQUE ad terras SE VOLVENS sonat im-
mane per saxa, &c." — Quæ nec coacta sunt, et admodum per-
spicua, suoque ordine sine salebris procedunt.

V. 240. Monte minor. Neque alitè *Archias* Epig. 30. in
Anth. *Brunck*; quod si paulò emendatius proferam, ignoscant
mihi viri doctissimi, qui eandem materiam tractaverunt:

Οὐκ ἐτι παφλαζοντα διαίσσων βυθὸν ἄλμης,
Δελφίς, πτοίησεις ἐινάλιων ἀγέλας·
Οὐδὲ πρὸς εὐτρητοῖο μέλῳ καλάμοιο χορεύων
Υγρὸν ἀναρρίψεις ἄλμα παρὰ σκαφίσιν.
Ἡ γὰρ, ἴσον πρηνὶ Μάλῃς ὡς ἐκυκλήθη
Κύμα, ΠΟΛΥΨΑΙΣΤΟΥΣ σ' ὥσεν ἐπὶ ψαμαθῆς.
Οὐδὲ συ γ', Ἀφρῆσα, Νηρηΐδας, ὡς πρὶν, αἰετῶν
Νωτοῖς, πορθμευσεῖς Τηθύῳ εἰς περάτα.

Malè *Brunckius* — Καὶ γὰρ ἴσον: v. enim ejusdem *Archiae* Ep. 33.

V. 243. Hunc locum gravissimo errore impegit interpretum
socordia: per *genus æquoreum* explicat poëta *pecudes*: sic *amore*
inflammantur omnia *terrestria* animalia — *homines feræque*; om-
nia *marina* — *genus æquoreum pecudes*; et omnia *aëria* — *pictæque*
volucres.

Appositè ad hunc locum *Lucretius*:

Præterea, GENUS HUMANUM, *mutæque natantes*
SQUAMMIGERUM PECUDES, et læta ARMENTA FERÆQUE,
Et variæ VOLUCRES: ii. 342.

vide etiàm ibid. 994. 1081. et i. 14. quæ et probant vocem
feras benè stare posse pro *omnibus terrestribus* animalibus. Sed
magis adhuc ad rem ipse noster *Geo.* iv. 221.

————— *Deum namque ire per omnes*
Terrasque, tractusque maris, cælumque profundum:
Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum.

refer enim *pecudes* ad *tractus maris* — *armenta, viros, et genus*
omne ferarum ad *terras*.

Tempore non alio catulorum oblita læna 245
 Sævior erravit campis: nec funera vulgo

Nec sine fructu ad partes vocabitur *Sophocles*: qui in eâdem materie versatur:

Ερως ανικατε μαχαν·
 Ερως, ὃς εν ΚΤΗΜΑΣΙ πιπτεῖς·
 Ος εν μαλακαῖς παρειαις
 Νεανιδῶ· εννυχευεις·
 Φοιτας δ' ὑπερποντιῶ, εν
 Τ' αγρανομοις αυλαις·
 Και σ' ετ' αθανατων
 Φευξιμῶ· εδεις·
 Ουθ' αμεριων επ' αν-
 -θρωπων. Ο δ' εχων, μεμνηνεν. Antig. 792.

cruciavit criticos inficetum illud ὃς εν κτημασι πιπτεῖς· infelicis-
 simè conjicit magnus *Grotius*, feliciùs *Heathius*; at neuter,
 opinor, verè, atque ut à poëtâ venit. Corrige:

ὃς εν ΚΤΗΝΕΣΙ πιπτεῖς —

quam sententiam per *strophēn* plenè exsequitur, et post eum, ut
 vidimus, *Lucretius* et *Maro*. *Sophoclem* expressit *Horatius*:

————— *Chiæ*
Pulchris excubat in genis:

qui et *Pindarum* fortassè respexit:

Ατε παρθενιοισι και παιδων επιζοι-
 -σα βλεφαροις. Nem. viii. 3.

Nota insupèr *Sophoclis* inveniutam diæresin — αμεριων επ' — pro
 ε φαμεριων.

Agmen claudat scriptorum, nostram *Virgilii* interpretationem
 confirmantium, *Plautus* Rud. iv. 3. 5.

Non vides referre me uvidum rete, sine SQUAMOSO PECU?

V. 245. læna. Quæ vel sempèr sævissima —

Και τοι τοκαδῶ· δεργμα λεαινης
 Αποταυρηται δμωσιν. Eur. Med. 187. vide etiam Hec. 1157.
 et Theoc. xxvi. 21.

quanto autèm sævior, si acrior illam, quàm catulorum, cura
 domat? — Jam verò *Callimachi* memor, aliam loci cujusdam

Tam multa informes urfi stragémque dedêre
 Per sylvas: tum sævus aper, tum pessima tigris:
 Heu! malè tum Libyæ solis erratur in agris.
 Nonne vides ut tota tremor pertentet equorum 250
 Corpora, si tantùm notas odor attulit auras!
 Ac neque eos jam fræna virûm, neque verbera sæva,
 Non scopuli, rupésque cavæ, atque objecta retardant
 Flumina, correptos undâ torquentia montes.
 Ipse ruit, dentésque Sabellicus exacuit sus, 255
 Et pede profubigit terram, fricat arbore costas

apud eum interpretationem lectori libet proponere, atque etiàm locum ipsum emendare.

Ταν δ' αὖ ὑποβλεψας ΧΑΡΟΠΩΤΕΡΟΝ ἢ κυναγον
 Ωρεσιν ἐν Τμαριοσιν ὑποβλεπεις ἀνδρα λεαινα
 Ωμοτοκῶ, τας φαντι πειλιν βλοσυρωτατον ομμα: H. Cer. 51.

λεαινα ωμοτοκῶ — *leæna* CRUDIPARA: at otiosum hoc, et sine viribus: mallet *leæna*, QUÆ NUPER PEPERIT. — i. e. *catulorum memor*. Et vox ωμῶ in se notionem *novitatis* complecti videtur; ut etiàm *Latinorum* — *crudus*: v. Il. P. 133. Theoc. xi. 21. Sic ωμογερων *Homeri*; et *cruda senectus*. *Maronis*: atque alia id genus.

V. 247. Ità longè meliùs hic locus distingueretur:

————— *nec funera vulgò*
Tum multa informes urfi stragemque dedere.
Per silvas tum sævus aper, tum pessima tigris.

Mihi videtur poëta transire à *campis*, quos frequentat *vulgus*, ad *loca silvestria*, ubi solæ feræ habitant.

Aper autèm *per silvas* ut חוּר מֵיעַר — *aper de silvâ* — Psalm lxxx. 14. σὺς ἐκ δρυμῶν — LXX. μονιον δακῶ — Call. H. Dian. 84. κατὰ μονας νεμομενον: Schol. — Hùc refer *Horatium*:

Delphinem SILVIS appingit, fluctibus APRUM.

V. 252. Ac neque eos. Meliùs, ni fallor: AT *neque eos* —

V. 255. Ipse ruit. Undè, et quò? ad *acuendos dentes* fortalsè dixeris: at hoc nive frigidius. Imò corrigo certo certius —

Ipse FURIT, dentesque Sabellicus exacuit sus.

ſc 244. In FURIAS ignemque ruunt: v. 266. FUROR equarum.

Atque

Atque hinc atque illinc, humerosque ad vulnera durat,
 Quid juvenis, magnum cui versat in ossibus ignem
 Durus amor? nempè abruptis turbata procellis
 Nocte natat cæcâ ferus freta: quem super ingens 260

V. 256. Lectio mei exemplaris est—*Et PEDIBUS SUBIGIT*:
 quam mallet, et secutus videtur *Servius*.

V. 257. "In *Romano*, in *Mediceo*, et aliquot aliis antiquis
 legere est: *humerosque*." *Pierius*. Ad quam normam ipse con-
 stitui locum.

————— *fricat arbore costas*
Atque hinc atque illinc, humerosque ad vulnera durat.

et hoc modo versus evadunt multa suaviores.

V. 260. Ordo harum dictionum, teste *Pierio*, varius admo-
 dùm in antiquis exemplaribus invenitur. Hunc potissimùm
 probō:

Cæcâ nocte natat ferus freta.

Cæterùm de *vi amoris* longè nitidissimum extat epigramma
Asclepiadis p. 215. vol. I. Anthol. clarissimi *Brunck*, quod non
 pigebit lectori sistere:

Τετῶ ην και νυξ, και το τριτον αλγῶ ερωτι,
 Οινῶ, και βορης ψυχρῶ, εγω δε μονῶ.
 Αλλ' ὁ καλῶ μοσχῶ πλεον ισχυε, και συ γαρ ἔτως
 Ηλυθες, εδε θυρην προς μιαν ἡσυχασας.
 Τη δε τοσατ' εβουσα βεβεγγμενῶ· αχρὶ τινῶ, Ζευ;
 Ζευ φιλε, σιγησον, κ' αὐτῶ εραν εμαθες.

At, mî lector, omnia hic sunt turbata et corrupta, ut nihil
 suprâ: nec miror equidem optimo editori videri quædam deesse.
 Nos suavissimum poëmation ità suo nitore restituimus:

Τετῶ ην, και νυξ, και (το τριτον αλγῶ ερωτι
 ΑΙΝΟΝ) ΑΗ βορης ψυχρῶ· εγω δε μονῶ.
 Αλλ' ὁ καλῶ Μοσχῶ πλεον ισχυε· και συ γαρ ἔτως
 Ηλυθες, εδε θυρην πρῶ μιαν ἡσυχασας.
 Τη δ' ΟΣΑΧΟΝ Σ' εβουσα ΔΕΔΕΓΜΕΝΟΣ· "Αχρὶ τινῶ, Ζευ;
 Ζευ φιλε, σιγησον· κ' αὐτῶ εραν εμαθες."

Scriptum est de quodam amatore amatorem suum expectante,
 qui veniebat per imbres, tenebras, et Boream. Et reliqua sunt
 per se satis plana: et potes interpretari vel de puero veniente,
 vel puellâ; sed hoc mallet. Et nihil refert an *Moschus* sit no-
 men proprium, an substantivum; sensum enim tum habebit,

Porta tonat cœli, et scopulis illisa reclamant
 Æquora: nec miseri possunt revocare parentes,
 Nec moritura super crudeli funere virgo.
 Quid lynces Bacchi variæ, et genus acre luporum,
 Atque canum? Quid, quæ imbelles dant prælia cervi?
 Scilicet ante omnes furor est insignis equarum: 266

translatum quidè, sed notissimum et maximè usitatum. In vocibus *θυραν* *πρὸς* *μὴν* *ἡσυχασας* — videtur tangere decantatam mulierum *περιεργίαν* de quâ *Apostolus*:

Ἀμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσι περιερχομεναι τὰς οἰκίας· ἢ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ καὶ φλυαροί, καὶ περιεργοί, λαλῆσαι τὰ μὴ δεόντα: 1 Tim. v. 13.

Equidem verò in orationem magis salebrosam nunquàm mihi contigit incidere: quocunque verteris, nihil agis, extricas nihil: vox importuna μανθάνουσι — comes atra premit sequiturque fugacem. D. Heinsius, vir acutissimus et de his literis optimè meritis, ità locum esse restituendum censuit: Ἀμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσι, περιερχομεναι τὰς οἰκίας (ἢ μόνον — περιεργοί) ΛΑΛΗΣΑΙ τὰ μὴ δεόντα. Ingeniosè quidè satis, et pro more *Apostoli*, rem administravit criticus: agnoscimus enim *Pauli* animum verè ἐνθουσιαστικόν et ἐννοιαῖς γενναίαις ἐγκυμονα, in *hyperbati*, ut par est, ebullientem. Hæreo tamèn, cum vetustæ versiones το λαλῆσαι uno ore proferant; quarum consensus vel maximi, meo iudicio, sempèr est habendus.

Cum hâc viâ res non successerit, aliâ voluit aggredi vir jure celeberrimus noster *Toupius*, qui in *emendationibus*, mirâ eruditione refertis, ad *Suidam* reponendum conjicit λαμβάνουσι· et certè hâc conjecturâ vel ipsæ *Athenæ* nihil noverunt elegantius. Nullâ tamèn de causâ, si quid denique salutis nobis restat, antiquis versionibus valedicendum iudico, quæ το μανθάνουσι constanter retinent.

Jam verò, ne nos ασυμβόλοι discedamus, et, nihil ipsi afferentes, ab aliis collata arroganter rejecisse videamur; nostram quoquè liceat conjecturam proponere, quæ fortassè non nullius punctum merebitur. Legendum igitur arbitramur ΑΡΤΙΑΝ, vel ΑΡΤΕΙΝ μανθάνουσι. Hoc habet expressè *Syrus*: *pigritiam*: et ità *Copta*: *εἰραργῶ* — *pigritiam agere*, vel *esse pigræ*; *Copta*, inquam, post *Syrum*, τὸν ἀμυμονα Πηλειωνα, (quem sempèr excipi par est) omnium interpretum fidelissimus.

Hinc porrò corrigendus est — sed me reprimo: vereor enim ne fastidium moveam, si hæc longiùs traxero; πολλὰ γὰρ μοι ἐπ' ἀγκωνῶν βέλῃ.

V. 265. Distingue:

Et

Et mentem Venus ipsa dedit, quo tempore Glauci
 Potniades malis membra absumsère quadrigæ.
 Illas ducit amor trans Gargara, transque sonantem
 Ascanium; superant montes, et flumina tranant. 270
 Continuóque avidis ubi subdita flamma medullis,
 Vere magis (quia vere calor redit ossibus) illæ
 Ore omnes versæ in Zephyrum, stant rupibus altis,
 Exceptântque leves auras: et sæpè sine ullis
 Conjugiis vento gravidæ (mirabile dictu) 275
 Saxa per, et scopulos, et depressas convalles
 Diffugiunt: non, Eure, tuos, neque solis ad ortus,
 In Boream, Caurúmque, aut unde nigerrimus Auster
 Nascitur, et pluvio contristat frigore cœlum.
 Hinc demùm Hippomanes, vero quod nomine dicunt
 Pastores, lentum distillat ab inguine virus: 284
 Hippomanes, quòd sæpe malæ legère novercæ,
 Miscuerúntque herbas, et non innoxia verba.
 Sed fugit intereà, fugit irreparabile tempus,
 Singula dùm capti circumvectamur amore. 285
 Hoc satís armentis: superat pars altera curæ,
 Lanigeros agitare greges, hirtásque capellas:
 Hic labor; hinc laudem fortes sperate coloni.

————— *quid, quæ imbelles dant prælia cervi*
Scilicèt? — Antè omnes —

“*quæ prælia scilicèt VEL imbelles cervi:*” v. nos ii. 534.

V. 267. *mentem. Furorem:* ut Hor. Od. i. xvi. 22. conjecturæ igitur, quæ in animum venerat, jam nunc poenitet; pro *Et mentem* scilicèt — *démentes:* Ut Terentius dixit: *Mitem et placidum* DABO.

V. 278. Hæc vulgò capiunt, quasi esset continuanda negatio: *NEQUE in Borean Caurúmque:* at contrarium voluit poëta. Sic *Ælianus:* Εξημερωσθαι δὲ ἵππους πολλαὶς ἵπποφοβοὶ τεκμηρίοις, καὶ κατὰ τὸν Νότον ἢ τὸν βορρᾶν φεύγειν· εἰδοτὰ ὅτι τὸν αὐτὸν Ποιητὴν εἶπεν·

Τῶν καὶ βορρῆς ηἰσασατο βοσκομένων: Il. γ. 223.

Καὶ Ἀριστοτέλης δὲ, ὡς ἐμὲ νοεῖν, λαβὼν ἐντεῦθεν, εὐθὺ τῶν προσηρημένων ἀνεμῶν φεισθησας ἀποδιδρασκεῖν εἶπτο αὐτάς.

Nec

Nec sum animi dubius, verbis ea vincere magnum
 Quàm sit, et angustis hunc addere rebus honorem. 290
 Sed me Parnassi deserta per ardua dulcis
 Raptat amor: juvat ire jugis, quàm nulla priorum
 Castaliam molli divertitur orbita clivo.

Nunc, veneranda Pales, magno nunc ore sonandum.

Incipiens, stabulis edico in mollibus herbam 295
 Carpere oves, dum mox frondosa reducitur æstas:
 Et multâ duram stipulâ filicûmque maniplis
 Sternere subter humum; glacies ne frigida lædat
 Molle pecus, scabiemque ferat, turpésque podagras.
 Post, hinc digressus, jubeo frondentia capris 300
 Arbuta sufficere, et fluvios præbere recentes;
 Et stabula à ventis hyberno opponere soli
 Ad medium conversa diem; cum frigidus olim
 Jam cadit; extremóque irrorat Aquarius anno.

Hæ quoquè non curâ nobis levior tuendæ, 305
 Nec minor usus erit; quamvis Milesia magno
 Vellera mutantur, Tyrios incocta rubores.
 Densior hinc soboles, hinc largi copia lactis,

V. 287. "Agitare; aut *curare*, aut *pascere*." Servius, et alii. Imò nec hoc nec illud. *Agitare* hic est — *rem tractare* — de illis dicere: sic *rem agitare* — dixit Cicero: v. et Lucret. i. 42. vi. 906.

V. 290. hunc honorem. QUEM verò, fodes, honorem? De nullo enim adhuc locutus est. Tu lege, nec de emendatione dubita:

*Nec sum animi dubius, VERBIS ea vincere magnum
 Quàm sit, et angustis HINC addere rebus honorem.*

hinc: — i. e. *per verba*.

V. 292. juvat ire. Locutio poëtarum maximè solennis: et hinc sanitati suæ restituo morbosum antè omnes luxatumque *Culicis Virgiliani* (si modò *Virgiliani*) locum:

*Mollia sed tenui DECURRERE carmina versu,
 Viribus apta, JUVAT: Phæbo duce ludere GAUDES
 Et tu, sancte puer! — Venerabilis, et tibi CERTA
 Gloria, perpetuum LUCET mansura per ævum: v. 34.*

Quàm

Quàm magis exhausto spumaverit ubere mulctra;
 Læta magis pressis manabunt flumina mammis. 310
 Nec minùs intereà barbas incanáque menta
 Cinyphii tondent hirci setásque comantes,
 Usum in castrorum et miseris velamina nautis.
 Pascuntur verò sylvas, et summa Lycæi,
 Horrentésque rubos, et amantes ardua dumos. 315
 Atque ipsæ memores redeunt in tecta, suósque
 Ducunt, et gravido superant vix ubere limen.
 Ergò omni studio glaciem ventósque nivales,
 Quò minùs est illis curæ mortalis egestas,
 Avertes; victúmque feres, et virgea lætus 320
 Pabula: nec totâ claudes fœnilia brumâ.

At verò, Zephyris cùm læta vocantibus æstas,

V. 312. “Tondent pastores, ut sit genitivus singularis *Cinyphii hirci*.” *Philargyrius*. Verissimè.

V. 314. pascuntur filvas: — i. e. “pascuntur *per* filvas:” et ità *Callimachus*:

————— εα προκας ηδε λαγωας
 ΟΥΡΕΑ ΒΟΣΚΕΣΘΑΙ, H. Dian. 155.

Et *Theocritus*:

Ου πασαι ΒΟΣΚΟΝΤΑΙ ιαν βοσιν, εθ' ενα ΧΩΡΟΝ: XXV. 8.

undè fortassè defendi poterit *Callimachus*, *ibid.* v. 193.

————— ο δ' εννεα μηνας εφοντα
 Παιπαλα τε κρημνους τε.

nisi quis malit — Παιπαλ' ανα, κρημνους τε: cujus non est opus, ut ipse monstrat infrà v. 234.

————— κηρας
 ΟΥΡΕΑ ΠΛΑΖΟΜΕΝΑΣ ΑΞΕΙΝΙΑ.

Hinc valedicimus somniis *Servii* et *Philargyrii*: pascuntur pro depascuntur.

V. 316. ipsæ. Spontè; vel etiàm *per se* — *solæ* — *sine duce*: undè fortassè *Theocritus* ad i. 127. citatus feliciùs corrigatur:

ΑΥΤΟΣ ΕΠ' ΑΙΟΝΟΝ. —

V. 322. Locus sanè salebrosus, nec satis pro more *Virgiliano* planus facilisque.

In

In saltus utrumque gregem atque in pascua mittes :
 Luciferi primo cum sidere, frigida rura
 Carpamus : dum manè novum, dum gramina canent,
 Et ros in tenerâ pecori gratissimus herba est. 326
 Inde, ubi quarta sitim cœli collegerit hora,
 Et cantu querulæ rumpent arbusta cicadæ ;
 Ad puteos, aut alta greges ad stagna jubeto
 Currentem ilignis potare canalibus undam ; 330

*At vero, Zephyris cum læta vocantibus æstas,
 In saltus utrumque gregem atque in pascua mittes.*

“Subaudi, *advenerit* :” *Servius*. Actum est, inquam, de accuratâ oratione, si itâ scribere concedatur. Meliùs quidè subaudi, *fuert*—verbum substantivum. At ne hoc quidè, si benè auguramur, satis commendabitur hominibus elegantioribus et iudicium habentibus. Quid si sic corrigamus ?

*At, VENIT Zephyris cum læta vocantibus æstas,
 In saltus ———*

vel potiùs, si uno spiritu perlegatur locus, atque itâ leviori correctione restituatur : et hoc quidè verius :

*At verò, Zephyris cum læta vocantibus æstas
 In saltus utrumque gregem atque in pascua MITTET,
 Luciferi primo cum sidere frigida rura
 Carpamus. ———*

Similitè locutus est *Livius* iii. 69. *Insequens* DIES *hostem in conspectum* DEDIT. Et alii.

V. 329. Error manifestissimus in hunc versum irrepsit ; dat enim præceptum in propriâ personâ *Virgilius*. Lege :

*Ad puteos aut alta greges ad stagna JUBEBO
 Currentem ilignis potare canalibus undam :*

sic suprâ 295.

Incipiens stabulis EDICO ———

et v. 300.

Post, hinc digressus, JUBEO. ———

v. *Æn.* xii. 189. *Hor. Ep.* i. xvii. 8. *Art. Poët.* 317. De emendatione non est dubitandum ; in textum verò admittere non ausim : hoc autè post me editoribus curatum vellem.

Æstibus

Æstibus at mediis umbrosam exquirere vallem;
 Sicubi magna Jovis antiquo robore quercus
 Ingentes tendat ramos, aut sicubi nigrum
 Illicibus crebris sacrâ nemus accubet umbrâ.
 Tum tenues dare rursûs aquas, et pascere rursûs 335
 Solis ad occasum; cùm frigidus aëra Vesper
 Temperat, et saltus reficit jam roscida luna,
 Litoraue halcyonem resonant et acanthida dumi.

Quid tibi pastores Libyæ, quid pascua, versu
 Prosequar; et raris habitata mapalia tectis? 340
 Sæpè diem noctemque et totum ex ordine mensẽ
 Pascitur itque pecus longa in deserta sine ullis
 Hospitiis; tantum campi jacet. Omnia secum
 Armentarius Afer agit; tectumque, laremque, [tram.
 Armâque, Amyclæumque canem, Cressâmque phare-
 Non secûs ac patriis acer Romanus in armis 346
 Injusto sub fasce viam cùm carpit, et hosti
 Ante expectatum positus stat in agmine castris.

At non, quâ Scythiæ gentes, Mæoticâque unda,
 Turbidus et torquens flaventes Ister arenas; 350
 Quaque redit medium Rhodope porrecta sub axem.
 Illic clausa tenent stabulis armenta: neque ullæ
 Aut herbæ campo apparent, aut arbore frondes;
 Sed jacet aggeribus niveis informis et alto
 Terra gelu latè, septemque assurgit in ulnas: 355
 Semper hyems, semper spirantes frigori Cauri.
 Tum sol pallentes hæud unquam discutit umbras:
 Nec cùm inVectus equis altum petit æthera; nec cùm

V. 334. Mihi benè persuasum est sensum vocis *accubet* huic
 loco minimè convenire; et legendum esse:

————— *sacrâ nemus OCCUBET umbrâ.*

fautorem emendationis habemus ipsum *Maronem*:

————— *crudelibus OCCUBAT UMBRIS: Æn. i. 551.*

V. 351. porrecta:—i. e. *se porrigen*s: *mediæ vocis* participium.
 Præ-

Præcipitem Oceani rubro lavit æquore currum.
 Concrescunt subitæ currenti in flumine crustæ; 360
 Undâque jam tergo ferratos sustinet orbes,
 Puppibus illa priùs patulis, nunc hospita plaustris:
 Æràque diffiliunt vulgò; vestésque rigescunt
 Indutæ; cæduntque securibus humida vina;
 Et totæ solidam in glaciem vertère lacunæ, 365
 Stiriâque impexis induruit horrida barbis.
 Intereà toto non seciùs aëre ningit:
 Intereunt pecudes; stant circumfusa pruinis

V. 362. *illa vice Græci articuli fungitur, propter linguæ egestatem.*

V. 363. Æraque diffiliunt vulgò. Hinc certissimà emendatione magistrum *Virgilianum* dono:

Diffiliuntque FERE FERVENTI saxa vapore: i. 492.

ferventi autèm debeo *Lucretio Benteiano* penes me.

Non autèm, quâ solet, elegantia atque proprietate constructionis noster: *vestes rigescunt, et cædunt homines.* Ità scribendo poterat evitare:

————— *vestesque rigescunt*
 INDUTIS *cæduntque securibus humida vina.*

V. 368. stant circumfusa pruinis. Nec accuratè scribitur, nec rectè legitur hic locus, si quid valet quæ est in me mediocritas iudicii. Est quidèm *Æn. ii. 63.*

Undique visendi studio Trojana Juventus
 CIRCUMFUSA ruit.

et ibid. 383. magis ad rem:

————— *densis et CIRCUMFUNDIMUR armis:*

adeò ut ineptus meritò audirem, si negaverim benè dici posse—
circumfusa pruinis. Sed surgere debet, non demitti oratio:

INTEREUNT *pecudes: stant CIRCUMFUSA PRUINIS*
Corpora magna boum.

quod quidèm *bobus* in *Angliâ*, vel etiàm *Italiâ* olim, opinor, accidit, hyeme intereà non tantoperè sævienti. Nunc autèm, antequàm progrediamur, emendandus est *iv παγοδῶν Longus Past.*

Cor-

Corpora magna boum; confertóque agmine cervi
 Torpent mole novâ, et summis vix cornibus extant.
 Hos non immissis canibus, non cassibus ullis, 371
 Puniceæve agitant pavidos formidine pennæ:

p. 86. Καὶ περιθῆς ἐφιλήσεν, ὅσον ἐν τῇ τερψῇ Λυκαίνιον: lege — καὶ ΠΕΡΙΧΥΘΕΙΣ ἐφιλήσεν.

Ad hunc verò modum mihi videtur res cum *Virgilio* concilianda

Intereunt pecudes: stant CIRCUM FUSA pruinis
Corpora magna boum.

stant circum: utpote periclitantes, ideòque in unum congregati: ità mox conferto agmine. Et *fusa pruinis*: strata, humi dejecta, vi frigoris. Enimverò clamabit aliquis: "Quidnam audio? *stant boves humi fusa*!" At, mî homo, scias velim, et à me accipias, omnia verba tam *Græca* quàm *Latina*, quæ possum corporis significant, simpliciter valere verbum substantivum τοῦ ἐσσε: quod tibi mille exemplis probare possum, atque indè multos interpretum et criticorum errores refellere, si opus esset; sed veritatem rei statim agnoscent doctiores, et nos non lentè festinamus:

Nam fugit interea, fugit irreparabile tempus
Singula dum capti circum vectamur amore.

Sin autèm interpretatio jam in medium prolata cui fortè displicebit, ille quidèm ità commodè poterit agere cum loco:

————— *stant circum TUSA pruinis*
Corpora magna boum.

ità enim ipse *Virgilius*:

Gens effræna virum Riphæo TUNDITUR Euro.

et *Shakespearus* noster, nulli veterum secundus, dixit: *The PELTING of the Storm.*

V. 371. Versus hic πολυσιγματίζει, ideòque nimis fibilat: scripsisse videtur *Virgilius*:

Hos non immissis canibus, non cassibus ULLI,
Puniceæve agitant pavidos formidine pennæ.

Ità *Ecl. v. 24.*

Non ULLI pastos illis egere diebus
Frigida, Daphni, boves ad flumina.

Sed

Sed frustra oppositum trudentes pectore montem
 Cominus obtruncant ferro, gravitèrque rudentes
 Cædunt, et magno læti clamore reportant. 375
 Ipsi in defossis specubus secura sub altâ
 Otia agunt terrâ; congestâque robora, totâsque
 Advolvère focus ulmos, ignique dedere.
 Hic noctem ludo ducunt, et pocula læti
 Fermento atque acidis imitantur vitea sorbis. 380
 Talis Hyperboreo septem subjecta trioni
 Gens effræna virûm Riphæo tunditur Euro:
 Et pecudum fulvis velantur corpora setis.
 Si tibi lanicium curæ; primùm aspera sylva,
 Lappæque tribulique absint; fuge pabula læta, 385
 Continuóque greges villis lege mollibus albos.
 Illum autèm, quamvis aries sit candidus ipse,
 Nigra subest udo tantùm cui lingua palato,
 Rejice, ne maculis infuscet vellera pullis
 Nascentùm: plenóque alium circumspice campo. 390
 Munere sic niveo lanæ, si credere dignum est,
 Pans Deus Arcadiæ captam te, Luna, fefellit;

V. 373. Multò elegantius et magis more suo dedisset noster:

Sed frustra OPPOSITO trudentes pectore montem —

i. e. “trudentes montem pectore se frustra opponente.”

V. 376. His similia habet *Longus* Past. p. 70. quæ cum duobus mendis, et iis quidèm gravissimis, laborent, libet hic apponere, emendata:

Αναγκαιας εν οικηριας επεχουσης απαντας, οι μεν αλλοι γεωργοι και νομεις
 εχαιρον, ποτων τε απηλλαγμενοι προ ολιγον, και τροφας ΕΛΘΥΙΑΣ εσθι-
 οντες, και καθευδοντες μακρον ύπνον· ωστε αυτοις τον χειμωνα δοκειν και θερμης
 και μετοπωρη και ης αυτη γλυκυτερον· Χλοη δε και Δαφνις εν μηνι γενο-
 μενοι των καταλειφθεντων τερπων —————, νυκτας τε αγρυπνης διηγον και
 λυπηρας, και την ΕΙΑΡΙΝΗΝ ωραν ανεμενον εκ θανατου παλιγγενεσιαν.

V. 379. pocula læti. Paullò suprâ — LÆTI clamore: paullò
 infrâ — pabula LÆTA: undè mallet in hoc loco:

*Hic noctem ludo ducunt, et pocula LAUTI
 Fermento atque acidis imitantur vitea sorbis.*

In

In nemora alta vocans : nec tu aspernata vocantem.
 At cui lactis amor, cytisum lotósque frequentes
 Ipse manu falsásque ferat præsepibus herbas. 395
 Hinc et amant fluvios magis, et magis ubera tendunt,
 Et salis occultum referunt in lacte saporem.

Multi jam excretos prohibent à matribus hœdos,
 Primâque ferratis præfigunt ora capistris.
 Quod surgente die mulsère horísque diurnis, 400
 Nocte premunt; quod jam tenebris et sole cadente,
 Sub lucem exportans calathis adit oppida pastor;
 Aut parco sale contingunt, hyemíque reponunt.

Nec tibi cura canum fuerit postrema; sed unâ
 Veloces Spartæ catulos, acrémq; Molossū 405
 Pasce sero pingui: nunquàm, custodibus illis,
 Nocturnum stabulis furem, incurfusque luporum,
 Aut impacatos à tergo horrebis Iberos.

Sæpè etiàm cursu timidos agitabis onagros;
 Et canibus leporem, canibus venabere damas. 410
 Sæpè volutabris pulsos sylvestribus apros
 Latratu turbabis agens; montésque per altos
 Ingentem clamore premes ad retia cervum.

Disce et odoratam stabulis accendere cedrum,
 Galbanéoque agitare graves nidore chelydros. 415
 Sæpè sub immotis præsepibus, aut mala tactu

V. 413. ingentem. Lectio esset et melior, et aptior loco:

INGENTI clamore premes ad retia cervum

latratu turbabis — ingenti clamore premes. Sic suprâ 375.

———— MAGNO læti CLAMORE reportant.

Cum CLAMORE ruit MAGNO: iv. 439.

V. 416. Non sine magnâ loci utilitate atque elegantîâ mihi
 monstratur alius ordo versuum ad hanc normam:

*Sæpè sub immotis præsepibus, aut mala tactu
 (Pestis acerba boum!) pecorique aspergere virus,
 Vipera delituit, cælumque exterrita fugit:*

H

Vipera

Vipera delituit, cœlúmque exterrita fugit;
 Aut tecto assuetus coluber succedere et umbræ,
 (Pestis acerba boum) pecoríque aspergere virus,
 Fovit humum. Cape saxa manu, cape robora, pastor;
 Tollentémque minas et sibila colla tumentem 421
 Dejice: jamque fugâ timidum caput abdidit altè;
 Cùm medií nexus, extremæque agmina caudæ
 Solvuntur, tardósque trahit sinus ultimus orbes.

Est etiàm ille malus Calabris in saltibus anguis,
 Squamea convolvens sublató pectore terga, 426
 Atque notis longam maculosus grandibus alvum:
 Qui, dum amnes ulli rumpuntur fontibus, et dum
 Vere madent udo terræ ac pluvialibus Austris,
 Stagna colit, ripísque habitans híc piscibus atram 430

*Aut tecto assuetus coluber succedere et umbræ,
 Fovit humum.*

Id quidém — *mala aspergere virus* — esset in primis elegans: sic
boni inflare: Ecl. v. 1. — Κακαὶ γινώγειν χεῖρες: Eur. Rhés. 176.
 αἰεταὶ τεμνέειν ὠλκα: Call. H. Dian. 179. — ἰσθλῶ προδανῆαι — Ap.
 Rhod. i. 106. — Utcunque autém de hoc statuet nasutus lector,
 voces — *pestis acerba boum* — intrà parenthesin poni debent.

V. 424. Solvuntur: — i. e. *solvunt se*: voce mediâ, ut Eur.
 Hec. 438. ΛΥΕΤΑΙ δὲ μὲν μέλη.

Verùm enimverò, dum in manibus est *Hecuba Euripidis*,
 paulò emendatiorem dimittamus. Modò ibi præcesserat:

Ω Φῶς· προσεῖπεν γὰρ σοὶ ὀνομ' ἐξέστ' μοι.

Quid autém, fodes, sibi vult hæc locutio — προσεῖπεν ὀνομα?
 Rescribe ocyùs:

Ω Φῶς· προσεῖπεν γὰρ σοὶ ΟΜΜ' ἐξέστ' μοι.

Solem alloqui solebant morientes: ut *Alcestis* v. 242.

Αἰε, καὶ φαῖ ημερᾶς —

sed hoc notum est. Nonnus etiàm vocat *solem* — αἰθερῶς ὀμμα:
 et *Sophocles* — ἡμερᾶς βλεφαρον: Antig. 104.

V. 429. madent udo. Quænam hæc est turpis tautologia?
 Verendum scilicèt poëtæ fuit, ne lectores ejus suspicarentur *vere*
 potissimùm udo ARIDAS futuras esse terras! Depellantur à li-
 Im-

Improbis ingluviem, ranisque loquacibus explet.
Postquam exhausta palus, terræque ardore dehiscunt,

matissimo *Virgilio* hæ ineptiæ, et in cæcutientes librarios, ut par est, redundant. Hoc profectò in codicibus suis videre poterant; si per lippitudinem licuisset:

*Qui, dum amnes ulli rumpuntur fontibus, et dum
Vere NATANT udo terræ ac pluvialibus austris.*

Lucretius vi. 265.

*Nec tanto possent hæc terras opprimere imbri,
Flumina abundare ut facerent, camposque NATARE.*

Et ipse noster:

————— omnia plenis
Rura NATANT fossis: i. 371.

et similiter *Æn.* iii. 625.

V. 430. ripisque habitans, hic. Ut, quod in animum venit, eloquar, hæc locutio mihi videtur præter solitum scabiosa, et iudicio *Virgilii* indigna. Cui inest vel mica elegantiae, non solet inter tot verba — *rumpuntur* — *madent* — *colit* — participium frigidum intrudere. Qui in scriptoribus venustissimis benè versatus est, et Musas excepit hospitio liberaliori, de his rebus poterit iudicare: cæteri frustra docentur. Mihi interim videre videor, quomodo locus corrigi debeat, et undè error primùm irrepserit. Hoc igitur modo refingendum esse verum autumo:

*Qui, dum amnes ulli rumpuntur fontibus, et dum
Vere natant udo terræ ac pluvialibus Austris,
Stagna colit, ripisque HABITAT: HINC piscibus atram
Improbis ingluviem ranisque loquacibus explet.*

Undè autèm, quis dicet, profluxisse errorem putas? A vanâ scribarum solitudine ob metrum; quæ et multis erroribus originem dedit. Pauca verò exempla rei huiusce in medium conferamus. Sic igitur lege *Platonis* benè notum Epigramma, salvis omnibus metri legibus:

Η σοβαρον γελασασα καθ' ΕΛΛΑΔΑ, ἡ ΠΙΡΙΝ εἰραυν
Εσμον ἐν προθυροῖς Λαῖς εἶχον νεων,
Τῇ Παφίῃ το κατοπτρῶν· ἐπεὶ ΤΟΙΗΝ μὲν ὁρᾶσθαι
Οὐκ ἐβελῶ· ΟΙΗΝ δ' ἦν παρῶν εἶ δυναμαί.

et rectè dedimus τοιῶν ὁρᾶσθαι—et οἶν: nolo TALEM ME VIDERE.

Exilit in siccum; et, flammantia lumina torquens,
Sævit agris, aspérque siti, atque exterritus æstu.

Recepta lectio non ferenda; hæc unicè elegans et indubitata.
Quinetiàm *πριν* pro *τον* rectè ponimus: articulum enim in hoc loco respuit linguæ *Græcæ* ratio.

Ità etiàm supplē epig. xv. ejusdem apud *Brunck*.

Τον βρομῶν Σατυρον ΜΕ τεχνησατο δαιδαλεῖν χεῖρ,
Κωφῶ — κ.τ.λ.

Hinc porrò ad sanitatem redigendum est epigramma, quod nobis exhibet *Demosthenes* in Orat. de *Coronâ*; ex quo poëmatio nemo adhuc, quod equidè novī, vel tolerabilem sensum extundere valuit:

Οἷδε, πατράς ἕνεκα σφετεράς, εἰς δῆριν εἵεντο
Ὅπλα, καὶ ἀντιπαλῶν ὕβριν ἀπεισκέδασαν.
Μαργαμένοι δ' ἈΡΕΤΗΙ, ΕΚ δειματὸς ἐκ εἰσῶσαν
Ψυχὰς — κ.τ.λ.

Et quis dubitat, quin ità legendus sit *Virgilius* *Æn.* iii. 69.

*Indè, ubi prima fides pelago, placataque venti
Dant maria, et LENE crepitans vocat Auster in altum.*

atque sic scriptum jam video *Pierium* testari in antiquis aliquot codicibus.

Corona sit his exemplis *Anuti* epig. xii. apud *Brunck*. vol. i. et si in hoc castigando manu audaciori usus videar, in animum vocet lector justissimum poëtæ dictum:

*Cuncta prius tentanda; sed IMMEDICABILE VULNUS
Ense recidendum.*

Οὐκετι δὴ πλωτήσιν ἀγαλλομένῳ πτερυγέσσιν
Αὐχέν' ἀναρρίψω βυσσὺθεν ὀρνυμένῳ.
Οὐδὲ ΠΕΡΙ ΣΚΑΡΘΜΟΙΣΙ νεὼς περικαλλεῖα χεῖλη
Ποιφυξῶ, τὰμα τερπομένῳ προτομα.
Ἀλλὰ με ΠΟΜΦΟΛΥΓΙ ποντὲς ΝΟΤΟΣ ὥς ἐπὶ χερσὸν
Κεῖμαι δ' ἈΔΡΑΝΙΑ τανδὲ παρ' ἡϊονα.

πλωτήσιν πτερυγέσσιν — reposui ex mente sagacissimi *Brunck*. In *ποιφυσσῶ* — *Suidas* habet *παρα σκαρθμοισι*, undè dedi *περι*: — i. e. *περιποιφυξῶ*: in not. v. 240. videat lector similis argumenti epigramma; cujus ἄλμα respondet hujusce *σκαρθμοισι*: et ὡς *ἐκυκλήθη κύμα*, *πομφολυγι ποντὲς*. *Πομφολυξ*, *ἐκδρασμὸς ὕδατος*: *Suid.* — *Κεῖμαι δ' ἀδρανῆ* — jaceo verò in imbecillitate — i. e. et elegantèr quidè; pro *imbellis* — *sine viribus* — *mortuus* — *jaceo*.

Ne

Ne mihi tum molles sub dio carpere somnos, 435

Neu dorso nemoris libeat jacuisse per herbas;
Cum positis novus exuviis, nitidusque juventâ
Volvitur; aut catulos tectis aut ova relinquens,
Arduus ad solem, et linguis micat ore trifulcis.

Morborum quoque te causas et signa docebo. 440

Turpis oves tentat scabies, ubi frigidus imber
Altiùs ad vivum perfedit, et horrida cano
Bruma gelu: vel cum tonsis illotus adhæsit
Sudor, et hirsuti secuerunt corpora vepres.
Dulcibus idcirco fluviis pecus omne magistri 445
Perfundunt, udisque aries in gurgite villis
Mersatur, missusque secundo defluit amni:
Aut tonsum tristi contingunt corpus amurcâ,
Et spumas miscent argenti, vivaque sulphura,
Idæasque pices, et pingues unguine ceras, 450

Scillamque helleborosque graves, nigrumque bitumen.
Non tamèn ulla magis præsens fortuna laborum est,
Quàm si quis ferro potuit rescindere summum
Ulceris os: alitur vitium, vivitque tegendo;
Dum medicas adhibere manus ad vulnera pastor 455
Abnegat, et meliora Deos sedet omina poscens.

Quin etiàm ima dolor balantum lapsus ad ossa
Cum furit, atque artus depascitur arida febris;

V. 436. Ad hunc modum, ni fallor, commodiùs distinguatur hic locus:

*Neu dorso nemoris libeat jacuisse; per herbas
Cum, positis novus exuviis nitidusque juventâ,
Volvitur——*

i. e. cum se volvit per herbas: v. Ecl. iii. 93. Geo. iv. 459.

V. 439. Vix mihi quis persuaserit *Virgilium* ità dedisse ver-
sum duobus ablativis gravatum: aut ille scripsit——

——— *linguis micat ORA trifulcis*

Aut.

——— *LINGUAS micat ore TRISULCAS.*

Profuit incensos æstus avertere, et inter
 Ima ferire pedis salientem sanguine venam: 460
 Bisaltæ quo more solent, acérque Gelonus,
 Cùm fugit in Rhodopen atque in deserta Getarum,
 Et lac concretum cum sanguine potat equino.

Quam procùl, aut molli succedere sæpius umbræ
 Videris, aut summas carpentem ignaviùs herbas, 465
 Extremámque sequi, aut medio procumbere campo
 Pascentem, et seræ solam decedere nocti;
 Continuò ferro culpam compesce, priusquàm
 Dira per incautum serpant contagia vulgus.

Non tam creber, agens hyemem, ruit æquore turbo,

V. 464. Cassa est, vel potiùs nulla, hujusce loci constructio. Relativus enim aut habet expressum pronomen, aut subauditum; at hic neque hoc neque illud verum est. *Quam videris*, &c. quid cum illâ faciendum est? *Culpam compesce*: quæ sunt prorsus incongrua. Facili quidèrem remedio opus est:

QUUM procùl aut molli —

i. e. *quotiès videris aliquam*. Nisi fortassè malis intelligere — *culpam ILLIUS quam videris*: quod satis durum, sed ferri potest.

V. 468. Quæ hic habent *Servius* et *La Cerda* mera sunt ægroti somnia. Quod hic noster exprimit per *culpam*, suprà per *vitium*; et *Græci* per βλαβὴν exprimebant.

V. 470. Infelicitèr omninò magnum numerum significare voluit *Virgilius*, si morborum, qui in pecudes incidunt, *multitudinem* æquare velit *turbinum* vel *tempestatum* in Oceano frequentia. Quivis ex imâ cathedrâ discipulorum meliorem comparisonem nobis præbere potuisset. Verùm enimverò non ita est operæ infelix noster; librariorum enim incuria locum depravavit, nullo tamèn negotio restituendum:

Non tam creber agens hyemem ruit ÆQUORA turbo,
Quàm multæ pecudum pestes.

et ordo est: *Turbo, agens hyemem* (i. e. tempestatem) *non tam creber ruit æquora*: — i. e. *non tam crebrò agit* — *non TOT FLUCTUS in æquore excitat*. Quod et planum et verum.

Hùc apprimè facit *Lucretius* vi. 726.

Cum mare permotum ventis RUIT intùs arenam.

Quàm

Quàm multæ pecudum pestes: nec singula morbi 471
 Corpora corripunt; sed tota æstiva repentè, [gentem.
 Spémque, gregémque simul, cunctamque ab origine
 Tum sciat, aërias Alpes et Norica si quis
 Castella in tumulis, et Iapidis arva Timavi, 475
 Nunc quoquè pòst tanto videat, desertaque regna
 Pastorum, et longè saltus latéque vacantes.

Hîc quondàm morbo cœli miseranda coorta est
 Tempestas, totóque autumnî incanduit æstu,
 Et genus omne neci pecudum dedit, omne ferarum;
 Corripitque lacus, infecit pabula tabo. 481
 Nec via mortis erat simplex: sed, ubi ignea venis
 Omnibus acta sitis miseros adduxerat artus,
 Rursûs abundabat fluidus liquor; omniâque in se
 Offa minutatim morbo collapsa trahebat. 485

Sæpè in honore Deûm medio stans hostia ad aram,
 Lanea dum niveâ circumdatur infula vittâ,
 Inter cunctantes cecidit moribunda ministros,
 Aut, si quam ferro mactaverat antè sacerdos,
 Indè neque impositis ardent altaria fibris, 490
 Nec responsa potest consultus reddere vates:
 Ac vix suppositi tinguntur sanguine cultri,

Et ipse noster ii. 107.

*Aut, ubi navigiis violentior incidit Eurûs,
 Nôsse QUOT Ionii veniant ad littora FLUCTUS.*

V. 475. Castella in tumulis. Hinc explicari potest — *domus ardua Daci*: Stat. Silv. i. 1. 7. de quo tam festivè disputant interpretes; et *tardum in fœdera montem*: ibid. vers. 80. sed tales auctores non digni sunt quos explices, et opera in iis evolvendis luditur: v. nos iv. 125.

V. 492. Mihi videtur legendum. AT *vix*. — Cæterùm voces hujusce loci tam exquisito sunt judicio selectæ, et per gradus tantoperè assurgunt, ut frustrâ quæres in toto *Latîo* locutionis magis curiosam felicitatem. Nec nihil sunt neque omnia, quæ dicit *Servius*: "Signatis usus est verbis, nimisque libratîs."

Summaque jejunâ sanie infuscatur arena.

Hinc lætis vituli vulgò moriuntur in herbis,
Et dulces animas plena ad præsepia reddunt. 495
Hinc canibus blandis rabies venit, et quatit ægros
Tuffis anhela sues, ac faucibus angit obesis.

Labitur, infelix studiorum atque immemor herbæ,
Victor equus, fontesque avertitur, et pede terram
Crebra ferit: demissæ aures: incertus ibidem 500

V. 495. dulces animas. Similitèr *Hesiodus* Scut. Herc. v. 428. Ed. Cant. in loco, ut mihi videtur, parùm fano, quem tamèn sic ausim corrigere:

λεων ὡς σωματι κυρσας
Ὅτε μαλ' ενδυκως ῥινον κρατεροισ ονυχεσσι
Σχισσας, ὅττι ταχιστα ΜΕΛΙΦΡΟΝΑ ΘΥΜΟΝ απηυρα·
EN MENEOS δ' αρα τεγε κελαινον πιμπλαται ητορ.

i. e. επιμπλαται μενεο. Fidem faciet *Homerus*:

Κειν γ' ηκ εθειλει οδεσσαι χολον, αλλ' ετι μαλλον
ΠΙΜΠΛΑΝΕΤΑΙ ΜΕΝΕΟΣ: Il. I. 674.

V. 497. Tuffis anhela sues. Ità *Plautus* Trin. ii. 4. 139.

Sues moriuntur anginâ acerrumè:

sed esse videtur vitiosus, et ità fortassè corrigendus:

Sues moriuntur anginâ CREBERRUME.

Hanc etiàm occasionem emendandi *Hesychii* libentèr arripio.
Βραγχος· νοσημα τι των εν τῷ ΣΤΟΜΑΤΙ γιγνομενων ΚΑΤΑ τον ΒΡΟΓΧΟΝ,
Ὡς ΑΝ ὑς μαλιςα ΔΙΑΦΘΕΙΡΕΤΑΙ. Sed hæc alii magnâ ex parte
præripuerunt. Ità *Pollux* ii. 4. p. 94. Ed. Franc. Νοσημα δε
των εντῷ τῷ ΣΤΟΜΑΤΟΣ ——— ΒΡΑΓΧΟΣ. ———

V. 498. Infelix studiorum. Similis est ad morem *Græcum*
elegantia in *Ecl.* iv. 24. quam dolet interpretes non assecutos
esse:

*Occidet et serpens, et FALLAX herba VENENI
Occidet.*

V. 499. avertitur. *Voce mediâ: fontes à se avertit.*

V. 500. incertus sudor. "Sine labore, cujus causa non ap-
paret." *Servius*. Verissimè. Hinc *Hesychius*: Ευμοχδων, των
επ' αγαθῳ ιδρωτων: atque facilem interpretationem admittit *Euri-*

Sudor,

Sudor, et ille quidem morituris frigidus: aret
 Pellis, et ad tactum tractanti dura resistit.
 Hæc ante exitium primis dant signa diebus.
 Sin in processu cœpit crudefcere morbus,

pidis locus Phæn. 1448. Ed. Barnes, de quo tantoperè in diver-
 sum abeunt viri doctissimi:

————— καπιθεῖς ὑγραν χερα —————

hæc est vera lectio; ὑγραν — *humentem sudore morituris frigido*.
 Integrum autem, lector, tibi sistam locum; et æquo, te oro
 atque etiàm obtestor, animo accipias, quæ de illo dicturus sum,
 ferasque candidum iudicium:

————— φερων δ' απο
 Φυσημ' ανεις ΔΥΣΤΑΗΤΟΝ, ΕΤΕΟΚΛΗΣ αναξ
 Ηκασε μητρ'· καπιθεῖς ὑγραν χερα,
 Φωνην μεν εκ αφηκεν, ομματων δ' απο
 Προσθεπε δακρυοις, ως σημηναι φιλα.

Locum esse pulcherrimum, et poëtâ παθητικωτατω dignissimum,
 mecum fatebere. Quid autem, sodes, sibi vult — *φυσημα δυσλη-*
τον? Ne ipse quidem *OEdipus*, opinor, nobis aperiret. Insignem
 mihi corruptionem hic deprehendisse videor. *Φυσημα ΔΥΣΦΗ-*
ΤΟΝ iudico fuisse ab auctoris manu — *spiritum difficiliter emissum*.
 At dices, quam vocem nobis propinas? Legitimam, ni fallor,
 et bonæ notæ; et cuius cognatos non paucos in optimis scrip-
 toribus reperies. Et quot sunt voces ἀπαξ λεγόμεναι in *Antho-*
logiâ præsertim, et potissimum *compositæ*; de quibus nemo fani
 iudicii litem movere possit? Vox autem *δυσφητον* — cum esset
 rarior, librariis semidoctis mutata est in *δυσφορητον*: et, hanc
 legibus metricis non admittentibus, indè se intrusit importunum
 illud *δυσλητον*. Nec à nobis non videtur stare *Scholiastes*: *Δυσλη-*
τον, δυσεκπνευστον: hæc autem glossa non convenit; nostram verò
 emendationem si substituas, optimè se habebit *Scholiastis* inter-
 pretatio.

Porro hic *sudor* ægrotantis equi, et *frigidus* est et *falsus*:
 similiter *Græci* ψυχρολογία, ψυχρομυθεγια, et alia id genus: et
Horatius — *rumor FRIGIDUS*.

V. 503. ante exitium. Cum à seqq. v. 509. manifestum
 esse videatur non semper sequi mortem; fortassè debemus le-
 gere:

Hæc antè EXITII primis dant signa diebus —

i. e. “hæc signa exitii dant antè primis diebus.”

Tum

Tum verò ardentes oculi, atque attractus ab alto 505
 Spiritus, interdùm gemitu gravis: imâque longo
 Ilia singultu tendunt: it naribus ater
 Sanguis, et obsessas fauces premit aspera lingua,
 Profuit inserto latices infundere cornu
 Lenæos; ea visa salus morientibus una: 510
 Mox erat hoc ipsum exitio; furiisque resecti
 Ardebant: ipsique suos jam morte sub ægrâ
 (Dî meliora piis, errorémque hostibus illum)
 Discissos nudis laniabant dentibus artus.

Ecce autèm duro fumans sub vomere taurus 515
 Concidit, et mixtum spumis vomit ore cruorem,
 Extrémisque ciet gemitus: it tristis arator,
 Mœrentem abjungens fraternâ morte juvencum,

V. 507. tendunt. "Pro tenduntur, aut tendunt se; aut equi tendunt." *Philargyrius*: quarum duæ priores interpretationes totâ buccæ vi exhibilandæ sunt; postrema ferri potest. Enimverò hæc constructio caret elegantia; et nemini, qui nasum habet, facilè placebit injucunda hæc transitio à numero singulari in pluralem. Nobis vix dubium est, quin idem vanus timor, ne laboraret versus, de quo nos fusiùs ad v. 430 suprâ, hùc quoque mendam derivâsset: vide enim quantus decor assurgat, si ad nostram mentem res ordinetur:

*Tum verò ardentes oculi; atque attractus ab alto
 Spiritus, interdùm gemitu gravis, imaque longo
 Ilia singultu TENDIT: —*

unusquisque verò suo iudicio utatur: nobis saltèm favet *Thucydides*: *Αυγὴ τε τοῖς πλεῖστον ἐνεπίπτε κενή, ΣΠΑΣΜΟΝ ΕΝΔΙΔΟΥΣΑ ἰσχυρόν*: ii. 49.

V. 518. Mœrentem —. Hæc me faciunt meminisse loci similis in *Troad*. *Eurip.* 662.

*Ἀπὸ πτυσ' αὐτῆς, ἥτις αἰδρεῖ τον παρῶ
 Καίνοισι λεκτροῖς ἀποβαλὼς, ἄλλον φίλει.
 Ἀλλ' ὅδε πωλῶ, ἥτις αὖ διαζυγῇ
 Τῆς συντραφείσης, ῥαδίως ἔλκει ζυγόν.*

Quid autèm magis *αὐτοῦ Χρηστων* fingi potest, quàm illud hyperbaton in secundo versu? Nec memini (confidentèr enim loqui

Atque

Atque opere in medio defixa relinquit aratra. 519
 Non umbræ altorum nemorum, non mollia possunt
 Prata movere animum; non qui per saxa volutus
 Purior electro campum petit amnis: at ima
 Solvuntur latera, atque oculos stupor urget inertes,
 Ad terramque fluit devexo pondere cervix. 524
 Quid labor, aut benefacta juvant? quid vomere terras
 Invertisse graves? Atqui non Massica Bacchi
 Munera, non illis epulæ nocuere repostæ:
 Frondibus et victu pascuntur simplicis herbæ;
 Pocula sunt fontes liquidi, atque exercita cursu
 Flumina; nec somnos abruptit cura salubres. 530

Tempore non alio dicunt regionibus illis
 Quæsitæ ad sacra boves Junonis; et uris
 Imparibus ductos alta ad donaria currus.
 Ergò ægrè rastris terram rimantur, et ipsis
 Unguibus infodiunt fruges, montesque per altos 535
 Contentâ cervice trahunt stridentia plaustra.
 Non lupo insidias explorat ovilia circum,
 Nec gregibus nocturnus obambulat; acrior illum

nollem) me audisse de *juvencis jugum* TRAHENTIBUS; nec arbitror ita rem se habere. Denique sic videtur locus restituendus sibi:

ΑΠΕΠΤΥΣ' ΑΥΤΗΝ, ἥτις, ἀνδρα τον παρ
 ΚΟΙΝΟΙΣΙ ΛΕΚΤΟΙΣ ΑΠΟΒΑΛΘ', ἄλλον φιλει.
 ΑΛΛ' ἔδὲ πωλῶ, ἥτις αὖ διαζυγῇ
 Τῆς συντραφείσης, ῥαδίως ΕΧΕΙ ζυγον.

V. 526. atqui. Hanc vocem *Ciceroni* restituamus in opere politissimo.

Verè mihi hoc videor dicturus ——— *minimam copiam poetarum egregiorum extitisse*: ATQUI in hoc ipso numero — &c. De Orat. i. 3.

V. 537. insidias explorat. Quidnam verò hoc sit — *insidias explorat* — cum de *lupo* sermo sit, juxtà cum maximè ignaris id equidè ignoro. Duæ se ostendunt, et hæ faciles, emendandi viæ: vel *INSIDIIS* explorat, vel *INSIDIANS explorat*. Utrum mavis accipe: ~~aut hoc enim~~ aut illud unicè verum.

Cura

Cura domat: timidi damæ cervique fugaces
Nunc interque canes et circum tecta vagantur. 540

Hinc fortassè operæ pretium erit *Servii* notam ad *Æn.* i. 719. corrigere. Ità lege: "INSIDAT: in sinu sedeat: legitur tamèn et INSIDEAT; — i. e. ut quidam volunt, *insidias faciat*."

V. 538. nocturnus. Non est hâc major elegantia, nec quidèm frequentior tam apud *Græcos* quàm *Latinos*; potissimùm verò apud omnium elegantiarum thesaurum *Horatium*; qui in hâc re mendâ indignè inquinatur, à me statim eluendâ:

————— *percunctor quanti olus, ac far:*
Fallacem circum VESPERTINUSQUE pererro
Sæpè forum: Sat. i. vi. 112.

Apud *Longi* Past. p. 14. hæc legimus: Δευτερας δη διαμαρτων δ Δορκων ελπιδο, και ματην τυρης αγαθης απολεσας, εγνω δια χειρων επιθεσθαι τη Χλοη μονη γενομενη. Quæ autèm est hæc *secunda spes*? de nullâ enim adhuc deciderat: tu rescribe — ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΔΕ: et constructio est: ΔΕΥΤΕΡΟΣ δε εγνω — quo nihil dici poterat venustius.

Neque à nobis debet negligi suavis poëta, si quis demùm suavis, *Theocritus*:

————— μετα Πανα το δευτερον αθλον αποιση: Id. i. 3.

periit venustas loci, nisi restituas veras lectiones:

————— μετα Πανα ΤΥ ΔΕΥΤΕΡΟΣ αθλον αποιση.

Ità Id. ii. 131.

Και μετα των Κυπριν, ΤΥ με ΔΕΥΤΕΡΑ εκ πυρσ ειλεν.

et viii. 71.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ αυ Δαφνις λιγυρως ανεβαλλετ' αιειν.

undè et iterùm corrigendus *Longus* p. 38. scribendo: αλλα μαρτυρησομεν ΔΕΥΤΕΡΟΙ μετα φιληταν.

Convitiis interim à nobis medicinam flagitat æger gravi morbo *Callimachus*. Subveniendum est.

————— εν δε πολλη
Θηκε τελεσφοριν επετησιον, η ενι πολλοι
ΥΣΤΑΤΙΟΙ πιπτεσιν επ' ισχιον, ω ανα, ταυροι: H. Ap. 77.

Ità *Virgilius* noster:

————— *excutitur, PRONUSQUE magister*
Volvitur in caput: *Æn.* i. 119.

Jam maris immensi prolem et genus omne natantum
 Litore in extremo, ceu naufraga corpora, fluctus
 Proluit; insolitæ fugiunt in flumina phocæ.
 Interit et curvis frustra defensa latebris
 Vipera, et attoniti squamis astantibus hydri. 545
 Ipsis est ær avibus non æquus; et illæ
 Præcipites altâ vitam sub nube relinquunt.

Prætereà nec jam mutari pabula refert,
 Quæsitæque nocent artes: cessêre magistri, 549
 Phillyrides Chiron, Amythaoniúsque Melampus.

Cognatus error H. Jov. v. 14. ubi lege:

————— αλλα ἐ Πειης
 ΩΓΥΓΙΟΙ καλεσσι λεχωϊον Απιδαντες.

Denique hic locus *Callimachi* viam sternit ad *Tryphiodorum*
 emendandum in initio sui poëmatis:

Εννεπε, Καλλιοπεια* και ΑΡΧΑΙΩΝ εριν ανδρων,
 ΚΕΚΡΙΜΕΝΗΝ πολεμοιο, ταχειη λυσον αιδη.

αρχαιων ανδρων: ut *Apoll. Rhod. i. 1.*

Αρχομεν* σεο, φοιβε, παλαιγενεων κλεα φωτων
 Μνησομαι.

et τῷ κεκριμενην πολεμοιο — *per bellum dijudicatam* — nihil novi elegantius et magis *Atticum* leporem sapiens.

V. 549. Quamvis nobismetipsis non id negotii imposuerimus, ut venustates divini hujusce poëmatis præcipuas lectori monstremus, atque illis illustrandis immoremur, quod quidèmm esset operis penè infiniti; non tamèn non possumus ad hunc locum summum poëtæ artificium observare. Quicquid alti fuit in sententiâ, sublimis id omne præripuerat *Lucretius*; quis enim majorem sublimitatem spirat?

*Nec requies erat ulla mali: defessa jacebant
 Corpora: mussabat tacito MEDICINA timore.*

Quid nunc faceret *Virgilius*? hos enim fines prætergredi vel summis humanæ mentis viribus nullo modo licuit. Si animum pari sublimitate carminis percellere nequiret, saltèm voluit demulcere; idque affecutus est duobus versibus, qui tantâ nituntur majestate, et modulatione tam suavi in aurem illabuntur, ut nihil suprâ:

Sævit,

Sævit, et in lucem Stygiis emissa tenebris
 Pallida Tisiphone morbos agit antè metúmque,
 Inque dies avidum surgens caput altiùs effert.
 Balatu pecorum et crebris mugitibus amnes, 555
 Arentésque sonant ripæ, collésque supini.
 Jámq̃ue catervatim dat stragem, atque aggerat ipsis
 In stabulis turpi dilapsa cadavera tabo;
 Donèc humo tegere, ac foveis abscondere discant.
 Nam neque erat coriis usus; nec viscera quisquam
 Aut undis abolere potest, aut vincere flammâ: 560
 Nec tondere quidè̃m morbo illuviéque peresa
 Vellera, nec telas possunt attingere putres.
 Verùm etiàm invisos si quis tentârat amiētus,
 Ardentes papulæ atque immundus olentia sudor

*Quæsitæque nocent artes: cessere magistri
 Philyrides Chiron, Amythaoniusque Melampus.*

————— αἰσθητὸν δ' ἐπεὶ ἦνδε βροτοῖσι.

V. 556. Nimiùm distat à verbo suo nominativus casus: et commodè fieret versuum transpositio ad hunc modum:

*Phillyrides Chiron, Amythaoniusque Melampus.
 Balatu pecorum et crebris mugitibus amnes,
 Arentesque sonant ripæ, collesque supini.
 Sævit, et in lucem Stygiis emissa tenebris
 Pallida Tisiphone morbos agit ante metumque.
 Inque dies avidum surgens caput altiùs effert.
 Jamque catervatim dat stragem —*

V. 564. Hujusce loci constructio mihi nunquàm placuit, nec legitima videtur. Quis enim unquàm audivit in toto *Latio* parem locutionem — *sudor membra sequebatur*? Vellem interpretes, si quid boni sensûs viderent sublatere, non ità obmutuissent, ut nos cogant ad conjecturas incertas recipi, ne *Virgilium* in luto hærentem deferamus. En! tibi nostram! et tutam illam quidè̃m et elegantem:

*Ardentes papulæ, atque INDUCTUS olentia sudor
 Membra sequebatur.*

i. e. *sudor inductus membra.*

Membra

Membra sequebatur: nec longo deindè moranti 565
Tempore, contactos artus facer ignis edebat

V. 566. contactos. Quidam codices habent *contractos*, quæ mihi videtur melior lectio: ità suprà v. 482.

————— *sed ubi ignea venis*
Omnibus acta sitis miseros ADDUXERAT ARTUS ———

Neque alitèr *Lucretius* vi. 1159.

————— *nervos et* MEMBRA COACTANS.

P. VIRGILII MARONIS
G E O R G I C O R U M.

L I B E R IV.

PROTENUS aërii mellis cœlestia dona
Exequar: hanc etiàm, Mæcenas, aspice partem.
Admiranda tibi levium spectacula rerum,
Magnanimósque duces, totiúsque ordine gentis
Mores, et studia, et populos, et prælia dicam. 5
In tenui labor, at tenuis non gloria; si quem
Numina læva sinunt, auditque vocatus Apollo.
Principio fedes apibus statióque petenda,

V. 1. Protenùs:—i. e. *hinc*—*deinceps*: atque ità sempèr.
Hic locum non habet *protinùs*, cui alia et longè diversa significatio: sed in his vocibus ob imperitiam scribarum perpetuò erratum est.

V. 6. Vetus exemplar meum habet—*si* QUAM: quod longè est elegantius.

V. 7. i. e. si *mala* numina non impediunt, et *bona* etiàm adjuvabunt.

—auditque. Fortè reponendum—ADERITQUE. Sic ii. 39.

Tuque ADES inceptumque unà decurre laborem.

Quinetiàm (quod suprà observatum oportuit) *Pierius* dicit quintum versum in antiquissimo quodam codice ad hunc modum legi:

Quò

Quò neque sit ventis aditus, (nam pabula venti
Ferre domum prohibent) neque oves hœdique petulci
Floribus insultent; aut errans bucula campo 11
Decutiat rorem, et surgentes atterat herbas.

Absint et picti squalentia terga lacerti
Pinguibus à stabulis, meropésque, aliæque volucres,
Et manibus Procne pectus signata cruentis. 15

Omnia nam latè vastant, ipsásque volantes
Ore ferunt dulcem nidis immitibus escam.
At liquidi fontes, et stagna virentia musco
Adsint, et tenuis fugiens per gramina rivus:
Palmáque vestibulum, aut ingens oleaster obumbret;
Ut, cùm prima novi ducent examina reges 21
Vere suo, ludétque favis emissa Juventus;
Vicina invitet decedere ripa calori,
Obviáque hospitiis teneat frondentibus arbos.

In medium, seu stabit iners, seu profluet humor,
Transversas falices et grandia conjice saxa; 26
Pontibus ut crebris possint consistere, et alas
Pandere ad æstivum solem; si fortè morantes
Sparserit, aut præceps Neptuno immerferit Eurus.
Hæc circum casæ virides, et olentia latè 30
Serpyla, et gravitèr spirantis copia thymbræ
Floreat; irriguúmque bibant violaria fontem.

Ipsa autèm, seu corticibus tibi futa cavatis,
Seu lento fuerint alvearia vimine texta,

Mores et studia, populos et prælia dicam:

et, ut mihi videtur, rectius: v. nos iii. 430.

V. 20. obumbret. Hæc lectio plurium codicum auctoritate nititur, et etiàm *Columellæ* ix. 5.

V. 22. vere suo. Hinc elegantè *Euripides* Hippol. 76.

————— ἀλλ' ἀκηρατον
Μελισσα λειμῶν' ἩΡΙΝΗ διερχεται.

quam loci correctionem *Scholiasæ* me debere fateor.

V. 30. hæc circum — i. e. *circa totum apiarium*; ut has voces videtur interpretari *Columella* ix. 5.

Angustos habeant aditus; nam frigore mella 35
 Cogit hyems, eadēque calor liquefacta remittit:
 Utraque vis apibus pariter metuenda: neque illæ
 Nequicquam in tectis certatim tenuia cerā
 Spiramenta linunt, fucōque et floribus oras
 Explent; collectumque hæc ipsa ad munera gluten
 Et visco et Phrygiæ servant pice lentius Idæ. 41
 Sæpè etiā effossis (si vera est fama) latebris
 Sub terrā fovēre larem; penitúsque repertæ
 Pumicibúsque cavis, exesæque arboris antro.
 Tu tamēn et levi rimosa cubilia limo 45
 Ungē fovens circū, et raras superinjice frondes:
 Neu propiūs tectis taxum sine; neve rubentes
 Ure foco cancos; altæ neu crede paludi;
 Aut ubi odor coeni gravis; aut ubi concava pulsu
 Saxa sonant, vocis̄que offensa resultat imago. 50

V. 41. Malam hic habemus verborum collocationem, quæ facile evitari poterat:

————— collectumque hæc ipsa ad munera gluten
 Servant, et visco et Phrygiæ pice lentius Idæ.

V. 42. Benè hæc cum præcedentibus connectuntur: hinc enim probatur, quā studiosè caveant *apes* tempestatis mutationes; et, quæ indè exoriuntur, nimia frigora et calores.

“Si credendum est, apes posse terras effodere:” *Servius*. Sed hāc interpretatione non est opus, ne quidē si legatur — *fodere*: et meliūs refertur, me iudice — *si vera est fama* — ad — *sub terrā fovēre larem*: — i. e. “si credibile est eas terræ cavernas frequentasse.”

V. 43. fovēre. Hæc omninò vera est lectio: sic iii. 420. *coluber FOVIT humum*. *Castra FOVERE*: *Æn.* ix. 57. Sic *εθελειν, εσχειν* — *Schol. Soph. Aj.* 657.

V. 44. In quibusdam MSS. legere est *alvo* pro *antro*: et hæc lectio mihi videtur præferenda: sic ii. 452.

————— nec non et apes examina condunt
 Corticibusque cavis vitiosæque ilicis ALVEO.

V. 45. Tu tamēn: — i. e. “quamvis ipsæ *per se* sint ad hoc tam diligentes prudentesque.”

Quod

Quod superest, ubi pulsam hyemem Sol aureus egit
Sub terras, cœlumque æstivâ luce reclusit;
Illæ continuò saltus sylvâsque peragrant,
Purpureósque metunt flores, et flumina libant

V. 52. Pro *reclusit* conjeceram *refulsit*; sed me conjecturæ pœnitet, quamvis eam agnoscat meum exemplar vetus.

V. 54. metunt. Quomodò dici possunt *apes* purpureos flores METERE — i. e. *succidere* — *in duo secare* — id equidè non intelligo: emendaveram igitur:

Purpureosque PETUNT flores.

sed hæreo *Theocritum* legens Id. xxvi. 3.

Χαί μιν ΑΜΕΡΞΑΜΕΝΑΙ λασιας δρυος αγρια φυλλα.

et *Apollonium Rhodium* i. 879.

Ως δ' ὅτε λαιρια καλα περιβρομεσαι μελισσαι,
Πετρης εκχυμεναι σιμβληίδος, αμφι δε λειμων.
Ερσηεις γανυται· ται δε γλυκυν αλλοτε τ' αλλον
Καρπον ΑΜΕΡΓΟΥΣΙΝ πεποτημεναι.

Mihi igitur videtur *Virgilius* uti τω metunt, ut et *Apollonius* τω αμεργουσιν — pro *decerpere* — *deterere* aliquid è floribus. Hinc lux affulget *Lucretio*, qui vicissim nostram vocis interpretationem confirmat:

Floriferis ut apes in saltibus omnia LIMANT,
Omnia nos itidè DEPASCIMUR aurea dicta.

limant vel *depascuntur*: undè frustra sunt, qui alteram lectionem *Lucretio* impingunt. His respondet — παντα περικνιξασθε. in *Zonæ* epig. 6. vol. ii. *Brunck*.

Porro mendâ laborat *Apollonii* locus, quæ sic tollenda est:

————— ται δε γλυκυν ΑΛΛΟΤ' ΕΠ' αλλον
Καρπον αμεργουσιν πεποτημεναι:

v. Il. o. 684. Od. Δ. 236.

Hinc denique corrigendum videtur epigramma *Leonidæ Tarentini* xcviij. cl. *Brunck*; è quo non unam mendam sustulimus:

Ποιμενες, οι ταυτην ορεος ραχιν οιοπολειτε·
Αιγας κεινεις ΕΜΒΟΤΕΟΝΤΕΣ οijs·
Κλειταγορη, περος γης, ολιγην χαριν αλλα προσηγη
Τινοιτε, χθονιας εινεκα φερσεφονης.

Summa leves. Hinc nescio quâ dulcedine lætæ 55
 Progeniem nidósque foveat: hinc arte recentes
 Excudunt ceras, et mella tenacia fingunt.
 Hinc ubi jam emissum caveis ad fidera cœli

Βληχθῶσιν οἷες μοι, ἐπ' ἀξέστοιο ΤΕ ποιμῆν
 Πέτρης συρίζοι πρῆα βοσκομεναις·
 Εἰαρί δὲ πρῶτῳ λειμῶνιον ΑΛΣΟΣ ΑΜΕΡΞΑΣ
 Χωρίτης σφετῶ τυμβὸν ἐμὸν σφάνῳ·
 Καὶ τίς ΕΠ' εὐαγροῖο καταχραίνοιτο γαλακτι
 Οἷ, ἀμολγαῖον μάστον ἀνασχομεν·
 Κρηπιδ' ὑγραινῶν ἐπιτυμβίον. Εἰσι θανόντων,
 Εἰσιν ἀμοιβᾶσαι καὶ φθιμένους χάριτες.

Benè videmur emendâsse — ἐμβότεοντες· βοτῆν, βοσκῆν — Hesych.

Possis etiâ eleganter legere — ἀνθ· ΑΜΗΣΑΣ: quæ lectio propriùs accedit *Virgiliano* — *metunt flores*.

Καὶ τίς ἐπικαταχραίνοιτο — *atque aliquis PRÆTER HÆC etiâ perfundat*.

Apud *Tryphiodorum* vers. 334. hæc legimus:

Ἀλλαι δὲ χυροεσσαὶ ἀμελγομεναι χάριν ὀμβρῶν
 Ὀλκῷ δάρατῳ ῥόδους σφρεσαντο ταπήτας.

Satis multa critici ad locum; sed longissimè à veritate. Ità nos restituendum esse arbitramur:

Ἀλλαι δὲ ΧΥΟΑΕΣΣΑΝ ΑΜΕΡΓΟΜΕΝΑΙ χάριν ὀμβρῶν.

Posses quidè corrigere — ἀμῆσαμενοι: ut *Callim. H. Cer. 164*.

Ἡρῆς ἐκ λειμῶν· ἀμῆσαμεναι φορεῖσιν
 Ὀκυθεὸν πρὶ πετῆλον.

sed quod dedi, unicè mihi placet. — Et quod hic — *χυοαισσαι* — de *floribus*, *Lucretius* similiter dixit:

————— *herba cubile*

Præbebat, multâ et molli LANUGINE abundans: v. 814.

et locutionem, nimis quidè affectatam, *χυσιν ὀμβρῶν*, illustrabit idem *Lucretius* i. 251. loco elegantissimo, cui multa debet noster *Virgilius*; et cuius ope sic vellem hiatum *Anacreontis* Od. xix. confarcinare:

ΤΟΥΣ ΑΙΘΕΡΟΣ ΜΕΝ ΟΜΒΡΟΥΣ
 Ἡ γῆ μελαινα πίνει.

Nare per æstatem liquidam suspexeris agmen,
 Obscurámque trahi vento mirabere nubem; 60
 Contemplator: aquas dulces et frondea semper
 Tectâ petunt: hûc tu jussos asperge sapes,
 Trita melisphylla et cerinthæ ignobile gramen:
 Tinnitúsque cie, et Matris quate cymbala circùm.
 Ipsæ confident medicatis sedibus: ipsæ 65
 Intima more suo sese in cunabula condent.

Sin autem ad pugnam exiêrint (nam sæpe duobus
 Regibus incessit magno discordia motu;
 Continuóque animos vulgi, et trepidantia bello
 Córda licet longè præsciscere: namque morantes 70
 Martius ille æris rauci canor increpat, et vox
 Auditur fractos sonitus imitata tubarum)
 Tum trepidæ inter se coëunt, pennísque coruscant,
 Spiculáque exacuunt rostris, aptántque lacertos,
 Et circa regem atque ipsa ad prætoria densæ 75
 Miscentur, magníque vocant clamoribus hostem.

Ergò, ubi ver noctæ sudum campósque patentes,
 Erumpunt portis: concurritur: æthere in alto
 Fit sonitus: magnum mixtæ glomerantur in orbem,
 Præcipitésque cadunt: non densior aëre grando, 80
 Nec de concussâ tantùm pluit ilice glandis.
 Ipsi per medias acies, insignibus alis,
 Ingentes animos angusto in pectore versant:
 Usque adeò, obnixi non cedere, dum gravis aut hos,
 Aut hos versa fugâ victor dare terga subegit. 85
 Hi motus animorum atque hæc certamina tanta
 Pulveris exigui jactu compressa quiescunt.

Verùm ubi ductores acie revocaveris ambos;

V. 66. sese condent. Exprimit per *vocem mediam* — Æn.
 ii. 401.

SCANDUNT rursùs equum, et notâ CONDUNTUR in alvo.

V. 82. ipsi. Jam diù est ex quo *regum* mentionem fecerit:
 sed *genus masculinum* ab ambiguitate defendit locum.

Deterior qui visus, eum, ne prodigus obsit,
 Dede neci: melior vacuâ sine regnet in aulâ. 90
 Alter erit maculis auro squalentibus ardens,
 (Nam duo sunt genera) hic melior, insignis et ore,
 Et rutilis clarus squamis: ille horridus alter
 Desidiâ, latâmq; trahens inglorius alvum.
 Ut binæ regum facies, ita corpora gentis: 95
 Namque aliæ turpes horrent, ceu pulvere ab alto
 Cùm venit, et terram sicco spuit ore viator
 Aridus: elucent aliæ, et fulgore coruscant,
 Ardentes auro et paribus lita corpora guttis.
 Hæc potior soboles: hinc cœli tempore certo 100
 Dulcia mella premes: nec tantum dulcia, quantum
 Et liquida, et durum Bacchi domitura saporem.

V. 87. quiescunt. Hæc est lectio, quam exhibet major pars codicum: et est alteri anteponenda.

V. 89. prodigus. Nunquàm potui concoquere hanc vocem: nusquàm usus est *Virgilius*; neque interpretatio, quam nobis dant — *mella consumens* — aut rectè per vocem expressa videtur, aut bonum sensum efficit. Quantum enim esset mel ape uno consumptum? — Cum in hoc loco de apum præliis *Virgilius* sermonem faciat, semper exoptavi quandam interpretationem, quæ huc respiceret. In hanc igitur emendationem incidi; quam, licet minimè sperem omne punctum laturam esse, non pigebit lectori coràm sistere:

*Deterior qui visus, eum, ne PROTENUS obsit,
 Dede neci.*

i. e. “ne pergat esse litigiosus, atque in futurum seditiones excitet: v. nos ad iv. 1.

Me certè suffragio suo adjuvare videtur *Columella*:

Sed nonnunquàm (dux) necandus est, cum vetus alveare numero apum destituitur, atque infrequentia ejus aliquo examine replenda est. Itaque, cùm primo vere in eo vase nata est pullities, NOVUS REX ELIDITUR, UT MULTITUDO SINE DISCORDIA cum parentibus suis conversetur: ix. 11.

V. 99. “Ordo est: Ardentes auro corpora, et paribus guttis lita.” *Philargyrius*. Imò falleris: hunc esse ordinem rectum verborum ipse judico: “Ardentes corpora, lita auro et paribus guttis.” Sic *Horatius* habet — *aurum vestibis ILLITUM: et divitiis OBLITUS.*

At

At cùm incerta volant cœlóque examina ludunt,
 Contemnuntque favos, et frigida tecta relinquunt;
 Instabiles animos ludo prohibebis inani. 105

Nec magnus prohibere labor: tu regibus alas
 Eripe: non illis quisquam cunctantibus altum
 Ire iter, aut castris audebit vellere signa.

Invitent croceis halantes floribus hortî;
 Et custos furum atque avium cum falce falignâ 110
 Hellepontiaci fervet tutela Priapi.

Ipse, thymum pinósque ferens de montibus altis,
 Tecta ferat latè circum, cui talia curæ:
 Ipse labore manum duro terat: ipse feraces
 Figat humo plantas, et amicos irriget imbres. 115

Atque equidèm, extremo ni jam sub fine laborum
 Vela traham, et terris festinem advertere proram;
 Forsitàn et pingues hortos, quæ cura colendi
 Ornaret, canerem; biferisque rosaria Pæsti:
 Quóque modo potis gauderent intyba rivis, 120
 Et virides apio ripæ, tortúsque per herbam
 Cresceret in ventrem cucumis; nec fera comantem

V. 111. Priapi. Hoc officium nonnunquàm ad *Pana* deferbatur: undè *Nicii* epigramma:

Φερσῶ ἐπὶ σμηνεσσι, Περιτράτῃ εἵνεκα, μίμνω
 Εὐθαδὲ, Μαιναλίαν κλίτυν αποπρολιπών,
 Κλωπα μελισσῶν δεδοχημένῳ· ἀλλ' ἀλῆσθε
 Χεῖρα, καὶ Αἰγίβατοῦ κρηφὸν οὐρεγμὰ ποδῶ.

Sic rectè, ut videtur, restituimus illud poëmatium sanitati.

V. 112. Quidam legunt — *thymum* *TINOSQUE*: sed non opus est; *pinus* enim in hoc loco est *planta humilis*, ut colligi potest à *Columellæ* ix. 4. et 5. et non *arbor*.

V. 121. Multo commodior decurret locus, et constructio apertior evadet, si una tantummodò mutetur littera:

Quoque modo potis gauderent intyba rivis:
 Ut virides apio ripæ.

—tortus: — i. e. se torquens: voce mediâ.

Narcissum, aut flexi tacuisssem vimen acanthi,
 Pallentésque hederas, et amantes litora myrtos
 Namque sub Oebaliæ memini me turribus altis,
 Quà niger humectat flaventia culta Galesus, 126

V. 123. flexi acanthi: ὑγρὸς ακανθός: Theoc. i. 55. et hinc rectè explices locum *Pindari*:

————— ὁ δὲ κνωσσών
 ΥΓΡΟΝ νωτον αιωρεῖ, τεαῖς
 Ριπαῖσι κατασχομένῳ. Pyth. i. 16.

lectiones hic variantur; det igitur veniam lector, si conjecturam meam proposuero, quæ et lyricum quiddam spirat, et apprimè loco convenit. Vellem equidem:

————— τεαῖς
 Ριπαῖσι ΚΑΤΑΡΔΟΜΕΝΟΣ:

et hoc cum præcedentibus — κατεχευας — et ὑγρον — amicissimè conspirat. Καταρδεῖν, ΕΥΦΡΑΙΝΕΙΝ: Hesych. neque aliter fortassè *Scholias*: cujus gemellum est illud *Maronis* mei: SOPOR IRRIGAT artus: et videat lector, cui suppetit, (mihi enim non suppetit) *Oppianum* ii. 576. quem video me olim provocasse ad hunc *Virgilii* locum.

Elegantè *Tryphiodorus*. v. 79.

Νωτα δ' ὄμβρα λαγονεσσι συνηρμοσε, καὶ ῥαχὶν ΥΓΡΗΝ.

Atque hic non intempestivè mihi exscribetur notula magni *Bentleii* è margine *Lucretii* sui ad hunc versum:

Unco sæpè labro calamos percurrit hiantes: iv. 592.

“Lego — udo — non unco: *Plato*:

ΑΥΤὸς ἐπεὶ συριγγὶ μελίσσεται εὐκελαδῶ Παν,
 ΥΓΡΟΝ ἰεὺς ζευκτῶν χεῖλ' ὑπερκαλαμῶν.”

At minùs necessariam esse viri acutissimi emendationem satis probant præcedentia: ὑγρὸς enim est *flexus* — *uncus*. Illustrabit *Theocriti* locus rectè interpunctus:

Ἐκ κηρῶ συριγγα, καλὸν περὶ χεῖλ' ἑλίκταν: i. 129.

benè circa labrum inflexam: ita scilicèt factam, ut circa labrum, fistulæ applicatum, rectè curvaretur. Vide *Lucret.* v. 1406.

V. 125. turribus: — i. e. *collibus*: v. *Hor. Od.* iii. iv. 14. *Sat.* ii. vi. 14.

Cory.

Corycium vidisse senem; cui pauca relictī
Jugera ruris erant; nec fertilis illa juvencis,

V. 126. niger: v. nos ad v. 126. quidam igitur malè volunt legere — *piger*.

V. 128. Hoc sanè mihi dolet, immò perdolet, narrationem tam venustam, tantis leporibus conspersam, tam denique omnibus numeris absolutam, tot vitiis dehonestari, atque tantā etiā spurcitie orationis contaminari. Expergiscere verò, lector, atque aures arrige, dum hoc ulcus usque ad vivum manu severiori perscrutemur.

————— cui pauca relictī
*Jugera ruris erant; nec FERTILIS illa JUVENCIS,
Nec pecori opportuna SEGES, nec commoda Baccho.*

Atque imprimis nihil refert, an intelligas per *relictī* — quod seni supererat, aliis nescio quo modo amissis; an quod jure hæreditario in manus illi devenerat. Hoc, inquam, nihil tanti est: cum enim, quā vis, interpretatione recto talo stabit locus. Quid autem monstri nobis alunt statim sequentia? Qui fit, ut humilium *Georgicorum* statim obliviscatur noster, et in grande epos lectores suos rapiat? Miraculum certè satis speciosum nobis promit — *segetem* scilicet FERTILEM JUVENCIS; ut olim *Cadmea* seges, nisi quod *Corycii* senis eo nobilior fuerit et præstantior, quò homines juvencis præstent. Hæccine et interpretes et criticos tulisse tam patienter! — Ut hoc autem planè portentosum *Virgilio* condonemus, aut potius oscitantiae librariorum, (religio enim nobis est in castigatissimi judicii poëtam tale vitium relegare): quā tandem illud ferri potest patientiā — SEGES fertilis? — *seges* pro *terrâ* in genere posita? cujus exemplum, nî fallor, totum non novit *Latium*. Scio quosdam, qui sibi videntur hoc argumentum labefecisse à i. 47.

*Illa SEGES demùm votis respondet avari
Agricolæ, bis quæ solem, bis frigora sensit —*

sed multo diversa ratio est hujusce loci: quamvis enim *seges* ipsa non duas hyemes et æstates duas viderit; *sensit* tamèn et percepit commoda tanti spatii. Et hoc satis poëtis, qui liberiore utuntur oratione, nec singulas voces ad normam rigidam volunt exigì. At iste dictionis usus loco, cum quo nunc res est, minimè convenit. Si enim *seges*, ut *ἀνίστον* *Græcorum*, laxiori locutione dici potest pro *terrâ*, undè *segetes* proveniunt; certè necesse est intelligamus agros *Corycii* senis nec *frumentis* etiā esse commodos, cum pro *horto* tantum ille uti cogeretur. Et indè videre est aliā insupèr mendā hunc locum depravari. Quid
Nec

Nec pecori opportuna seges, nec commoda Baccho.
Hic rarum tamèn in dumis olus, albáque circùm 130

enim necesse erat res ad *hortum* redire? si nec *juvencis*, nec *pecori*, nec *Baccho* rus fuerit opportunum; quidni saltèm *Cereri*? De hoc enim filet poëta.

Jamne igitur vides multis incommodis undique premi locum, ut nunc circumfertur; nec indè, salvis receptis lectionibus, extricari posse? Nobisne igitur veniam des, si emendationes proponamus, aliquantulum quidèm audaciores, sed constantes pari numero literarum et vocibus persimilibus; loco etiàm apprimè convenientes, et, quod maximum est, *Virgilio* dignas? Sed multa promissa fidem levant: ergò en! illas tibi, ambagibus ultrà missis:

————— cui pauca relictì
Jugera rurs erant; nec FORTIBUS illa juvencis,
Nec CERERI opportuna SATIS, nec commoda Baccho.

quæ sunt undequaque justa et secura. *Fortes juvenci* — ut ii. 237. iii. 50. et optimè conjunguntur *Cereri* et *Baccho*, ut solet noster:

Cuncta tibi CEREREM pubes agrestis adoret,
Cui tu lacte favos et miti dilue BACCHO: i. 343.
Densa magis CERERI, rarissima quæque LYÆO: ii. 249.

et opportuna satis; ut *Ecl. i. 47.*

————— ergò tua rura manebunt,
Et tibi MAGNA SATIS.

Finem imponat his observationibus *Leonidæ Tarentini* epigramma liv. apud *Brunck.*

Τὸτο το τῆ Κλειτῶν ἐπαυλιον, ἢ τ' ὀλιγῶλαξ
Σπειρεσθαι, λητῶ δ' ὁ σχεδὸν ἀμπελεων,
Τὸτο τε ῥωπειον ὀλιγοξύλον· ἀλλ' ἐπὶ τῆτοις
Κλειτῶν οὔδ' ὠκοντ' ἐξεπερησ' εἶτα.

quædam autèm mihi displicent. Quomodò enim, fodes, substantivus esse potest ὀλιγῶλαξ, et post illum stare σπειρεσθαι? Hæc certè ferri non possunt: lege —

ΤΑΥΤΑ ΤΑ Τῆ Κλειτῶν ΕΠΙΤΑΛΙΑ, Τῆ τ' ὀλιγῶλαξ
Σπειρεσθαι —

jam verò nihil potest elegantius legi, quàm ὀλιγῶλαξ σπειρεσθαι γν. — Et numerosius fuisset — ἐξεπερησεν; sed nihil mutamus: non enim aures omnibus contigerunt.

Lilia,

Lilia, verbenasque premens, vescumque papaver,
 Regum æquabat opes animis; serâque revertens
 Nocte domum, dapibus mensas onerabat inemptis.
 Primus vere rosam, atque autumnino carpere poma:
 Et cùm tristis hyems etiâ nunc frigore laxa 135
 Rumperet, et glacie cursus frænaret aquarum;
 Ille comam mollis jam tum tondebat acanthi,
 Æstatem increpitans seram Zephyrosque morantes.

V. 134. Vere rosam. Hinc Anac. liii. 1.

Στεφανηφορε μετ' ηρε
 Μελπομαι ροδον θερνον.

Illud θερνον corruptum esse omnes vident, et alii aliter, ut fieri solet, emendant: omnes autem, ut mihi videtur, infelicitèr: Posses legere:

ut ΜΕΛΠΟΜ' ΗΡΙΝΟΝ ΤΟ ροδον:
 Ἰδων ἐπισαμ' ευθυς: IV.

mallem tamèn ejicere infausam vocem θερνον, et ità restituere:

ΑΝΑΜΕΛΠΟΜΑΙ ΤΟ ροδον:

v. xli. 2.

V. 137. mollis acanthi: idem cum FLEXI *acanthi*: v. 123. ubi vide nos. *Mollis* — *flecti facilis*: hinc mallem ità scribere versiculum à magno *Bentleio* prolatus ad Phal. Epist. Diss. p. 192. Ed. anni 1777.

Ἐπτηξ' ἀλεκτωρ ΟΥΛΟΝ ὡς κλινας πτερον:

solutam pennam — *flagging Wing* — Cæterum, herbam *απηθον*, quam *μαλακον* vocat *Theocritus* xv. 119. *Moschus* *ελον* nominat, in loco longè pulcherrimo celeberrimoque; quem libet hic integrum apponere.

Αι, αι* ται μαλαχαι μεν επαν κατα καπον ολονται,
 Η τα χλωρα σελινα, το τ' ευθαλες ΟΥΛΟΝ απηθον,
 Υγερον αυ ζωντι, και εις ετ' αλλο φυοντι.
 Αμμες δ' οι μεγαλοι και καρτεροι η σοφοι ανδρες,
 Οπποκα πρτα θανωμες, ανακοι εν χθονι κοιλα
 Ευδομες ΑΥ μεγαλα μεκρον ατερμονα νηγετον υπνον.

sic autem levitèr corrigendus est. Cæterum nota est versio, quam dedit horum versuum *Fortinus*; elegans illa quidèm, ut par fuit, et majestatis plena; sed plus adhuc gratiæ habitura, si

Ergò

Ergò apibus fœtis idem atque examine multo
Primus abundare, et spumantia cogere pressis

140

pressior fuisset, breviorque. Jam verò, si ejusdem collegii, longo tamèn post tempore, socius apud *Elissam* suam, in eâdem materiâ velit ludere; ignoscant illi candidissimi viri manes.

*Heu! teneram prolem si bruma momorderit horti,
Si malvæ rigidis passim moriantur in agris
Frigore, deciderintque comæ languentis anethi;
In superas redeunt Zephyris redeuntibus auras.
Nos homines, clari, sapientes, magna professi,
Morte semel victi ingredimur commune sepulchrum;
Et caligantes æternâ nocte latebras.*

Porrò (ut in viam redeamus) ἔλων ταπητων — Il. II. 224. malè videtur explicare Schol. per δασίων: potius μαλακων: ut Theoc. xv. 125.

Πορφυρεοὶ τε ΤΑΠΗΤΕΣ, ἀνὼ ΜΑΛΑΚΩΤΕΡΟΙ ὑπνῶ:

ad quem locum video falli *Whartonum*. Sic χλαῖναν ἔλην — Od. T. 224. ut *D. Matthæus* xi. 8. μαλακοὺς ἱματίοις. — Οὐλῆ — χλαῖνις μαλακῇ — Hefych. Et dubitari potest de glossis, quas habet *Suidas* in ἔλον et ἔλω, quotiès in mentem venit Horat. A. P.

———— MOLLES imitabitur ære CAPILLOS.

V. 139. apibus fœtis. At falsum est apes PARERE, si ipsi *Virgilio* fides:

*Illum adeò placuisse apibus mirabere morem,
Quod NEC CONCUBITU INDULGENT, nec corpora segnes
IN VENEREM SOLVUNT, aut FOETUS NIXIBUS EDUNT:
Verùm ipsæ E FOLIIS NATOS et suavibus HERBIS
Ore LEGUNT.*

actum est igitur de fœtis, nisi vigilans sterteret *Virgilius*; quod cave dixeris. Vide etiàm — fœtis — examine multo: quid hoc est, si non est putida ταυτολογία? At veram poëtæ scripturam aut deprehendi equidèm, aut videor mihi deprehendisse:

*Ergò apibus FELIX idem, atque examine multo
Primus abundare:*

i. e. “ magno cum successu suas habebat apes, et primus omnium multo examine abundabat.” Quid planius, veriusque? Sic — FELIX nati PIETATE: *Æn.* iii. 480. FELIX PROLE virum: vi. 784. Sed propriâ luce se commendabit viris elegantioribus nostra emendatio.

Mella

Mella favis; illi tiliæ, atque uberrima pinus:
 Quotque in flore novo pomis se fertilis arbos
 Induerat, totidè autumno matura tenebat.
 Ille etiàm feras in versum distulit ulmos,
 Eduràmque pirum, et spinos jam pruna ferentes, 145
 Jamque ministrantem platanum potantibus umbras.
 Verùm hæc ipse equidè, spatiis exclusus iniquis,
 Prætereo, atque aliis post me memoranda relinquo.

Nunc age, naturas apibus, quas Jupiter ipse
 Addidit, expediam: pro quâ mercede, canoros 150
 Curetum sonitus crepitantiâque æra secutæ,
 Dictæo cœli regem pavêre sub antro.
 Solæ communes natos, consortia tecta
 Urbis habent, magnisque agitant sub legibus ævum:
 Et patriam solæ, et certos novêre penates: 155
 Venturæque hyemis memores æstate laborem

V. 142. Sempèr mihi scrupulum injecit hic locus. Quomodò enim potuit arbos se induere pomis IN flore novo, cum poma veniant *post* flores? Tentabam igitur hâc viâ:

Quotque E flore novo —

i. e. cum *florem deposuerat*, ut ordo rerum postulat. Sed statim sensi me nihil profecisse: quorsum enim *flore novo*? cùm *inveterascat*, decidatque, priusquàm deformati fructus soleant exsurgere. Denique aliam medicinam excogitavi, quæ versum sanitati suæ plenè et feliciter restituerit:

ET quot VERE novo pomis se fertilis arbos
 Induerat, totidè AUTUMNO matura tenebat.

vere novo: ut i. 43. et rectè opponuntur *vere* et *autumno*, ut paulò suprâ:

Primus VERE rosam atque AUTUMNO carpere poma.

V. 147. ipse equidem:—i. e. *ipse ego quidè*: at ità non loqui solet *Maro*: lego igitur:

Verùm hæc IPSA quidè —

i. e. "ETIAM HANC materiem, quamvis ità sit jucunda, et menti meæ grata, non mihi licet per otium tractare."

Expe-

Experiuntur, et in medium quæsitæ reponunt.

Namque aliæ victu invigilant, et fœdere pacto
Exercentur agris : pars intra septa domorum
Narcissi lacrymam, et lentum de cortice gluten, 160
Prima favis ponunt fundamina ; deindè tenaces
Suspendunt ceras : aliæ, spem gentis, adultos
Educunt fœtus ; aliæ purissima mella
Stipant, et liquido distendunt nectare cellas.

V. 159. exercentur : — i. e. *se exercent, mediâ voce* ; cuius
insigne exemplum nobis ostenditur *Æn.* vi. 545.

Discedam, explebo numerum, REDDARQUE tenebris.

V. 162. adultos educunt fœtus. Ad hunc locum se deriden-
dos propinant interpretes, quos, si velit, consulat lector ; nobis
enim quamvis sit longè omnium jucundissimum *αινειν αινητα,*
μομφαν tamèn *αλιτροις επισπειρειν* semper doluit ; atque, ut spera-
mus, dolebit semper. In nos pergat gladium stringere malign-
nitas, et scripta nostra, qualiacunque demùm sint, conviciis
dilacerare ; nostrum telum potius pereat rubigine, quàm cum
hominibus, quos plenior haustus *Pierii* fontis non emollivit,
acritèr digladietur.

Verum loci sensum, per se manifestum satis, confirmabunt
v. 21. et 194.

V. 164. Hic loci mihi temperare nequeo, quin apponam
versus quosdam elegantissimos *Platoni* ascriptos ; ob hanc causam
potissimùm, ut emendatiores legantur :

ΑΛΟΘ· δ' ὡς ἰκομεσθα βαθυσκιον, εὐρομεν ενδον
Πορφυρεοις μηλοισιν εοικοτα παιδα Κυθηρης.
Ουδ' εχεν ἰοδοκον φαρεττην, η καμπυλα τοξα·
Αλλα τα μεν δενδρεσσιν ΕΠ' ευπεταλοισι κρεμαντρο.
Αυτ· δ' εν καλυκεσσι ροδων πεπεδημεν· ὑπνω
Ευδεν μειδιων· ξηθαι δ' εφυπερθε μελισσαι
ΚΗΡΟΧΥΤΟΥΝ, ΕΡΤΟΝ Τ' ΑΠΑΛΟΙΣ επι χειλεσ' ΥΦΑΙΝΟΝ.

επι δενδρεσσιν — ut elegantèr *Duportus* :

Φορμυγγας δε μελιφθογγας χλωεροισιν ΕΠ' οζοις
Θηκαμεν αγκρεμασαντες : *Psalms* cxxxvii.

atque aliam emendationem confirmat *Antipatri* epigramma in
Pindarum :

Sunt

GEORGICA. LIB. IV. 143

Sunt quibus ad portas cecidit custodia forti : 165

Inque vicem speculantur aquas et nubila cœli;
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto
Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent :
Fervet opus, redoléntque thymo fragantia mella.

Ac veluti lentis Cyclopes fulmina massis 170

Cùm properant; alii taurinis follibus auras
Accipiunt, reddúntque; alii stridentia tingunt

Æra lacu: gemit impositis incudibus Ætna:

Illi inter sese magnâ vi brachia tollunt

In numerum versántque tenaci forcipe ferrum. 175

Non alitèr (si parva licet componere magnis)

Cecropias innatus apes amor urget habendi,

Munere quamque suo. Grandævis oppida curæ;

Οὐδὲ ματὴν ΑΠΑΛΟΙΣ ξυθῶ περι ΧΕΙΛΕΣΙΝ εἰσμῶ

Επλασε κηροδέτον, Πινδαρε, σθιο μέλι.

V. 167. accipiunt: immò lege — EXCIPIUNT: hoc enim poscit sermonis *Latini* proprietas. Neque alitèr de eâdem re *Plinius*: EXCIPIUNT eas ternæ aut quaternæ, atque exonerant: xi. 10.

V. 169. Fervet opus. Audaciores sunt *Græci* in hâc figurâ adhibendâ, ut *Bacchylides* in fragmento nono apud *Brunck*; quod eo potissimùm apponimus, quo emendatius legatur:

Εν δὲ σιδαρδέτοισι πορπαξίν αιθαν αραχναν

Ισοί ΠΛΕΚΟΝΤΑΙ, εγχεα τε λογχωτα

Ξιφεα τ' αμφακεα ευρωσ δαμναται, χαλκεων δ' εκετι

Σαλπιγγων κτυπῶ, υδὲ συλαται μελιφρων ὑπνῶ

Απο βλεφαρων, ἄμον ὃς θαλπει κεαρ.

Συμποσιων δ' ερατων βριθοντ' αγυιαι,

Παιδιοι δ' ὑμνοι ΦΛΕΓΟΝΤΑΙ.

Vide Soph. Œd. Tyr. 196.

V. 177. habendi. At quid? *mel*, fortassè dixeris, ut interpretes uno ore. Verum enimverò hic sensus loco parùm convenit, ut ostendunt seqq. in quibus multa memorantur, quæ ad mellis comparisonem non potissimùm spectant: nec interea similitudo, quæ præcessit, huic interpretationi favet. Aliam verò non admittere videtur hæc vox, quæ ideò locum non suum occupat. Ipse mallem legere:

Et

Et munire favos, et Dædala fingere tecta.

At fessæ multâ referunt se nocte minores, 180

Crura thymo plenæ: pascuntur et arbuta passim,
Et glaucas salices, casiamque crocûmque rubentem,
Et pinguem tiliam, et ferrugineos hyacinthos.

Omnibus una quies operum, labor omnibus unus.

Manè ruunt portis; nusquàm mora: rursus easdem

Vesper ubi è pastu tandem decedere campis 186

Admonuit; tum tecta petunt, tum corpora curant:

Fit sonitus, musântque oras et limina circum.

Post, ubi jam thalamis se composuère, filetur

In noctem, fessósque sopor suus occupat artus. 190

Nec verò à stabulis pluvîâ imminente recedunt

Longiùs; aut credunt cœlo, adventantibus Euris:

*Cecropias innatus apes amor urget AGENDI,
Munere quamque suo.*

i. e. agendi aliquid — quoddam munus obeundi.

De apibus dicit Plinius xi. 6. Nullus, cùm per cælum licuit,
OTIO perit dies.

V. 181 Elegante utitur comparatione ex apibus ductâ *Euripides* Herc. Fur. 487. fabulâ nulli secundâ, vel potius omnium
παθεικωτατη.

————— πώς αν, ὡς ξυθοπτερος

Μελισσα, συνεγκαιμι αν εκ παντων γους,

Εις εν δ' ενεγκας, αθροον αποδοιην δακρυ;

Sed quæ est hæc inopia verborum, ut συνεγκαιμι et ενεγκας tam
propè stent? Hoc sanè invenustum, nec à poëtæ manu venire
potuit. Quid si corrigas —

————— ὡς ξυθοπτερος

Μελισσα, ΣΥΛΛΕΞΑΙΜ' αν εκ παντων γους — ?

vel etiàm συναμερξαιμι: v. nos ad vers. 54. suprâ.

V. 190. sopor suus. Malè *Servius*: potius — somnus, qui
meritò suus est, cùm sibi suo labore acquisiverint. Non aliter
Bion. i. 72.

Κατθεο και μαλακοις ενι φαρεσιν οἱς ενιανειν,

Τοις μετα σεν ανα νυκτα τον ιερον ΥΠΙΝΟΝ ΕΜΟΧΘΕΙ.

Sed

Sed circùm tutæ sub mœnibus urbis aquantur,
 Excursûsque breves tentant: et sæpè lapillos,
 Ut cymbæ instabiles fluctu jactante faburram, 195
 Tollunt: his sese per inania nubila librant.

Illum adeò placuisse apibus mirabere morem,
 Quòd nec concubitu indulgent, nec corpora segnes
 In venerem solvunt, aut fœtus nixibus edunt.
 Verùm ipsæ è foliis natos et suavibus herbis 200
 Ore legunt; ipsæ regem parvósque Quirites
 Sufficiunt; aulásque et cerea regna refingunt.

Sæpè etiàm duris errando in cotibus alas
 Attrivère, ultròque animam sub fasce dedère:
 Tantus amor florum, et generandi gloria mellis! 205
 Ergò ipsas quamvis angusti terminus ævi

V. 196. Gravem transpositionem hic noster passus est, quam ipse olim vidi, sed jam sentio et aliis antè me suboluisse (vide *Martynum*); qui laudem omnem per me sibi soli habeant. Ad hunc autèm modum collocandi sunt versus:

————— sæpè lapillos,
 Ut cymbæ instabiles fluctu jactante faburram,
 Tollunt: his sese per inania nubila librant.
 Sæpè etiàm duris errando in cotibus alas
 Attrivere, ultròque animam sub fasce dedere:
 Tantus amor florum, et generandi gloria mellis!
 Illum adeò placuisse —

Nihil potest esse verius; et ità in textu digerendos curàssem, nisi scrupulum injicere quibusdam superstitionis nimiùm, atque indè audaciæ nomen mihi asciscere, valdè timerem.

V. 202. refingunt: quasi *de novo faciunt* — *redintegrant* — *instaurant* — *novis* scilicèt *incolis* in regna importandis.

V. 206. angusti terminus ævi excipiat. Hinc, opinor, feliciter corrigi poterit *Simmiæ* Epig. in *Sophoclem*:

Τον σε χοροῖς μελψάντα Σοφοκλέα, παῖδα Σοφίλῃ,
 Τον, τραγικῆς Μῆσος ἀστὲρα Κεκροπίου,
 Πολλὰ κίς ἐν θυμῷ καὶ ἐν σκηνῇ τεθῆλως
 Βλαίσῃ Ἀχαρνέϊτις κισσῷ ἐρεψέ κομῆν,
 Τυμῷ ἐχέει, καὶ γῆς ὀλίγον μέρῃ· ἀλλ' ὁ περισσῷ
 Αἰὼν ἀθανάτοισι ΔΕΞΕΤΑΙ ἐν σείλῃ.

Excipiat, (neque enim plùs septima ducitur æstas)
 At genus immortale manet, multosque per annos
 Stat fortuna domûs, et avi numerantur avorum.

Prætereà regem non sic Ægyptus, et ingens 210
 Lydia, nec populi Parthorum, aut Medus Hydaspes,
 Observant. Rege incolumi, mens omnibus una est;
 Amisso, rupère fidem; constructaque mella
 Diripuère ipsæ, et crates solvère favorum.

Ille operum custos; illum admirantur, et omnes 215
 Círcumstant fremitu denso, stipántque frequentes,
 Et sæpè attollunt humeris, et corpora bello
 Objectant pulchrámque petunt per vulnera mortem.

His quidam signis, atque hæc exempla secuti,
 Esse apibus partem divinæ mentis, et haustus 220
 Æthereos dixere: Deum namque ire per omnes
 Terrasque, tractusque maris, cœlumque profundum.
 Hinc pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum,
 Quemque sibi tenues nascentem arcessere vitas.
 Scilicet huc reddi deinde, ac resoluta referri 225
 Omnia: nec morti esse locum; sed viva volare
 Sideris in numerum, atque alto succedere cœlo.

Si quandò sedem angustam servatâque mella
 Thesauris relines; priùs haustu sparsus aquarum,
 Ora fove, fumosque manu prætende sequaces. 230

V. 216. stipantque frequentes: ut δορυφοροι. Habet Hesychius: Δορυφοροῦ, ὀπλοφοροῦ, ὑπασπιστης, ἡ φυλαξ τῶν τυραννῶν, καὶ προσωπον. Δορυφοροῦντες, προβαδίζοντες, ενοπλοι. Sed hic mihi videntur omnia luxata atque mendosa; neque mihi plenè satisfaciunt, quæ apud editorem doctissimum invenio: quo nondùm viso, ita emendabam, nec jam pœnitet:

Δορυφοροῦ, ὀπλοφοροῦ, ὑπασπιστης, ἡ φυλαξ.

Δορυφοροῦντες, προβαδίζοντες ενοπλοι ΚΑΤΑ προσωπον τῶν τυραννῶν.

V. 221. An non meliùs — DUXERE — opinati sunt?

V. 224. Ità distingue:

Quemque sibi tenues nascentem arcessere vitas
Scilicet: hùc reddi deinde — v. nos ii. 534.

Bis

Bis gravidos cogunt fœtus, duo tempora messis.
 Taygete simul os terris ostendit honestum
 Pleias, et Oceani spretos pede reppulit amnes :
 Aut eadem sidus fugiens ubi piscis aquosi,
 Tristior hyernas cœlo descendit in undas. 235
 Illis ira modum supra est, læsæque venenum
 Moribus inspirant, et spicula cæca relinquunt
 Affixæ venis, animasque in vulnere ponunt.
 Sin duram metues hyemem, parcésque futuro,
 Contusósque animos et res miserabere fractas ; 240
 At suffire thymo, cerásque recidere inanes
 Quis dubitet? nam sæpè favos ignotus adedit
 Stellio; et lucifugis congesta cubilia blattis :
 Immunisque sedens aliena ad pabula fucus,

V. 229. Locus longè difficillimus, et præter candidissimi scriptoris morem obscurus: quem tamèn magis magisque obscuraverunt commentis suis atque explicationibus et interpretes et critici. Omnes profectò hic cæcutiunt; et an ipse paritèr cum aliis cæcutiam, leçtoris eruditi sit iudicium. Confidentèr enim affirmare nollem me verum sensum poëtæ affecutum esse, diligentèr secutum præ me fero. Hoc igitur modo, ope conjecturæ, dudum locum restituebam; quam tamèn conjecturam nunc video in codicibus etiàm extare.

*Si quando sedem angustam, servataque mella
 Thesauris relines; prius haustu sparsus aquarum,
 Ore fove fumosque manu prætende sequaces.*

i. e. "prius TE SPARGENS (participium *vocis mediæ*, ut sæpè in præcedentibus) *aquis è fonte haustis* (quas, opinor, vestibus insperfas, utiles invenerant ad arcendas apes à corpore) *fove fumos ore* (sufflando scilicèt, ne flamma langueat) *et manu prætende, ad apes suffocandas:*" quæ et perspicua sunt et minimè coacta; nec video equidèm quomodò impugnari possint.

V. 231. Bis gravidos cogunt fœtus: — i. e. "bis colligunt magnam vim mellis."

V. 238. affixæ: *sepe affigentes: voce mediâ.*

V. 244. Virgilius certè non vult dicere *fucos* cum apibus pugnare, neque hoc alibi unquàm innuit: quid enim sine spiculis proficerent? Valeat igitur corrupta lectio, quam metus laborantis mètri intrusit; et vera restituatur:

Aut asper crabro imparibus se immiscuit armis; 245
 Aut durum tineæ genus, aut invisa Minervæ
 In foribus laxos suspendit aranea casses.
 Quò magis exhaustæ fuerint, hóc acriùs omnes
 Incumbent generis lapsi sarcire ruinas,
 Complebúntque foros, et floribus horrea texent. 250

Si verò (quoniàm casus apibus quoque nostros
 Vita tulit) tristi languebunt corpora morbo,
 (Quod jam non dubiis poteris cognoscere signis:
 Continuò est ægris alius color; horrida vultum
 Deformat macies; tum corpora luce carentùm 255
 Exportant tectis, et tristia funera ducunt:
 Aut illæ pedibus connexæ ad limina pendent,
 Aut intùs clausis cunctantur in ædibus omnes;
 Ignavæque fame, et contracto frigore pigræ. 259
 Tum sonus auditur gravior, tractimque susurrant;

Immunisque SEDET aliena ad pabula fucus.

v. nos ad iii. 430.

V. 245. se immiscuit: *mediâ voce* usus est i. 454.

V. 259. contracto frigore: quòd, opinor, membra contrahat, et inducat rugas corpori. Indè *Tibullus* i. vii. 13.

*At te, Cydne, canam, tacitis qui lenitè undis
 Cæruleus placidis per vada serpis aquis:
 Quantus et ætherio contingens vertice nubes
 FRIGIDUS intansos Taurus ARAT Cilicæ.*

Sic *Virgilius* Æn. vii. 417.

Et frontem obscænam RUGIS ARAT.

Et *Horatius* Ep. i. xviii. 105.

Quem Mandela bibit, RUGOSUS FRIGORE pagus,

vide etiàm Epod. viii. 4.

Enimverò *Tibulli* locus suprâ allatus mihi videtur gravissimè corruptus; quem sic conabar emendare: nullus enim sensus indè, ut nunc circumfertur, extundi potest:

*At te, Cydne, canam, tacitis qui lenitè undis
 CÆRULA PER PLACIDOS IN vada serpis AGROS.*

Fri-

Frigidus ut quondam sylvis immurmurat Auster;
 Ut mare sollicitum stridet refluxibus undis;
 Æstuat ut clausis rapidus fornacibus ignis)
 Hic jam galbaneos suadebo incendere odores,
 Mellaque arundineis inferre canalibus, ultrò 265
 Hortantem et tessas ad pabula nota vocantem.
 Proderit et tunsum gallæ admiscere saporem,
 Arentesque rosas, aut igni pingua multo
 Defruta, vel psythiâ passos de vite racemos, 269
 Cecropiumque thymum, et graveolentia centaurea.
 Est etiam flos in pratis, cui nomen amello
 Fecere agricolæ, facilis quærentibus herba:
 Namque uno ingentem tollit de cespite sylvam,
 Aureus ipse; sed in foliis, quæ plurima circum
 Funduntur, violæ subluet purpura nigræ: 275
 Sæpè Deum nexis ornata torquibus aræ:

placidos agros verò sunt, qui facilem cultum admittunt, et minore negotio pacantur:—i. e. cultos agros: v. Script. de re rustica p. 866. Ed. Lips. Ann. 1735. Et *vada* in hoc sensu videas apud Hor. Od. i. iii. 24. Virg. Æn. vii. 198.

Porro ita commodius poteris distinguere hunc *Maronis* locum:

*Aut intus clausis cunctantur in ædibus, omnes
 Ignavæque fame, et contracto frigore pigræ.*

V. 260. tractimque susurrant:—i. e. “sensim magis magisque susurros trahere:” et similem sensum in voce *יִשְׁשַׁבֵּן* Josh. vi. 5. statim agnoscet *Hebræarum* literarum sciens.

V. 275. funduntur: *se fundunt*; elegantissimè. Hinc se corrigendum nobis dat Epig. *Myrus Byz.* p. 202. vol. i. *Brunck.*

*Κησαι δὲ χρυσεῖαν ὑπο πασάδα τὰν Ἀφροδίτας,
 Βοτρυ, Διώνυσον πλεθόμενον· γαγόνι·
 Οὐδ' ἐτι τοι μάτηρ, ἐρατὸν περὶ κλημα βαλῆσα,
 ΧΕΥΣΕΙ ὑπὲρ κρατὸς νεκταρεὸν πέταλον.*

et reponendum esse insuper, opinor, ΧΡΥΣΕΑΣ et ΝΕΚΤΑΡΕΟΥ· Sic in epig. benè noto in *Sophoclem*—*ἐκπροχέων πλοκαμῆς*—et *κλημασὰ χευαμένη.*

V. 276. Hæc certè nimis hiant, nec satis perspicua est constructio. Se rectè haberet locus, si ita refingeretur:

K 3

Asper

Aut asper crabro imparibus se immiscuit armis; 245
 Aut durum tineæ genus, aut invisa Minervæ
 In foribus laxos suspendit aranea casses.

Quò magis exhaustæ fuerint, hōc acrius omnes
 Incumbent generis lapsi sarcire ruinas,
 Complebuntque foros, et floribus horrea texent. 250

Si verò (quoniàm casus apibus quoque nostros
 Vita tulit) tristi languebunt corpora morbo,
 (Quod jam non dubiis poteris cognoscere signis:
 Continuò est ægris alius color; horrida vultum
 Deformat macies; tum corpora luce carentum 255
 Exportant tectis, et tristia funera ducunt:

Aut illæ pedibus connexæ ad limina pendent,
 Aut intus clausis cunctantur in ædibus omnes;
 Ignavæque fame, et contracto frigore pigræ. 259
 Tum sonus auditur gravior, tractimque susurrant;

Immunisque SEDET aliena ad pabula fucus.

v. nos ad iii. 430.

V. 245. se immiscuit: *mediâ voce* usus est i. 454.

V. 259. contracto frigore: quòd, opinor, membra contrahat, et inducat rugas corpori. Indè *Tibullus* i. vii. 13.

*At te, Cydne, canam, tacitis qui lenitèr undis
 Cæruleus placidis per vada serpis aquis:
 Quantus et ætherio contingens vertice nubes
 FRIGIDUS intansos Taurus ARAT Cilicæ.*

Sic *Virgilius* *Æn.* vii. 417.

Et frontem obscænam RUGIS ARAT.

Et *Horatius* *Ep.* i. xviii. 105.

Quem Mandela bibit, RUGOSUS FRIGORE pagus,

vide etiàm *Epod.* viii. 4.

Enimverò *Tibulli* locus suprâ allatus mihi videtur gravissimè corruptus; quem sic conabar emendare: nullus enim sensus indè, ut nunc circumfertur, extundi potest:

*At te, Cydne, canam, tacitis qui lenitèr undis
 CÆRULA PER PLACIDOS IN vada serpis AGROS.*

Fri-

Frigidus ut quondàm sylvis immurmurat Auster;
 Ut mare sollicitum stridet refluentibus undis;
 Æstuat ut clausis rapidus fornacibus ignis)
 Hîc jam galbaneos suadebo incendere odores,
 Mellâque arundineis inferre canalibus, ultrò 265
 Hortantem et tessas ad pabula nota vocantem.
 Proderit et tunsum gallæ admiscere saporem,
 Arentésque rosas, aut igni pingua multo
 Defruta, vel psythiâ passos de vite racemos, 269
 Cecropiûmque thymum, et graveolentia centaurea.
 Est etiàm flos in pratis, cui nomen amello
 Fecêre agricolæ, facilis quærentibus herba:
 Namque uno ingentem tollit de cespite sylvam,
 Aureus ipse; sed in foliis, quæ plurima circum
 Funduntur, violæ sublucet purpura nigræ: 275
 Sæpè Deûm nexis ornataë torquibus aræ:

placidos agros verò sunt, qui facilem cultum admittunt, et minore negotio pacantur:—i. e. cultos agros: v. Script. de re rusticâ p. 866. Ed. Lips. Ann. 1735. Et *vada* in hoc sensu videas apud Hor. Od. i. iii. 24. Virg. Æn. vii. 198.

Porro ità commodiùs poteris distinguere hunc *Maronis* locum:

*Aut intùs clausis cunctantur in ædibus, omnes
 Ignavæque fame, et contracto frigore pigræ.*

V. 260. tractimque susurrant:—i. e. “sensim magis magisque susurros trahere:” et similem sensum in voce *שׁוּשׁוּ* Josh. vi. 5. statim agnoscet *Hebræarum* literarum sciens.

V. 275. fundantur: *se fundunt*; elegantissimè. Hinc se corrigendum nobis dat Epig. *Myrûs Byz.* p. 202. vol. i. *Brunck.*

*Κεῖσαι δὲ χεῦσαι ὑπο πασάδα τὰν Ἀφροδίτας,
 Βοτρυ, Διωνυσσῶν πλεθόμενῳ γαγόνι.
 Οὐδ' ἐτι τοι μάτηρ, ἐρατὸν περὶ κλημα βαλῆσα,
 ΧΕΥΣΕΙ ὑπερ κρατὶ νεκταρεὸν πετάλον.*

et reponendum esse insuper, opinor, ΧΡΥΣΕΑΣ et ΝΕΚΤΑΡΕΟΥ. Sic in epig. benè noto in *Sophoclem*—ἐκπροχέων πλοκαμῆς—et κλημασα χευαμένη.

V. 276. Hæc certè nimis hiant, nec satis perspicua est constructio. Se rectè haberet locus, si ità refingeretur:

Asper in ore sapor: tonsis in vallibus illum
 Pastores, et curva legunt prope flumina Mellæ.
 Hujus odorato radices incoque Baccho,
 Pabulaque in foribus plenis appone canistris. 280

Sed si quem proles subito defecerit omnis,
 Nec genus undè novæ stirpis revocetur, habebit;
 Tempus et Arcadii memoranda inventa magistri
 Pandere, quóque modo cæsis jam sæpè juvencis
 Insincerus apes tulerit cruor. Altiùs omnem 285
 Expediam, primâ repetens ab origine, famam.
 Nam quâ Pellæi gens fortunata Canopi
 Accolit effuso stagnantem flumine Nilum,
 Et circum pictis vehitur sua rura phaselis;
 Quâque pharetrataë vicinia Persidis urget, 290

INDE Deûm nexis ornataë torquibus aræ.

V. 285. altiùs. Ità D. Lucas i. 3. παρεκλογηκοτι ΑΝΩΘΕΝ πασιν ακριβως: quem egregiè illustrat Schol. in Thuc. v. 26. — Δια το μη παρεληκεναι την ηλικιαν, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΩΝ ΠΑΣΙΝ. in quo loco *Thucydidis* pro αισθανομεν τε τη ηλικια — legerem ΑΚΜΑΖΟΜΕΝΟΣ; nisi quòd nihil sit adeò salebrofi atque obscuri in oratione, quod *Thucydidi* non conveniat, et satis sit pro suo more. In tali scriptore emendare aliquid ex conjecturâ, opus est periculosissimum.

Neque aliter Jamb. Vit. Pyth. i. 1. Μικρον γα ΑΝΩΘΕΝ προλαβοντες περι τη γενεας αυτη. Et Demost. de Cor. Sect. 53. ΠΑΡΗΚΟΛΟΥΘΗΚΟΤΑ τοις πραγμασιν εξαρχης.

V. 289. Jamdudùm videram ordinem hujuscè loci turbatum esse, et versus ad hunc modum digesseram; postea verò certior factus sum et codicem *Romanum* eundem, in quem incidi, ordinem exhibere: qui et magnas lites solvit.

*Et circum pictis vehitur sua rura phaselis;
 Quâque pharetrataë vicinia Persidis urget;
 Et diversa ruens septem discurrit in ora
 Usque coloratis amnis devexus ab Indis,
 Et viridem Ægyptum nigrâ fœcundat arenâ;*

et fortassè non sine multâ loci utilitate vers. 290. *Quâque pharetrataë* — postremus omnium veniret.

Et

Et viridem Ægyptum nigrâ fœcundat arenâ,
 Et diversa ruens septem discurrit in ora
 Usque coloratis amnis devexus ab Indis;
 Omnis in hâc certam regio jacet arte salutem. 294

Exiguus primùm atque ipsos contractus ad usus,
 Eligitur locus: hunc angustique imbrice tecti
 Parietibûsque premunt arctis; et quatuor addunt
 Quatuor à ventis obliquâ luce fenestras.
 Tum vitulus, bimâ curvans jam cornua fronte,
 Quæritur: huic geminæ nares, et spiritus oris 300

V. 291. nigrâ: — i. e. *fertili*: undè et ipsa Ægyptus vocabatur μελαμβωλῶ. Tale solum grandiori voce, ut solet, vocat Pindarus — κελαινεφεα πεδία — Pyth. iv. 93. de quâ voce strenuè nugatur Scholiastes; et μελαινας αρερας — Nem. xi. 50. undè Hesych. in Μελαιναν, βαθειαν — et similibus, fortassè respicit γην: idem enim est βαθυγεία αρερα, et μελαινα αρερα. Βαθυχθον' αϊαν — habet Æschylus Sept. Theb. p. 77. Ed. Canteri. Hinc D. Matthæus: Ευθως εξανετειλε, δια το μη εχειν ΒΑΘΟΣ ΓΗΣ: xiii. 5. quam terram vocat λεπτογενων — Thuc. i. 2. undè mihi videntur Schol. et Suidas malè intelligere χθονῶ, γεγενεχθ — Soph. Œd. Col. 722. per quas voces poëta vult, opinor, *terram aptum pectus habentem*: — i. e. *profundum et pingue solum*. Vide Eur. Phæn. 651. Androm. 637. et ad utrumque locum Scholia. Hinc denique rectè intelligit Tzetzes locum Lycophronis v. 119.

ΕΙΣ ΕΠΑΧΤΙΑΝ

Τριτωνῶ εκβολαῖσιν ηλοκισμενην:

profundos sulcos habentem: cujus notam consulat lector.

V. 299. Hic in mentem veniunt quidam Meleagri versus Anthol. Brunck cx:

Εργα δε τεχνηντα ΒΟΗΓΕΝΕΕΣΣΙ μελισσαις
 Καλα μελει' και σιμβλω εφημεναι εργαζονται
 Λευκα πολυτρητοιο νεορρυτα καλλεα κηρη:

quorum postremus nemini, opinor, qui in his rebus iudicium habet, potest placere. Nostras conjecturas interea, dum quidam peritior felicius ingenium exercuerit, quid vetat et nosmet proponere?

Λευκα πολυτρητοιο ΜΕΛΙΡΡΥΤΟΥ ΑΓΓΕΑ κηρη:

incredibile enim est illum mellis non fecisse mentionem. Σιμβλω

Multa reluctanti obsuitur; plagisque perempto
 Tunsa per integram solvuntur viscera pellem.
 Sic positum in clauso linquunt; et ramea costis
 Subjiciunt fragmenta, thymum, cassiasque recentes.
 Hoc geritur, Zephyris primùm impellentibus undas,
 Antè nobis rubeant quàm prata coloribus, antè 306
 Garrula quàm tignis nidum suspendat hirundo.
 Intereà teneris tepefactus in ossibus humor
 Æstuat; et visenda modis animalia miris,
 Trunca pedum primò, mox et stridentia pennis 310
 Miscentur, tenuémque magis magis aëra carpunt:
 Donèc, ut æstivis effusus nubibus imber,
 Erupère; aut ut nervo pulsante sagittæ,
 Prima leves ineunt si quandò prælia Parthi. 314
 Quis Deus hanc, Musæ, quis nobis extudit artem?
 Undè nova ingressus hominum experientia cepit?
 Pastor Aristæus, fugiens Peneïa Tempe
 Amissis, ut fama, apibus morbóque faméque,
 Tristis ad extremi sacrum caput astitit amnis, 319
 Multa querens; atque hâc affatus voce parentem:
 ‘Mater Cyrene! mater! quæ gurgitis hujus
 ‘Ima tenes; quid me præclarâ stirpe Deorum

autèm ἐφημεναι — *alveari assidentes* — est *alveari diligentèr operam dantes*.

V. 301. obsuitur: vide *Heinsium* ad *Ov. Fast.* ii. 578.

V. 321. Pulchrior fortassè foret distinctio:

Mater! Cyrene mater!

ut solet fieri ad *Æn.* viii. 71.

Nymphæ! Laurentes nymphæ!

V. 322. Speciosissima hæc *Aristæi* conquestio quædam videtur *Callimacho* debere:

Ψευδοπατωρ, ἰδε τοῦδε τῆς τρίτου· ὅτι περ ἐγὼ μὲν
 Σεῦ τε καὶ Αἰολίδῃ Κανακῆς γενῶ, αὐτὰρ ἐμοῖο
 Τὴν το δαίμονα γέρετο βρεφῶ: *Hym. Cer.* 99.

- (Si modò, quem perhibes, pater est Thymbræus Apollo)
- Invisum fatis genuisti? aut quò tibi nostri
- Pulsus amor? quid me cœlum sperare jubebas? 325
- En etiàm hunc ipsum vitæ mortalis honorem,
- Quem mihi vix frugum et pecudum custodia solers
- Omnia tentanti extuderat, te matre, relinquo.
- Quin age, et ipsa manu felices erue sylvas; 329
- Fer stabulis inimicum ignem, atque interfice messes:
- Ure sata, et validam in vites molire bipennem:
- Tanta meæ si te ceperunt tædia laudis.'

At mater sonitum thalamo sub fluminis alti
 Sensit: eam circum Milesia vellera Nymphæ
 Carpebant, hyali saturo fucata colore; 335
 Drymóque, Xanthóque, Ligeáque, Phyllodocéque,
 Cæsariem effusæ nitidam per candida colla:
 Nesæe, Spióque, Thaliáque, Cymodocéque,
 Cydippéque, et flava Lycorias; altera virgo,
 Altera tum primos Lucinæ experta labores: 340
 Clióque, et Beroë soror; Oceanitides ambæ,
 Ambæ auro, pictis incinctæ pellibus ambæ;
 Atque Ephyre, atque Opis, et Asia Deïopeia:
 Et tandèm positis velox Arethusa sagittis.
 Inter quas curam Clymene narrabat inanem 345
 Vulcani, Martisque dolos, et dulcia furta;

ubi malè omnes quos vidi interpretes: Siquidem ego *tuus filius*
 — *sed enim meus*: repeti se postulat *επιτε* ad utrumque mem-
 brum sententiæ: *Si modò sim ego tuus filius* — et *si ille vicissim*
sit meus. Similitèr Ap. Rhod. ii. 236.

V. 324. Multo meliùs exularet *το aut*: concitatis enim *Αρισ-
 ται* affectibus copulæ non conveniunt; et frangunt impediunt-
 que orationem.

*Το παθὲν ὑπο τῶν συνδέσμων καὶ τῶν ἀλλῶν προσθηκῶν ἐμποδιζόμενον
 ἀγανακτεῖ· τὴν γὰρ ἐλευθερίαν ΑΠΟΛΛΑΥΕΙ τὴ δρόμῳ, καὶ τὸ ὡς ἀπ' ὀργάνῳ
 τινὸς ἀφιεσθαι*: Longin. de Subl. xxi.

Sic enim levissimâ mutatione locum lego, ut longè durissima
 atque maximè invenusta constructio evitetur. Sic dixit *D.*
Matthæus: Οὐ μὴ ΑΠΟΛΕΣΗ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ: x. 42. et alii passim.
 Aque

Aque Chao densos Divûm numerabat amores.
 Carmine quo captæ, dum fufis mollia penfa
 Devolvunt, iterûm maternas impulit aures
 Luctus Aristæi, vitreisque fedilibus omnes 350
 Obstupuere: sed ante alias Arethusa sorores
 Prospiciens, summâ flavum caput extulit undâ.
 Et procûl: 'O gemitu non frustra exterrita tanto,
 'Cyrenê soror; ipse tibi, tua maxima cura,
 'Tristis Aristæus, Penei genitoris ad undam 355
 'Stat lacrymans, et te crudelem nomine dicit.'
 Huic perculsa novâ mentem formidine mater;
 'Duc age, duc ad nos: fas illi limina Divûm
 'Tangere,' ait: simûl alta jubet discedere latè
 Flumina, quâ juvenis gressus inferret: at illum 360
 Curvata in montis faciem circumstetit unda
 Accepitque sinu vasto, misitque sub amnem.
 Jâmque domum mirans genitricis et humida regna,
 Speluncisque lacus clausos, lucosque sonantes,
 Ibat; et ingenti motu stupefactus aquarum 365
 Omnia sub magnâ labentia flumina terrâ

V. 352. Prospiciens. Nihil facit hæc vox ad loci scopum,
 cum et *aliæ* nymphæ non minûs *prospicere* potuissent; nec ocu-
 los, quod sciam, præ sororibus acutiores habuerit *Arethusa*.
 Statim vidi à *Virgilii* manu aliter venisse:

————— *sed antè alias Arethusa sorores*
 PROSILIENS, *summâ flavum caput extulit undâ*.

hoc et justum est et personæ convenit VELOCIS *Arethusæ*.

V. 352. flavum. Ità rectè plerique codices.

————— ΦΩΝΙΣΣΟΜΕΝΑΝ
 Αἵματι παρθενον, ἐκ χρυσοφορεῖ
 Δειρης νασμῶ μελαναυγῆι: Eur. Hec. 152.

ubi vide an non reponendum sit ΧΡΥΣΟΚΟΜΟΥ δειρης.

V. 361. curvata: — i. e. *sepe curvans*.

V. 366. Sempër equidèm hortator fui, ut *a* longum in casu
ablativo primæ declinationis latiore sono ederetur; ut nos *Angli*

Specta-

Spectabat diversa locis; Phasímque, Lycúmque,
 Et caput, undè altus primùm se erumpit Enipeus,
 Undè pater Tiberinus, et unde Aniena fluenta,
 Saxosúmque sonans Hypanis, Mysúsque Caïcus, 370
 Et gemina auratus taurino cornua vultu
 Eridanus; quo non alius per pingua culta
 In mare purpureum violentior influit amnis.

Postquàm est in thalami pendentia pumice tecta
 Perventum; et nati fletus cognovit inanes 375
 Cyrene; manibus liquidos dant ordine fontes
 Germanæ, tonsísque ferunt mantilia villis:
 Pars epulis onerant mensas, et plena reponunt
 Pocula; Panchæis adolefcunt ignibus aræ.
 Et mater: 'Cape Mæonii carchesia Bacchi: 380
 'Oceano libemus,' ait. Simul ipsa precatur
 Oceanúmque patrem rerum, Nymphásque sorores,

in vocibus — *Barn* — *Star*, &c. quod nî hic fiat, versus cor-
 rumpetur pessimâ μονοτονίᾳ.

V. 370. Saxosumque sonans Hypanis. Sic vocavit fluvium
Callimachus πολυσιον in loco nobis non negligendo:

Πολλα δὲ Καρυίων ἄνω, διερὴ περ εὐντῶ,
 Ἰλυσ ἐβαλοντο κινωπέτα· νισσετο δ' ἀνῆρ
 Πιεζῶ ὑπὲρ Κραθὶν τε ΠΟΛΥΣΤΙΟΝ τε Μετώπην,
 Διψαλεῶ, ὅτε πολλοὺν ὕδωρ ὑπὸ ποσσὶν ἐκείτο: H. J. 24.

sic reposuimus: *Sitibundus*, DUM intereà multa aquæ copia —

Nec possum non exscribere, quæ refert optimus *Brunck* ad
 locum:

"Ἰλυσ ἐβαλοντο: loquendi forma, quæ doctissimo Valckenaer
 ad Theoc. Adoniaz. p. 250. græca esse non videtur."

Quæ declaratio mihi duo probat: Nos scilicet cæcutientes
 homunculos interdum longius videre quàm viri vel maximè
 oculati: Et duos viros doctissimos, eum nempè, qui talia dicere
 potuerit, et eum, qui talia dicentem auscultare, non cognovisse
 plenam vim atque omnes elegantias vocis mediæ *Græcorum*.
 Vide nos iii. 116. 219. et i. 300.

Ἰλυσ ἐβαλοντο — SIBI *lustra* PONEBANT. Non potuit loqui aut
Callimachus, aut alius quisquam, mihi crede, elegantius.

Centum quæ sylvas, centum quæ flumina servant.
 Ter liquido ardentem perfudit nectare Vestam:
 Ter flamma ad summum tecti subjecta reluxit. 385
 Omine quo firmans animum, sic incipit ipsa:
 ' Est in Carpathio Neptuni gurgite vates,
 ' Cæruleus Proteus; magnum qui piscibus æquor,
 ' Et juncto bipedum curru metitur equorum.
 ' Hic nunc Emathiæ portus, patriamque revisit 390
 ' Pallenem: hunc et nymphæ veneramur, et ipse
 ' Grandævus Nereus: novit namque omnia vates,
 ' Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.
 ' Quippè ità Neptuno visum est; immania cujus
 ' Armenta, et turpes pascit sub gurgite phocas. 395
 ' Hic tibi, nate, prius vinculis capiendus, ut omnem
 ' Expediat morbi causam, eventusque secundet.
 ' Nam sine vi non ulla dabit præcepta, neque illum
 ' Orando flectes: vim duram et vincula capto 399
 ' Tende: doli circum hæc demum frangentur inanes.
 ' Ipsa ego te, medios cum sol accenderit æstus
 ' Cum sitiunt herbæ, et pecori jam gratior umbra est,
 ' In secreta senis ducam, quò, fessus ab undis,
 ' Se recipit; facilè ut somno aggrediare jacentem. 404
 ' Verùm ubi correptum manibus, vinculisque tenebis;
 ' Tum variæ illudent species, atque ora ferarum.
 ' Fiet enim subitò sus horridus, atraque tigris,
 ' Squamosusque draco, et fulvâ cervice læna:

V. 396. vinc'lis capiendus: imò *manibus* fuit *capiendus*, et tum demùm *vinc'lis* tenendus. *Vincula* CAPTO *tende*: v. 399. Eleganter, et etiàm verè, ni fallor, *Græco* more possis legere:

Hic tibi, nate, prius vinc'lis JACIENDUS. —

cui multæ sunt in utrâque linguâ cognatæ locutiones: sufficiat igitur lectorem ad Pind. Pyth. viii. 80. amandare.

V. 403. quò, fessus ab undis, se recipit. Ità mihi videor rectè distinguere: v. vers. 389. Sic *Horatius*: *lassus* AB *equo*.

V. 406. illudent. Ità omninò legi debet cum plus uno codice. Altera lectio sensum habet menti poetæ contrarium.

' Aut

' Aut acrem flammæ sonitum dabit, atque ità vinclis
 ' Excidet, aut in aquas tenues dilapsus abibit. 410
 ' Sed quantò ille magis formas se vertet in omnes;
 ' Tantò, nate, magis contende tenacia vincla:
 ' Donèc talis erit, mutato corpore, qualem
 ' Videris, incepto tegeret cùm lumina somno.' 414

Hæc ait, et liquidum ambrosiæ diffudit odorem,
 Quo totum nati corpus perduxit; at illi
 Dulcis compositis spiravit crinibus aura,
 Atque habilis membris venit vigor. Est specus ingens

V. 413. mutato corpore: — "post omnes corporis mutationes."

V. 414. incepto somno. Hinc, neglectis aliorum conjecturis, optimè edidit *Brunck* in *Epig.* 3^{to}. *Theocriti*, ut et ipse emendaveram:

Φευγε, μεθεις ΤΙΝΟΥ κωμα ΚΑΤΑΡΧΟΜΕΝΟΝ.

sic *Philodemi* *Epig.* xiii. *φυγε αρετι καταρχομενον.*

Sed jam serò vidi hanc emendationem *Toupio* deberi, et eodem loco *Philodemi* esse confirmatam.

V. 417. aura: Quæ est id vel *odoris* vel *lucis*, quod à corporibus emittitur. Ut dixit *Lucretius* — *olivi AURAM*, et noster *Maro* — *auri AURAM*; sic pulcherrimâ translatione *Horatius* de *virgine*:

————— *tua ne retardet*
 AURA maritos.

Et longè omnium felicissimè hâc figurâ usus est noster *Propertius*, cujus verba nequeo mihi temperare quin apponam, cum sint suavissima paritèr, et plenissima majestatis; imò penè divina.

My Fancy form'd thee of angelic Kind;
Some EMANATION of the all-beauteous Mind.

A quodam juvene (mihi quondàm, dum *Cantabrigiæ* commoraremur, amicissimo) audivi, doctissimum *Fosterum*, scholæ *Etonensis* dudùm *archididascalum*, legere voluisse:

————— *tua ne RETARDENT*
 ORA maritos.

ingeniosè quidèm, sed nollem factum: hoc enim est *nebulam candidis stellis spargere.*

Exesi

Exesi latere in montis; quò plurima vento
 Cogitur, inque sinus scindit sese unda reductos; 420
 Deprênsis olim statio tutissima nautis:
 Intus se vasti Proteus tegit objice faxi:
 Hic juvenem in latebris aversum à lumine Nympha
 Collocat, ipsa procùl nebulis obscura resistit.
 Jam rapidus torrens sitientes Sirius Indos 425
 Ardebat cœlo, et medium sol igneus orbem
 Hauserat: arebant herbæ, et cava flumina, ficcis
 Faucibus, ad limum radii tepefacta coquebant;
 Cùm Proteus consueta petens è fluctibus antra
 Ibat: eum vasti circum gens humida ponti 430
 Exultans rorem latè dispergit amarum.
 Sternunt se somno diversæ in litore phocæ.
 Ipse (velût stabuli custos in montibus olim,
 Vesper ubi è pastu vitulos ad tecta reducit,
 Auditique lupos acuunt balatibus agni) 435
 Confidit scopulo medius, numerùmque recenset.
 Cujus Aristæo quoniàm est oblata facultas;
 Vix defessa senem passus componere membra,
 Cum clamore ruit magno, manicisque jacentem
 Occupat. Ille suæ contrà non immemor artis, 440
 Omnia transformat sese in miracula rerum
 Ignémque horribilemque feram, fluviumque liquentem.
 Verùm ubi nulla fugam reperit fallacia, victus
 In sese redit, atque hominis tandem ore locutus:

Inter *Græcos* etiàm, ut *Pindarus* dixit ἀνθιμα χερσιν — ità venustissimè *Aristoph.* *Thesm.* 1121. Ed. *Brunck* de unguentis:

Τα δ' ἀλλ' ἈΠΙΑΝΘΗΣΑΝΤΑ πάντ' ἀπέπττατο.

Horatium sequitur *Propertius* ii. xxvii. 15,

Si modò clamantis revocaverit AURA PUELLÆ.

Similitèr *Flaccus* — *Glyceræ* NITOR: et *Euripides* — ἀγλαϊντα σωματα — *Androm.* 285. Vide *Hom. H. Cer.* v. 275.

V. 420. scindit sese. *Mediam vocem* maluit *Æn.* ii. 39.

SCINDITUR incertum studia in contraria vulgus.

‘ Nam

- ‘ Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras 445
 ‘ Jussit adire domos? quidve hinc petis?’ inquit. At ille,
 ‘ Scis, Proteu, scis ipse; neque est te fallere cuiquam.
 ‘ Sed tu desine velle: Deum præcepta secuti
 ‘ Venimus, hinc lapsis quæsitum oracula rebus.’ 449
 Tantum effatus. Ad hæc vates vi denique multâ
 Ardentes oculos intorsit lumine glauco;
 Et graviter frendens, sic fatis ora resolvit:
 ‘ Non te nullius exercent numinis iræ;
 ‘ Magna luis commissa: tibi has miserabilis Orpheus,
 ‘ Haudquaquam ob meritum pœnas (nî fata resistent)
 ‘ Suscitât, et raptâ graviter pro conjuge sævit. 456

V. 445. Nam quis. “Id est, quisnam:” *Servius*. Malè; at hunc errorem post eum alii sæpè erraverunt. Locutio est tam *Græcis* quàm *Latinis* familiaris, potissimum in *irâ* vel aliquo alio vehemente *affectû* cum *festinatione* exprimendo. Vide Schol. ad Soph. Aj. 101.

Εὐγ' ὦ τέκνον' τινος γὰρ ὡδὲ τον μέγαν

Χολον κατ' αὐτῶν ἐγκαλῶν ἐληλυθας; Soph. Phil. 339.

ubi *Heathius* inconsideratè nimis reponere vult γ' αἰ. —

Quinetiàm, est ubi sic se res habeat, quamvis nulla sit interrogatio: Sic in Ap. Rhod. i. 333.

Ἀλλὰ γὰρ ὅσσα γέ νη ἐφοπλισασθαι εἰκεν,

Πᾶντα ΜΕΝ Εὐ κατὰ κόσμον ἐπαρτεῖα κείται ἰσθιν.

Ità enim scribendus est et transpositione sublevandus iste locus.

Hinc etiàm fortassè sine causâ *Whartonus* queritur de Theoc. xvi. 5. quem tamèn sequitur *Brunckius*. Si quid mutandum foret, ad *Homeri* normam sub initio *Iliadis* rescribendum potiùs judicarem: Τις γὰρ τῶν ὀποσοι —. Nec dubito, quin hinc corrigendus sit *Callimachus*: locus enim, ut nunc stat, harum rerum peritioribus neutiquàm placebit. Ità rescribi jussim:

Πῶς γὰρ νη, Δικταῖον αἰσόμεν, ηἱ Λυκαίων; H. Jov. 4.

V. 455. Haudquaquam ob meritum pœnas: i. e. “non tales quales mereris; nam ejus uxori causa mortis fuisti. Inferret autèm digna supplicia, nisi fata prohiberent.” *Servius*. — Quæ scilicèt vera est loci interpretatio, eamque ideò protulimus, quòd *Martynus* et alii fruges glandibus stultè posthabuerint.

‘ Illa

- * Illa quidē, dum te fugeret per flumina praeceps,
 * Immanem ante pedes hydram moritura puella
 * Servantem ripas altā non vidit in herbā.
 * At chorus æqualis Dryadum clamore supremos 460
 * Implērunt montes: flērunt Rhodopeiæ arces,
 * Altāque Pangæa, et Rhesi Mavortia tellus,
 * Atque Getæ, atque Hebrus, atque Actias Orithyia.
 * Ipse cavā solans ægrum testudine amorem,
 * Te dulcis conjux, te solo in litore secum, 465
 * Te veniente die, te decedente canebat.
 * Tænarias etiām fauces, alta ostia Ditis,
 * Et caligantem nigrā formidine lucum
 * Ingressus, Manésque adiit regémque tremendum,
 * Nesciāque humanis precibus mansuescere corda. 470
 * At cantu commotæ Erebi de sedibus imis
 * Umbræ ibant tenues, simulacrāque luce carentūm:

V. 457. per flumina. Olim mecum dicebam, Quid sibi vult *per flumina*? certē enim nollet intelligi poēta *Eurydicen per media flumina*, quæ et illam et *Aristæum* obruissent, fugam præcipitasse: itaque conjiciebam — *per GRAMINA* ut infra — *altā non vidit in HERBA*: et *Ovidius* de eādē re. Met. x. 8. *per HERBAS*. Sed hujusce conjecturæ jam me pœnitet; et *το per* idem velle arbitror quod *Græcorum παρα* — *præter*; quamvis exemplum simile memoriā meā non statim incurfat. Quibus otium est indicibus excutiendis de hoc videant; nobis in tuto esse videtur *Virgilii* locus.

V. 465. Pulcherrima repetitio vocis *te*: quam venustatem aliquā ex parte habet *Theocritus*, Id. i. 19.

— ΤΥ γὰρ δὴ, Θυρεσι, τὰ Δαφνιδῶ αλγέα εἶδες,
 Καὶ τὰς βωκολικὰς ἐπὶ ΤΥ πλεον ἰκίο μῦσας;

sic enim legendus est iste locus, neque hic tolerari potest articulus *το πλεον*: ita etiām solent optimi scriptores.

Ipse *Theoc.* iii. 47.

———— ἐπὶ ΠΛΕΟΝ ἀγαγε λυσσας

Οὐ προκοψουσιν ἐπὶ ΠΛΕΙΟΝ: 2 Tim. iii. 9. et ita 1 Esd. ii. 29. Prolog. ad Sap. Sirach. Eur. Rhesi. 946. et passim omnes alii.

- ‘ Quàm multa in sylvis avium se millia condunt,
 ‘ Vesper ubi, aut hybernus agit de montibus imber;
 ‘ Matres, atque viri, defunctaque corpora vitâ 475
 ‘ Magnanimùm heroum, pueri, innuptæque puellæ,
 ‘ Impositique rogis juvenes ante ora parentum.
 ‘ Quos circum limus niger, et deformis arundo
 ‘ Cocyti, tardaque palus inamabilis undâ
 ‘ Alligat, et novies Styx interfusa coërcet. 480
 ‘ Quin ipsæ stupuere domus atque intima lethi
 ‘ Tartara, cæruleosque implexæ crinibus angues
 ‘ Eumenides; tenuitque inhians tria Cerberus ora;
 ‘ Atque Ixionii vento rota constitit orbis. 484
 ‘ Jamque pedem referens, casus evaserat omnes;
 ‘ Redditaque Euridice superas veniebat ad auras,
 ‘ Ponè sequens; (namque hanc dederat Proserpina legem)
 ‘ Cùm subita incautum dementia cepit amantem;
 ‘ (Ignoscenda quidem, scirent si ignoscere Manes)
 ‘ Restitit; Eurydicénque suam jam luce sub ipsâ, 490
 ‘ Immemor heu! victusque animi, respexit: ibi omnis
 ‘ Effusus labor, atque immitis rupta tyranni
 ‘ Fœdera; térque fragor stagnis auditus Avernis.
 ‘ Illa: “ Quis et me, inquit, miseram, et te perdidit,
 Orpheu?
 “ Quis tantus furor; en iterùm crudelia retrò 495
 “ Fata vocant, conditque natantia lumina somnus.
 “ Jámque vale: feror ingenti circumdata nocte,
 “ Invalidásque tibi tendens, heu! non tua, palmas.”
 ‘ Dixit, et ex oculis subitò, ceu fumus in auras
 ‘ Commixtus tenues, fugit diversa; neque illum 500
 ‘ Prensanter nequicquàm umbras, et multa volentem
 ‘ Dicere, prætereà, vidit; nec portitor Orci

V. 484. vento. Nunquàm amavi hanc vocem; ideòque dudùm conjeceram reponendum esse CANTU pro vento: quam conjecturam postea didici codicibus aliquot, teste Pierio, confirmatam esse.

- ' Ampliùs objectam passus transire paludem.
 ' Quid faceret? quò se raptâ bis conjuge ferret?
 ' Quo fletu Manes, quâ numina voce moveret? 505
 ' Illa quidèm Stygiâ nabat jam frigida cymbâ.
 ' Septem illum totos perhibent ex ordine menses
 ' Rupe sub aëriâ, deserti ad Strymonis undam
 ' Flevisse, et gelidis hæc evolvisse sub astris,
 ' Mulcentem tigres, et agentem carmine quercus. 510
 ' Qualis populeâ mœrens Philomela sub umbrâ
 ' Amissos queritur foetus, quos durus arator
 ' Observans nido implumes detraxit; at illa
 ' Flet noctem, ramóque sedens miserabile carmen
 ' Integrat, et mœstis latè loca questibus implet. 515
 ' Nulla Venus, nullíque animum flexère hymenæi.
 ' Solus Hyperboreas glacies, Tanaimque nivalem,
 ' Arváque Riphæis nunquam viduata pruinis

V. 501. prensantem nequicquàm umbras: sic Æn. ii. 405.

Ad cælum TENDENS ardentia lumina FRUSTRA:

undè *Callimachus* meliori distinctione sublevandus est, ex quâ fit etiàm versus longè numerosior:

————— ἥνικα πηχέας
 Αμφοτέρως ορεγύσα μάτην, ἐφθιγγάτο τοια: H. Del. 107.

V. 509. astris. Lektionem sequor *Romani* codicis et aliorum longè meliorem. Sic *Horatius*: *sub Jove frigido*.

V. 511. Hic locus in mentem vocat versus quosdam *Callimachi*, quos sic emendandos esse putaverim:

Α μιν ΕΝ ἀμφοτέραισι φίλον περι παῖδα λαβοῖσα
 Μάτηρ ΕΚ γοῖρων οἶτον ἀνδοιδῶν
 Ἀγε, βαρυ κλαῖσα: Lav. Pall. 93.

Posteà vidi quæ dixit clarissimus *Brunck* ad hunc locum.

Ipse quidèm tam violentam vim non probo, ubi tranquillâ res potest peragi: οἶτον porrò in οἶκτον sine ratione et utilitate mutat vir præstantissimus.

V. 517. solus: scilicèt *sine conjuge*: ut Eurip. *Iph. Aul.* 77.

————— ὁ δὲ τῶν Ἑλλὰδ οἰσησας ΜΟΝΟΣ
 Ορχος παλαιὸς Τυρδαριῶ μαρτυρεται.

Lustra-

- ' Lustrabat; raptam Eurydicen, atque irrita Ditis
 ' Dona querens: spreto Ciconum quo munere matres,
 ' Inter sacra Deūm, nocturnique orgia Bacchi, 521
 ' Discerptum latos juvenem sparsere per agros.
 ' Tum quoque marmoreā caput à cervice revulsum
 ' Gurgite cū medio portans Œagrius Hebrus
 ' Volveret, Eurydicen vox ipsa et frigida lingua, 525
 ' Ah miseram Eurydicen, animā fugiente, vocabat:
 ' Eurydicen toto referebant flumine ripæ.'

Hæc Proteus: et se jactu dedit æquor in altum;

Quaque dedit, spumantem undam sub vertice torfit.

At non Cyrene: namque ultrò affata timentem; 530

- ' Nate, licet tristes animo deponere curas.
 ' Hæc omnis morbi causa: hinc miserabile Nymphæ,
 ' Cum quibus illa choros lucis agitabat in altis,
 ' Exitium misere apibus. Tu munera supplex 534
 ' Tende petens pacem, et faciles venerare Napæas.
 ' Namque dabunt veniam votis, irasque remittent.
 ' Sed modus orandi qui sit, prius ordine dicam.
 ' Quatuor eximios præstanti corpore tauros,
 ' Qui tibi nunc viridis depascunt summa Lycæi,
 ' Delige, et intactâ totidē cervice juvencas. 540

atque ita benè interpretatur *Barnesius*, quem nimis et immeritò critici solent fastidire. Faceffant igitur *μεν* et *μογ*—inficetæ *Duporti* et *Musgravii* conjecturæ. Jam video felicius rem administrasse *Toupium* ad Theoc. xv. 98. Litem dijudicet lector.

Nostram interpretationem illustrabit sequens epigramma:

Νικοπολιν Μαραθωνις εθηκατο τηδ' ενι πετρῃ,
 Ομβρησας δακρυοις λαβνακα μαρμαρεν.
 Αλλ' οδεν πλεον εσχε' τι γαρ πλεον ανερι κηδευς
 ΜΟΤΝΩι υπερ γαμης, οίχομενης αλοχῃ;

V. 525. Malè hæc mihi videntur conjuncta—vox et lingua: imò et ipsa ratio et loci scopus aliud omninò postulant, quod ipse apprehendi, nec lectoris judicio committere formidabo:

— Eurydicen FAUX ipsa et frigida LINGUA.

' Quatuor his aras alta ad delubra Dearum
 ' Constitue, et sacrum jugulis demitte cruorem;
 ' Corporaque ipsa boum frondoso deferre luco.
 ' Post, ubi nona suos aurora ostenderit ortus,
 ' Inferias Orphei lethæa papavera mittes, 545
 ' Placatam Eurydicen vitulâ venerabere cæsâ,
 ' Et nigram mactabis ovem, lucumque revises.'

Haud mora, continuò matris præcepta faceffit;

Ad delubra venit, monstratas excitat aras:
 Quatuor eximios præstanti corpore tauros 550
 Ducit, et intactâ totidè cervice juvenças.
 Post, ubi nona suos aurora induxerat ortus,
 Inferias Orphei mittit, lucumque revisit.

Hic verò subitum ac dictu mirabile monstrum
 Aspiciunt; liquefacta boum per viscera toto 555
 Stridere apes utero, et ruptis effervere costis,
 Immensâsque trahi nubes; jamque arbore summâ
 Confluere, et lentis uvam demittere ramis.

Hæc super arborum cultu pecorumque canebam
 Et super arboribus, Cæsar dum magnus ad altum 560
 Fulminat Euphratem bello, victorque volentes
 Per populos dat jura, viamque affectat Olympo.
 Illo Virgilium me tempore dulcis alebat
 Parthenope, studiis florentem ignobilis oî:
 Carmina qui lusi pastorum; audaxque juventâ, 565
 Tityre, te patulæ cecini sub tegmine fagi.

V. 548. *Continuò* non videtur hic velle *statim*, cum præcesserit — *haud mora*; sed quasi dixerat poëta — “*rem peragit, eum tenens ordinem, quem mater præceperat.*”

INDEX AUCTORUM,

QUI IN HIS NOTIS

EXPLICANTUR, EMENDANTUR, ET NOTANTUR.

- ÆSCHYLUS** ad lib. iii. 83.
Anacreon i. 4. iv. 54. 134.
Anonymus criticus laud. ii. 168.
Anthologia Græca i. 71. 249. ii. 80. 146. iii. 83. 87. 147. 219. 240. 430. iv. 54. 111. 128. 169. 206. 275. 299.
Apollonius Rhodius iv. 54. 445.
Aulus Gellius — not. i. 203.
Barnesius laud. iv. 517.
Bentleius laud. i. 126. 462. not. ii. 460. 511. iii. 30. 116. iv. 137.
Bion i. 190. 300. ii. 465.
Brewsterus laud. i. 403.
Brunckius laud. i. 71. not. 399. laud. iii. 83. 260. 430. not. iii. 240. iv. 370. laud. 414. not. 511.
Callimachus i. 71. 234. ii. 19. 95. iii. 147. 245. 260. 538. iv. 322. 370. 445. 501. 511.
Cerda not. iii. 200.
Cicero ii. 288. iii. 526.
Clarkius not. i. 482.
Dawesius Ricardus not. ii. 19.
Demosthenes i. 200. ii. 33. iii. 430.
Duportus not. iv. 517.
Editor Delph. not. i. 387.
Esaïas propheta iii. 19.
Euripides i. 71. 138. iii. 143. 219. 424. 500. 518. iv. 22. 181. 352.
Fosterus laud. iv. 417.
Heathius Benj. laud. iii. 243. not. iv. 445.
Heinsius Dan. laud. iii. 260.
Hesiodus i. 300. iii. 495.
Heskin not. i. 190.
Hesychius i. 211. iii. 495. iv. 216.
Homerus i. 71. 241. 381. iv. 137.
Horatius i. 295. 300. 416. ii. 8. 511. iii. 30. 87. 147. 538.
Hurd Ricardus laud. iii. 46.
Isocrates ii. 33.
Jortinus laud. iv. 137.
Juvenalis ii. 123.
Longinus i. 211. ii. 402. iii. 219. iv. 324.
Longus Past. i. 107. ii. 8. 33. 126. 526. iii. 88. 368. 376. 538.
Lowthius Robertus not. iii. 219.
Lucas Apostolus ii. 95.
Lucretius i. 450. 494. iii. 363. iv. 54.
Martynus not. i. 44. 217. 288. 320. laud. ii. 172. not. 288. 290. iv. 455.
Menander i. 292. ii. 460.
Merrick J. laud. iii. 83.

Mil-

I N D E X.

- | | |
|--|---|
| <p> Miltonus iii. 219.
 Moschus iv. 137.
 Musgravius not. iii. 219. iv. 517.
 Numerorum liber iii. 219.
 Paulus Apostolus ii. 33. iii. 219. 260.
 Phædrus ii. 382. iii. 116.
 Pindarus i. 71. ii. 13. iv. 123.
 Plato iv. 164.
 Plautus ii. 33. iii. 147. 495.
 Popius laud. iv. 417.
 Propertius iii. 219.
 Reiskius i. 150.
 Sophocles i. 71. iii. 243.
 Statius ii. 382. iii. 475.
 T. Faber not. i. 6. </p> | <p> Theocritus i. 127. 150. 168. 241. 399. ii. 8. 202. iii. 316. 538. iv. 123. 465.
 Thucydides iv. 285.
 Tibullus iv. 259.
 Toupius not. i. 150. 211. 234. ii. 80. 402. iii. 260.
 Tryphiodorus i. 88. 234. iii. 83. 148. 219. 538. iv. 54.
 Tzetz. Chil. i. 341.
 Valckenaer not. iv. 370.
 Virgilius passim.
 Watsonus Ricardus not. i. 367.
 Whartonus not. i. 150. iv. 137.
 Xenophon i. 211. ii. 460. </p> |
|--|---|





